

คู่มือ
แนวทางปฏิบัติงาน
คณะกรรมการประสานงานสภาผู้แทนราษฎร
(ปสส.)

โดย
ฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการ ปสส.

มีนาคม 2551

คำนำ

ด้วยปัจจุบันยังไม่มีคู่มือแนวทางการปฏิบัติงานของคณะกรรมการประสานงานสภาผู้แทนราษฎร (ปสส.) หรือที่เรียกกันว่า “วิป” (Whip) ในอันที่จะช่วยให้คณะกรรมการได้มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องราวเกี่ยวกับความเป็นมาของคณะกรรมการประสานงานสภาผู้แทนราษฎรทั้งในส่วนของต่างประเทศและของไทย มติคณะรัฐมนตรีและคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนกระบวนการและขั้นตอนการจัดทำร่างพระราชบัญญัติในส่วนของฝ่ายบริหาร

ดังนั้น คู่มือเล่มนี้จึงได้ประมวลเรื่องราวดังกล่าวมาไว้ในที่เดียวกัน ซึ่งจะเป็นเครื่องช่วยให้คณะกรรมการได้มีข้อมูลประกอบการพิจารณาวินิจฉัยปัญหาต่างๆ ในส่วนที่เกี่ยวข้องได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว ซึ่งส่งผลให้การทำหน้าที่ของคณะกรรมการในการประสานงานระหว่างฝ่ายบริหารกับฝ่ายนิติบัญญัติดำเนินไปด้วยความราบรื่นและมีประสิทธิภาพ

จึงหวังว่าคู่มือเล่มนี้จะเป็นประโยชน์ต่อคณะกรรมการชุดนี้และชุดต่อๆ ไป ในอันที่จะช่วยให้มีความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องราวของวิปรัฐบาลรวมทั้งเรื่องอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องไม่มากนักน้อย และต้องขอขอบคุณฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการและผู้ที่เกี่ยวข้องที่ได้กรุณาเสียสละเวลาอันมีค่าในการจัดทำคู่มือเล่มนี้

(นายชัย ชิดชอบ)

ประธานกรรมการประสานงานสภาผู้แทนราษฎร

มีนาคม ๒๕๕๑

สารบัญ

		หน้า
คำนำ		ก
บทที่ 1	คณะกรรมการประสานงานสภาผู้แทนราษฎรในต่างประเทศ	1
	1. วิป (Whip) ในระบบรัฐสภาอังกฤษ	1
	1.1 ความหมาย	1
	1.2 องค์ประกอบของวิปรัฐบาล	3
	1.3 การทำงานของวิปรัฐบาล	5
	1.4 การลงโทษและตรวจสอบพฤติกรรมสมาชิกพรรค	6
	1.5 วิปในสภาขุนนาง	6
	1.6 วิปฝ่ายค้าน	6
	2. วิป (Whip) ในระบบรัฐสภาสหรัฐอเมริกา	8
บทที่ 2	คณะกรรมการประสานงานสภาผู้แทนราษฎรในประเทศไทย	10
	1. ความเป็นมา	10
	2. องค์ประกอบคณะกรรมการ	10
	3. รูปแบบการแต่งตั้ง	11
	4. อำนาจหน้าที่	11
	5. การประชุมคณะกรรมการ ปสส.	12
	6. หลักการดำเนินการคณะกรรมการ ปสส.	15
บทที่ 3	มติคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้องกับ	16
	คณะกรรมการประสานงานสภาผู้แทนราษฎร	
	1. ร่างพระราชบัญญัติที่คณะรัฐมนตรีเป็นผู้เสนอ	16
	2. ร่างพระราชบัญญัติที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นผู้เสนอ	21

	หน้า
3. ร่างพระราชบัญญัติของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเกี่ยวกับการเงิน	22
4. ร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ	23
5. หนังสือสัญญา อนุสัญญา	24
6. การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ	24
7. การเข้าร่วมประชุมสภา	25
8. การประชุมคณะกรรมการ	27
9. การขอเลื่อนเรื่องที่อยู่ในระเบียบวาระการประชุมสภา ลำดับหลังขึ้นมาพิจารณาลำดับแรก	28
10. กระตุ่ถาม	28
11. การอภิปรายไม่ไว้วางใจ	29
12. การแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรีต่อรัฐสภา	30
13. เรื่องอื่นๆ	31
บทที่ 4 คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่เกี่ยวข้อง	33
บทที่ 5 การเสนอร่างพระราชบัญญัติและแบบกฎหมายของพระราชบัญญัติ	89
1. การเสนอร่างพระราชบัญญัติของคณะรัฐมนตรี	89
1.1 การเสนอร่างพระราชบัญญัติเข้าสู่การพิจารณา ของคณะรัฐมนตรี	89
1.2 การตรวจพิจารณาร่างพระราชบัญญัติของ สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา	90
2. แบบกฎหมายของพระราชบัญญัติ	92
2.1 หลักการและเหตุผล	92
2.2 ชื่อร่างพระราชบัญญัติ	93
2.3 คำปรารภ	94
2.4 วันใช้บังคับของพระราชบัญญัติ	95
2.5 บทนิยาม	96
2.6 ผู้รักษาการตามกฎหมาย	97
2.7 บทเฉพาะกาล	98

สารบัญ

ค

หน้า

บรรณานุกรม

100

ภาคผนวก

101

บทที่ 1

คณะกรรมการประสานงานสภาผู้แทนราษฎรในต่างประเทศ

การจัดตั้งคณะกรรมการประสานงานสภาผู้แทนราษฎรเพื่อควบคุมดูแลการดำเนินการของรัฐบาลในส่วนงานของรัฐสภานั้น ในที่นี้จะขอยกตัวอย่างในประเทศอังกฤษและสหรัฐอเมริกา

1. วิป (Whip) ในระบบรัฐสภาอังกฤษ¹

การดำเนินการของวิป หรือ Whip ในระบบรัฐสภาของอังกฤษ มีการจัดระบบการดำเนินการไว้เป็นอย่างดีซึ่งควรศึกษาทำความเข้าใจเพื่อปรับใช้กับการดำเนินการของวิปในประเทศไทย ทั้งนี้ ในส่วนนี้จะศึกษาถึงความหมาย องค์ประกอบ การทำงาน การลงโทษและการตรวจสอบพฤติกรรมของสมาชิกพรรค รวมทั้งวิปในสภาขุนนางและวิปฝ่ายค้าน โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1.1 ความหมาย

ความหมายของคำว่า “วิป” (Whip) ในระบบการปกครองแบบรัฐสภาของอังกฤษ ซึ่งเป็นคำกริยา แปลว่า เหวี่ยงโดยเร็วหรือเสียน และเป็นคำนาม แปลว่า ไม้เรียวหรือ채 เมื่อนำมาใช้กับบุคคล หมายถึง ผู้ที่ใช้채ในกิจการบางอย่าง

¹ จันทรชัม จินตนนท์ “บทบาทของคณะกรรมการประสานงานสภาผู้แทนราษฎร (วิปรัฐบาล) ในกระบวนการนิติบัญญัติไทย” บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เพื่อความสมบูรณ์แห่งปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (รัฐศาสตร์) 2544.

คำว่า “วิป” ถูกนำมาใช้กับสมาชิกผู้มีหน้าที่ดำเนินงานต่างๆ ของพรรค ในการรักษาระเบียบวินัย คอยดูแลให้สมาชิกนั่งในที่ประชุมหรือกล่าวอีกนัยหนึ่งว่า “วิป” จะทำหน้าที่เป็นผู้ควบคุมคะแนนเสียงในสภาผู้แทนราษฎร เพื่อสร้างความมั่นใจให้กับ พรรคว่าการดำเนินงานด้านสภาผู้แทนราษฎรจะเป็นไปด้วยความเรียบร้อยและราบรื่น เท่าที่จะเป็นไปได้

ปัจจุบันคำว่า “วิป” จึงหมายถึง

- 1) สมาชิกของพรรคการเมืองในสภาสามัญ ซึ่งมีหน้าที่ควบคุมให้ สมาชิกของพรรคมาประชุมเพื่อออกเสียงลงมติและในโอกาสที่จำเป็นอื่น ๆ
- 2) หนังสือขอร้องหรือหนังสือเวียน ซึ่งสมาชิกของพรรคส่งไปเรียก ตัวสมาชิกของพรรคของตน และแจ้งให้สมาชิกทราบถึงกำหนดการทำงานในสภา ผู้แทนราษฎร

หนังสือเวียนหรือเอกสารวิปนี้ มีการนำมาใช้ในระบบรัฐสภาของอังกฤษ ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1621 เป็นเอกสารที่หัวหน้าวิปของแต่ละพรรคส่งให้กับสมาชิกในสังกัด ทางไปรษณีย์ทุกวันศุกร์ ถ้าเป็นเอกสารวิปในกรณีพิเศษมักส่งเวียนในระหว่างสัปดาห์ เอกสารวิปนี้จะระบุกิจการที่มีขึ้นในสภาผู้แทนราษฎรในสัปดาห์ต่อไป และอาจแจ้ง รายละเอียดว่ารัฐมนตรีคนใดจะเป็นผู้อภิปราย

สนธิ เตชานนท์ (2529 : 151-153) กล่าวถึงวิป (Whip) ในระบบรัฐสภา ของอังกฤษว่าพรรคทุกพรรคในสภาสามัญมีคณะเจ้าหน้าที่ที่เรียกว่า “ผู้คุมคะแนนเสียงใน สภา” หรือวิป (Whip) โดยหัวหน้าพรรคจะเป็นผู้แต่งตั้งผู้คุมเสียงในสภาจากบรรดา สมาชิกของพรรคที่มีอยู่ในสภา เอ็ดมันด์ เบิร์ก (Edmund Burke) เป็นผู้ใช้คำว่า Whip เป็นคนแรกในปี ค.ศ. 1769 เพื่อเปรียบเทียบกับกรล่ำสุนัขจิ้งจอก ซึ่งในการล่าจะต้อง รวบรวมสุนัขที่ใช้ล่าสุนัขจิ้งจอกที่กระจัดกระจายให้รวมกันเป็นฝูง (Whisperers – in) ผู้คุม เสียงในสภาหรือวิปมีหน้าที่ความรับผิดชอบต่อหัวหน้าพรรค ดังนี้

- 1) สร้างความมั่นใจให้กับการดำเนินงานของพรรคในสภาว่าจะ เป็นไปด้วยความราบรื่นเท่าที่จะเป็นไปได้
- 2) ผู้คุมเสียงของพรรคต่างๆ จะทำงานร่วมกันเพื่อเตรียมการ ดำเนินงานในหน้าที่ของรัฐสภาตามความประสงค์ของหัวหน้าพรรคต่างๆ มีการแลกเปลี่ยน ผลประโยชน์กันกัน ในขณะที่ทำการตกลงกันในรายละเอียด กระบวนการเหล่านี้รวมทั้ง กระบวนการอื่นๆ เรียกกันว่าเป็นการเตรียมการ “ผ่านช่องทางปกติ” (Through the usual

channels) เมื่อไม่สามารถทำความเข้าใจ “ผ่านช่องทางปกติ” ก็หมายความว่าไม่สามารถมีข้อตกลงใดๆ อีกต่อไป

3) เป็นตัวกลางระหว่างหัวหน้าพรรคและลูกพรรคที่อยู่ในสภา โดยทำให้หัวหน้าพรรคตระหนักถึงความรู้สึกและปฏิกิริยาของบรรดาสมาชิกสภา พร้อมกันนั้นก็ให้คำแนะนำแก่บรรดาสมาชิกให้ทราบถึงความปรารถนาและปัญหาต่างๆ ของหัวหน้าพรรคด้วย ผู้คุมเสียงในสภาอยู่ในฐานะพิเศษที่จะประเมินความสามารถและท่าทีของสมาชิกสภาและตรวจตรามิให้ละเลยการพิจารณาขอเลื่อนตำแหน่งของสมาชิกสภา

4) ในกรณีที่รัฐบาลมีเสียงข้างมากเพียงเล็กน้อย ผู้คุมเสียงข้างมากในสภามีหน้าที่รับผิดชอบที่จะพิจารณาว่าจะให้สมาชิกสภาของพรรครัฐบาลที่ต้องลาประชุมสามารถลาประชุมได้หรือไม่ โดยใช้วิธี “pairing” (การจับคู่ระหว่างจำนวนสมาชิกสภาสังกัดพรรครัฐบาลที่ต้องการลาประชุมกับจำนวนสมาชิกสภาสังกัดพรรคฝ่ายค้านที่ขาดประชุมสภา) ดังนั้น เพื่อความมั่นใจว่าเสียงของรัฐบาลในสภายังคงเหนือฝ่ายค้านในจำนวนเท่าเดิม

5) ในบางกรณีผู้คุมเสียงในสภาสามารถที่จะเตรียมให้ประธานสภาชี้ตัวสมาชิกที่ประสงค์จะอภิปรายในสภาได้ ด้วยเหตุนี้ สมาชิกสภาที่ต้องการอภิปรายจะแจ้งความจำนงดังกล่าวต่อผู้คุมเสียงในสภา

6) ทุกๆ สัปดาห์ ผู้คุมเสียงในสภาซึ่งบันทึกเรื่องต่างๆ ที่สมาชิกสภาจะต้องพิจารณาตัดสินในสัปดาห์ถัดไปให้กับบรรดาสมาชิกสภา และจะขีดเส้นใต้เรื่องที่มีความสำคัญ ขีดเส้นใต้ 3 เส้น หมายความว่าเรื่องนั้นๆ มีท่าทีว่าจะต้องออกเสียงลงคะแนน และการเข้าประชุมสภาเป็นสิ่งที่มีความจำเป็นอย่างยิ่ง ขีดเส้นใต้ 2 เส้น หมายถึง เรื่องนั้นๆ มีความสำคัญแต่ไม่สำคัญยิ่งยวด ขีดเส้นใต้ 1 เส้น แสดงว่าการเข้าประชุมตามปกตินั้นเป็นเรื่องที่พึงปรารถนา แต่ความยุ่งยากจะไม่บังเกิดขึ้น

7) ผู้คุมเสียงในสภาจะต้องแน่ใจว่ามีสมาชิกเข้าร่วมประชุมครบองค์ประชุมเมื่อมีความจำเป็น และในการออกเสียงลงคะแนนผู้คุมเสียงในสภาจะต้องรวบรวมรายชื่อสมาชิกสภาที่สนับสนุนแนวความคิดของพรรคให้ได้มากที่สุด

1.2 องค์ประกอบวิปรัฐบาล

องค์ประกอบวิปรัฐบาลในระบบรัฐสภาอังกฤษจะประกอบด้วย

- 1) หัวหน้าวิป
- 2) รองหัวหน้าวิป

- 3) วิปอาวุโส และ
- 4) คณะวิป

ผู้ที่มีความสำคัญที่สุด คือ หัวหน้าวิป (Chief Whip) ซึ่งเป็นผู้ที่นายกรัฐมนตรีแต่งตั้งจากบุคคลที่มีความรอบรู้และความสามารถ มีเงินเดือนจากงบประมาณแผ่นดิน และเป็นตำแหน่งที่มีบทบาททางการเมืองมาก เพราะนอกจากหน้าที่ในการสร้างความมั่นใจให้กับพรรคแล้ว ยังมีบทบาทเป็นที่ปรึกษาพิเศษที่สามารถให้ข้อมูล ข้อเสนอแนะแก่นายกรัฐมนตรีในการแต่งตั้งสมาชิกพรรคให้ดำรงตำแหน่งในทางการเมือง รวมทั้งการพิจารณาแต่งตั้งข้าราชการระดับสูงในกระทรวงต่างๆ แม้ว่าจะมิใช่ตำแหน่งในคณะรัฐมนตรี

หัวหน้าวิปจะต้องเข้าร่วมประชุมคณะรัฐมนตรีด้วยทุกครั้ง เพื่ออธิบายงานให้รัฐบาลทราบเรื่องต่างๆ เกี่ยวกับสภาสามัญและเพื่อรับฟังความเป็นไปและปัญหาของกระทรวงต่างๆ รวมทั้งต้องพบปะกับรัฐมนตรีหรือที่ปรึกษาอาวุโสของรัฐบาลอยู่เป็นประจำ เพราะวิปจะต้องรู้เรื่องความเป็นไปทุกเรื่องที่เกิดขึ้นกับรัฐบาล

ความสำคัญของหัวหน้าวิปจะเห็นได้จากการจัดที่นั่งในที่ประชุมสภา หัวหน้าวิปจะนั่งอยู่แถวเดียวกับรัฐมนตรีที่ถูกจัดไว้ใน 2 แถวหน้า

ตำแหน่งที่มีความสำคัญรองลงมา คือ รองหัวหน้าวิป (Deputy Chief Whip) และตำแหน่งวิปอาวุโสอีก 2 ตำแหน่ง จะมีหน้าที่ในสำนักพระราชวังด้วย กล่าวคือ ต้องเข้าเฝ้าสมเด็จพระราชินีอลิซาเบท เพื่อถวายรายงานย่อหรือชี้แจงเรื่องต่างๆ ที่เกี่ยวกับสภาผู้แทนราษฎร และจะเป็นผู้ติดต่อประสานงานระหว่างสภาสามัญกับองค์ประชุมแห่งรัฐ

ส่วนผู้ที่ได้รับคัดเลือกให้เป็นคณะวิปนั้น จะต้องผ่านการพิจารณาอย่างรอบคอบ โดยหัวหน้าวิปจะเป็นผู้เสนอแนะต่อนายกรัฐมนตรีซึ่งจะต้องเป็นผู้ลงนามแต่งตั้งบุคคลดังกล่าวเป็นคณะวิป โดยปกติวิปจะเป็นผู้ที่มีมนุษยสัมพันธ์ดีและสมาชิกพรรคยอมรับ การได้รับแต่งตั้งให้เป็นวิปถือเป็นตำแหน่งที่มีความสำคัญทางการเมือง เพราะหมายถึงบันไดที่จะก้าวเข้าสู่ตำแหน่งทางการเมืองหรือตำแหน่งรัฐมนตรีต่อไป รัฐมนตรีหลายท่านในรัฐบาลอังกฤษหรือแม้แต่นายกรัฐมนตรีก็เคยทำหน้าที่เป็น Junior Whip หรือ Chief Whip มาก่อน

1.3 การทำงานของวิปรัฐบาล

ในการทำงานของวิปนั้น นอกจากจะมีการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบด้านต่าง ๆ ตามความรู้และความถนัดของวิปแต่ละคน เช่น วิปด้านเศรษฐกิจ วิปด้านการคมนาคม ฯลฯ และมีการแบ่งตามภูมิศาสตร์ เช่น วิปภาคเหนือ วิปภาคใต้ เพื่อให้วิปสามารถดูแลและแก้ปัญหาเฉพาะพื้นที่นั้น ๆ ได้

วิปแต่ละคนจะมีบัญชีรายชื่อสมาชิกพรรคแต่ละประเภท backbenchers (ส.ส. ที่ไม่มีตำแหน่งในคณะรัฐมนตรีหรือตำแหน่งในฝ่ายค้าน) จำนวนหนึ่งที่จะต้องคอยดูแลเอาใจใส่ และตรวจสอบปฏิบัติการของสมาชิกตลอดเวลา เมื่อใดก็ตามที่สมาชิกพรรคประเภท backbenchers ไม่พอใจในมาตรการหรือนโยบายของพรรค วิปจะแจ้งให้พรรคทราบถึงความรู้สึกนั้น บางครั้งอาจต้องขอร้องให้หัวหน้าพรรคทบทวนนโยบายนั้นใหม่

นอกจากนี้ วิปยังต้องทำทุกอย่างเพื่อให้ได้มาซึ่งความจงรักภักดีของสมาชิกพรรคที่มีต่อพรรค และเพื่อมิให้เกิดปัญหาในทางลบกับผู้นำพรรคในการควบคุมสมาชิกพรรคให้อยู่ในระเบียบวินัย บางครั้งวิปจะใช้มาตรการสร้างความกดดันให้สมาชิกพรรคที่ไม่ลงคะแนนสนับสนุนหัวหน้าพรรค โดยเสนอไม่ให้พรรคสนับสนุนสมาชิกผู้นั้นทางการเมือง ตำแหน่งทางการเมือง หรืออาจใช้มาตรการรุนแรงถึงขั้นให้ผู้นำพรรคเลิกสนับสนุนในการลงเลือกตั้งสมัยต่อไป

ในทางปฏิบัติ วิปรัฐบาลจะกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบไว้ ดังนี้

- 1) ทำหน้าที่แจ้งสมาชิกภายในพรรคให้ทราบถึงระเบียบวาระการประชุมและกิจการต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสภา
- 2) พยายามให้สมาชิกพรรคลงคะแนนสนับสนุนหัวหน้าพรรค
- 3) ประสานและแจ้งหัวหน้าพรรคให้ทราบความเป็นไปและความรู้สึกของสมาชิกพรรคประเภท backbenchers

นอกจากนี้ ผู้เป็นวิปยังมีหน้าที่ที่ต้องยึดมั่นและถือปฏิบัติอย่างเคร่งครัด คือ

- 1) พยายามทำให้การประชุมสภาเป็นไปด้วยความเรียบร้อยและประสบความสำเร็จ
- 2) พยายามทำความเข้าใจและสนใจเอาใจใส่ต่อความรู้สึกนึกคิดของสมาชิกทุกคนภายในพรรค

3) กรณีมีความจำเป็นหรือมีเรื่องสำคัญ ทุกคนจะต้องเคร่งครัดและยึดมั่นในระเบียบวินัยพรรค

4) การลงโทษรุนแรงจะเกิดขึ้น ถ้าไม่ปฏิบัติอยู่ในระเบียบวินัยพรรค

หลักปฏิบัติดังกล่าวมานั้น ถือเป็นกฎระเบียบของพรรคที่วิปและสมาชิกพรรคทุกคนจะต้องเชื่อมั่น การกระทำใดๆ ที่ขัดต่อระเบียบวินัยของพรรคย่อมหมายถึงอนาคตทางการเมือง เนื่องจากวิปแต่ละคนรวมทั้งหัวหน้าวิปจะเป็นบุคคลที่มีส่วนสำคัญในการสนับสนุนสมาชิกพรรคคนใดคนหนึ่งให้มีตำแหน่งทางการเมืองหรือตำแหน่งในคณะกรรมการได้

1.4 การลงโทษและการตรวจสอบพฤติกรรมสมาชิกพรรค

ในการลงโทษผู้ที่กระทำการฝ่าฝืนระเบียบวินัยของพรรค วิปจะมีการลงโทษตั้งแต่การขึ้นบัญชีดำ (blacklist) การห้ามเข้าห้องประชุมเป็นระยะเวลาหนึ่ง และขั้นรุนแรงคือ การไม่ได้รับการสนับสนุนด้านต่างๆ จากพรรค

การรักษาระเบียบวินัยของพรรค วิปจะมีการตรวจสอบและติดตามความประพฤติของสมาชิกพรรค โดยสำนักงานวิปตั้งอยู่ที่สภาสามัญ ซึ่งนอกจากจะทำหน้าที่ประสานงานระหว่างสมาชิกพรรคที่สภาสามัญกับวิปแล้ว สำนักงานนี้ยังทำหน้าที่รวบรวมข้อมูลการเข้าประชุม การลงคะแนนสนับสนุนหรือไม่สนับสนุนของสมาชิกพรรคแต่ละคน โดยบันทึกไว้ในคอมพิวเตอร์เก็บรวบรวมไว้เป็นรายสัปดาห์หรือรายเดือน แล้วทำสรุปผลรายงานต่อเลขานุการวิป และกรณีเกิดปัญหาขึ้นที่สามารถเรียกข้อมูลมาตรวจสอบได้ทันที

1.5 วิปในสภาขุนนาง

ในสภาขุนนางจะมีวิปทั้งฝ่ายรัฐบาลและฝ่ายค้านทำหน้าที่ในด้านการประสานงานและมีการออกเอกสารวิปด้วยเช่นกัน

1.6 วิปฝ่ายค้าน

ในวิปฝ่ายค้านของระบบรัฐสภาอังกฤษจะมีองค์ประกอบ คือ

- 1) หัวหน้าวิป
- 2) รองหัวหน้าวิป และ
- 3) คณะวิป

โดยมีหน้าที่ความรับผิดชอบต่อพรรค และพยายามทำให้พรรคฝ่ายค้านสามารถต่อสู้ในสภาสามัญและให้ได้คะแนนเสียงสนับสนุนมากกว่าพรรครัฐบาล

การทำงานของวิปฝ่ายค้านจะมีรูปแบบคล้ายกับวิปฝ่ายรัฐบาล คือ มีการออกเอกสารวิปแจ้งรายละเอียดให้สมาชิกพรรคฝ่ายค้านทราบระเบียบวาระการประชุมในเอกสารเหล่านี้จะมีการขีดเส้นใต้แสดงลำดับชั้นของความสำเร็จและเวลาที่จะต้องเข้าประชุมเช่นเดียวกับเอกสารของวิปฝ่ายรัฐบาล โดยลำดับชั้นของความสำเร็จอยู่ที่การขีดเส้นใต้ 3 เส้นเช่นกัน พร้อมทั้งระบุชื่อสมาชิกที่จะอภิปรายในเรื่องต่างๆ ไว้ด้วย

ทุกวันศุกร์สำนักงานวิปฝ่ายค้านจะออกเอกสารแจ้งสมาชิกพรรคทุกคน และก่อนการประชุมทุกครั้งสำนักงานวิปจะทราบว่าใครจะมาประชุมไม่ได้ และมาตรการควบคุมดูแลความประพฤติของสมาชิกในสภายังคงเป็นเรื่องสำคัญที่วิปฝ่ายค้านจะต้องกระทำเช่นเดียวกับวิปรัฐบาล กล่าวคือ จะมีการตรวจสอบการลงคะแนนของสมาชิกว่าลงคะแนนอย่างไรในรอบ 1 เดือน และจะสรุปรายงานผลการลงคะแนนของสมาชิกนั้น รายงานต่อสำนักงานวิป

ในประเทศอังกฤษ หัวหน้าวิปของทั้งพรรครัฐบาลและพรรคฝ่ายค้านจะให้ความร่วมมือซึ่งกันและกันในการดำเนินกิจการในสภา หัวหน้าวิปของทั้ง 2 พรรคจะร่วมกันปรึกษาหารือเกี่ยวกับการจัดเวลาให้ฝ่ายค้านได้อภิปราย โดยไม่ทำให้ฝ่ายรัฐบาลต้องเสียเวลามากเกินไป หรือร่วมกันกำหนดระเบียบวาระการประชุม โดยหัวหน้าวิปของฝ่ายรัฐบาลจะมีหนังสือแจ้งให้หัวหน้าวิปของพรรคฝ่ายค้านทราบล่วงหน้าถึงกิจการที่รัฐบาลประสงค์จะเสนอสภาในสัปดาห์ต่อไป และจะกำหนดเป็นระเบียบวาระได้เมื่อหัวหน้าวิปทั้ง 2 ฝ่าย เสร็จตกลงกัน

ในการปฏิบัติหน้าที่ หัวหน้าวิปของแต่ละพรรคจะต้องรับผิดชอบและซื่อสัตย์ต่อพรรคของตน แต่ในด้านความสัมพันธ์ส่วนตัวต่างฝ่ายต่างมีความเข้าใจซึ่งกันและกันดี และในการอภิปรายในสภาซึ่งสมาชิกสภาของแต่ละพรรคจะอภิปรายโจมตีซึ่งกันและกันนั้น หัวหน้าวิปของทั้ง 2 พรรคจะไม่เข้าร่วมในการอภิปราย ทั้งนี้ เพื่อรักษาสัมพันธภาพซึ่งกันและกันเพื่อความสะดวกในการปรึกษาหารือและเจรจาต่อรองเกี่ยวกับการดำเนินงานในสภา

2. วิป (Whip) ในระบบรัฐสภาสหรัฐอเมริกา²

วิปในระบบรัฐสภาของสหรัฐอเมริกานั้น เป็นที่ทราบกันว่าได้มีการดำเนินการในลักษณะของวิปอย่างไม่เป็นทางการมานานแล้ว จนกระทั่งในปี ค.ศ. 1897 จึงได้มีการจัดตั้งวิปอย่างเป็นทางการเป็นครั้งแรก การแต่งตั้งวิปประจำสภานี้ ประธานสภาจะเป็นผู้แต่งตั้งโดยเลือกจากคนที่ประธานไว้วางใจเพื่อให้ช่วยทำหน้าที่ในฐานะผู้ช่วยประธานสภาทำหน้าที่สำคัญในการเชื่อมโยงระหว่างประธานสภาและสมาชิกสภาในการดำเนินการทางสภาผู้แทนราษฎร นอกจากนี้ พรรคการเมืองแต่ละพรรคก็ยังมี การจัดตั้งวิปของตนเองขึ้นมาด้วย เพื่อช่วยในการดำเนินการเกี่ยวกับการพิจารณากฎหมายของพรรคตนในสภาด้วย

การทำงานของวิปนับว่ามีความสำคัญและมีบทบาทมากขึ้นเป็นลำดับ โดยทำหน้าที่หลักเช่นเดียวกับระบบวิปของอังกฤษ คือ ประสานงานและรวบรวมสมาชิกให้พร้อมเพรียงกันในการพิจารณากฎหมายที่สำคัญ รวมทั้งการออกเอกสารวิปเพื่อให้สมาชิกปฏิบัติตาม

จากหน้าที่หลักของวิป คือ การติดต่อประสานงาน ดังนั้น ผู้ที่จะดำรงตำแหน่งในวิปจะต้องมีคุณสมบัติพิเศษ คือ ต้องเป็นบุคคลที่สามารถเข้ากับสมาชิกสภาได้ดี มีความขยันขันแข็ง สามารถอธิบายและอภิปรายให้เพื่อสมาชิกสภาทราบประเด็นและวิธีดำเนินการ ตลอดจนคอยติดตามรับฟังประชามติอยู่ตลอดเวลา อย่างไรก็ตาม ในการทำงานของระบบวิปนั้น ผู้มีส่วนสำคัญ คือ หัวหน้าวิป ซึ่งจะต้องเป็นผู้รับผิดชอบในการทำรายงานให้รัฐบาลทราบถึงวิธีปฏิบัติในสภา รวมทั้งกลยุทธ์ในการรับมือกับฝ่ายค้านในสภา การดำเนินงานของวิปจะเรียบร้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับความสามารถและความรอบคอบของหัวหน้าวิปเป็นสำคัญ

นอกจากนี้ ในการลงมติวิปจะต้องมีบทบาทและหน้าที่ คือ³

1) สร้างความร่วมมือทางการเมืองชั่วคราวจากกลุ่มต่างๆ ในพรรคพยายามโน้มน้าวแต่ละกลุ่มให้มุ่งไปที่เป้าหมายร่วมกัน

² กองการเมืองภายในประเทศ สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี “คณะกรรมการประสานงานสภาผู้แทนราษฎร (ปสส.)” มกราคม 2538.

³ อ้างแล้ว, ในเชิงอรรถ 1.

2) วิปและคณะทำงาน (ผู้ช่วยวิป) จะต้องประสานกับสมาชิกพรรค และผู้นำพรรคด้วยวิธีการต่างๆ รวมทั้งให้ข้อเสนอแนะแก่ผู้นำในการเอาชนะสมาชิกที่มีแนวคิดที่แตกแยกในการลงมติ

3) ติดต่อบุคคล ส่งต่อเจตจำนงหรือความต้องการของประธานสภาหรือผู้นำฝ่ายเสียงข้างน้อยและออกประกาศวิปทั้งรายวันและรายสัปดาห์เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงตารางของสภาให้สมาชิกได้รับทราบ

พงษ์ศานต์ พันธุ์ลาภ (2521 : 180-181) กล่าวถึง Whips (ผู้คุมคะแนนเสียงของพรรคในสภาสหรัฐอเมริกา) ว่ามีหน้าที่ที่สำคัญ คือ

1) ตรวจสอบตราดูแล้วว่าสมาชิกเข้าประชุมครบถ้วนหรือไม่ โดยเฉพาะเมื่อมีการลงคะแนนเสียงในร่างกฎหมายที่มีความสำคัญต่อนโยบายของพรรค

2) ทำหน้าที่เป็นสื่อกลางระหว่างผู้นำพรรคกับสมาชิกพรรคในเรื่องนโยบายและความประสงค์ของผู้นำพรรค

3) เป็นบุคคลที่คอยตรวจสอบทัศนคติของสมาชิกพรรคที่มีต่อร่างกฎหมายที่จะเข้าสู่สภา ซึ่งการกระทำนี้มีประโยชน์ต่อผู้นำพรรคเป็นอย่างยิ่ง เพราะสามารถคาดการณ์ได้ล่วงหน้าว่าร่างกฎหมายที่จะเสนอนั้น จะประสบความสำเร็จได้บ้างจะได้จัดการปรับปรุงแก้ไขได้ทันที่

บทที่ 2

คณะกรรมการประสานงานสภาผู้แทนราษฎรในประเทศไทย

1. ความเป็นมา

คณะกรรมการประสานงานสภาผู้แทนราษฎร (วิปรัฐบาล) หรือเรียกชื่อย่อว่า “ปสส.” แต่งตั้งขึ้นอย่างเป็นทางการในสมัยรัฐบาลพลเอก เปรม ติณสูลานนท์ เมื่อ พ.ศ. 2526 โดยมีนายบุญเท่ง ทองสวัสดิ์ เป็นประธาน ตามคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ 79/2526 ลงวันที่ 23 พฤษภาคม 2526

ต่อมาเมื่อมีการจัดตั้งรัฐบาลใหม่จึงได้มีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการประสานงานสภาผู้แทนราษฎรอีกเมื่อวันที่ 26 สิงหาคม 2529 โดยมีนายพิชัย รัตตกุล รองนายกรัฐมนตรี สังกัดพรรคประชาธิปัตย์ เป็นประธาน หลังจากนั้นก็ได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการประสานงานสภาผู้แทนราษฎรเรื่อยมาทุกรัฐบาลจนถึงปัจจุบัน⁴

2. องค์กรประกอบคณะกรรมการ

ในทางปฏิบัติที่ผ่านมา การแต่งตั้งคณะกรรมการประสานงานสภาผู้แทนราษฎร (ปสส.) จะมีหลักเกณฑ์ในการกำหนดองค์ประกอบของคณะกรรมการฯ ดังนี้

- 1) ประธานกรรมการ แต่งตั้งจากพรรคการเมืองเสียงข้างมากที่ร่วมรัฐบาล
- 2) กรรมการ แต่งตั้งตามอัตราส่วนของสมาชิกพรรคร่วมรัฐบาลหรือตามความเหมาะสม

⁴ โปรดดูรายละเอียดในภาคผนวก

- 3) เลขานุการ แต่งตั้งจากพรรคการเมืองเดียวกับประธานกรรมการ
- 4) ผู้ช่วยเลขานุการ แต่งตั้งจากข้าราชการประจำ คือ เจ้าหน้าที่สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรีและเจ้าหน้าที่สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี

3. รูปแบบการแต่งตั้ง

- 1) ในคราวประชุมคณะรัฐมนตรีครั้งแรก สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีจะเป็นผู้จัดทำเรื่องเสนอคณะรัฐมนตรี เพื่อมีมติให้จัดตั้งคณะกรรมการประสานงานสภาผู้แทนราษฎร (ปสส.) ตามแนวทางปฏิบัติที่ผ่านมา เพื่อให้การปฏิบัติงานระหว่างคณะรัฐมนตรีกับสภาผู้แทนราษฎรในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการเสนอร่างกฎหมาย ญัตติ การตอบกระทู้ถาม รวมทั้งเรื่องอื่นๆ ดำเนินไปด้วยความราบรื่นและมีประสิทธิภาพ
- 2) ต่อจากนั้น นายกรัฐมนตรีจะอาศัยอำนาจตามความในมาตรา 11(6) แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534 แต่งตั้งคณะกรรมการประสานงานสภาผู้แทนราษฎร (ปสส.) ขึ้นคณะหนึ่ง โดยจัดทำเป็นคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี

4. อำนาจหน้าที่

โดยปกติที่ผ่านมาคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรีที่แต่งตั้งคณะกรรมการประสานงานสภาผู้แทนราษฎร (ปสส.) นอกจากจะกำหนดองค์ประกอบคณะกรรมการแล้ว ยังได้กำหนดอำนาจหน้าที่ไว้ด้วย ซึ่งจะมีอำนาจหน้าที่ที่สำคัญโดยสรุป คือ

- 1) พิจารณาดำเนินการหรือประสานงานเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสภาผู้แทนราษฎรหรือรัฐสภาตามที่ได้รับนโยบายจากนายกรัฐมนตรีหรือคณะรัฐมนตรี
- 2) ติดตามประสานงานและเสนอข้อมูลแก่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในปัญหาต่างๆ ที่เกี่ยวข้องระหว่างฝ่ายนิติบัญญัติกับฝ่ายบริหาร
- 3) พิจารณาระเบียบวาระการประชุมของสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา และแจ้งผลการพิจารณาของคณะกรรมการ ปสส. ให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทราบ ก่อนการประชุมสภาผู้แทนราษฎรและรัฐสภา โดยมติของคณะกรรมการ ปสส. จะต้องสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลหรือนโยบายของนายกรัฐมนตรีหรือมติคณะรัฐมนตรี

4) ประสานงานกับพรรคการเมืองร่วมรัฐบาล เพื่อให้มีการลงมติที่สอดคล้องกันในเรื่องหรือญัตติใดๆ ในที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรและรัฐสภา

5) สรุปผลมติที่ประชุมคณะกรรมการเสนอคณะรัฐมนตรี เพื่อทราบหรือเห็นชอบแล้วแต่กรณี

6) การเปลี่ยนแปลงมติของคณะกรรมการตามข้อ 3 ในระหว่างการประชุมสภาผู้แทนราษฎร หรือระหว่างการประชุมร่วมกันของรัฐสภา ให้เป็นหน้าที่ของคณะกรรมการที่จะดำเนินการ โดยต้องประสานงานกับนายกรัฐมนตรีและพรรคการเมืองร่วมรัฐบาล

7) จัดให้มีการประชุมภายในของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เพื่อพิจารณาร่างกฎหมายหรือญัตติสำคัญที่เสนอเข้าสู่การพิจารณาในที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎร หรือในที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภา

8) วางระเบียบวิธีการงบประมาณเพื่อให้เป็นไปตามคำสั่งนี้

9) ให้กรรมการและเลขานุการคณะกรรมการประสานงานสภาผู้แทนราษฎร รับผิดชอบงานด้านธุรการ การแจ้งมติคณะกรรมการ ตลอดจนการติดต่อประสานงานกับผู้ประสานงานฝ่ายสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร โดยมีกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการเป็นผู้ช่วยเหลือ

10) ให้ประธานกรรมการมีอำนาจตั้งผู้ประสานงานหรือแต่งตั้งคณะอนุกรรมการฯ เพื่อช่วยเหลือปฏิบัติงานในเรื่องต่างๆ ของคณะกรรมการได้ตามความจำเป็น โดยต้องแจ้งชื่อของบุคคลดังกล่าวให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่เกี่ยวข้องทราบด้วย

5. การประชุมคณะกรรมการ ปสส.

ในทางปฏิบัติที่ผ่านมา คณะกรรมการ ปสส. จะกำหนดให้มีการประชุม ดังนี้

1) กรณีเปิดสมัยประชุมสภาผู้แทนราษฎร คณะกรรมการ ปสส. จะมีการประชุมทุกสัปดาห์ๆ ละ 2 ครั้ง คือ

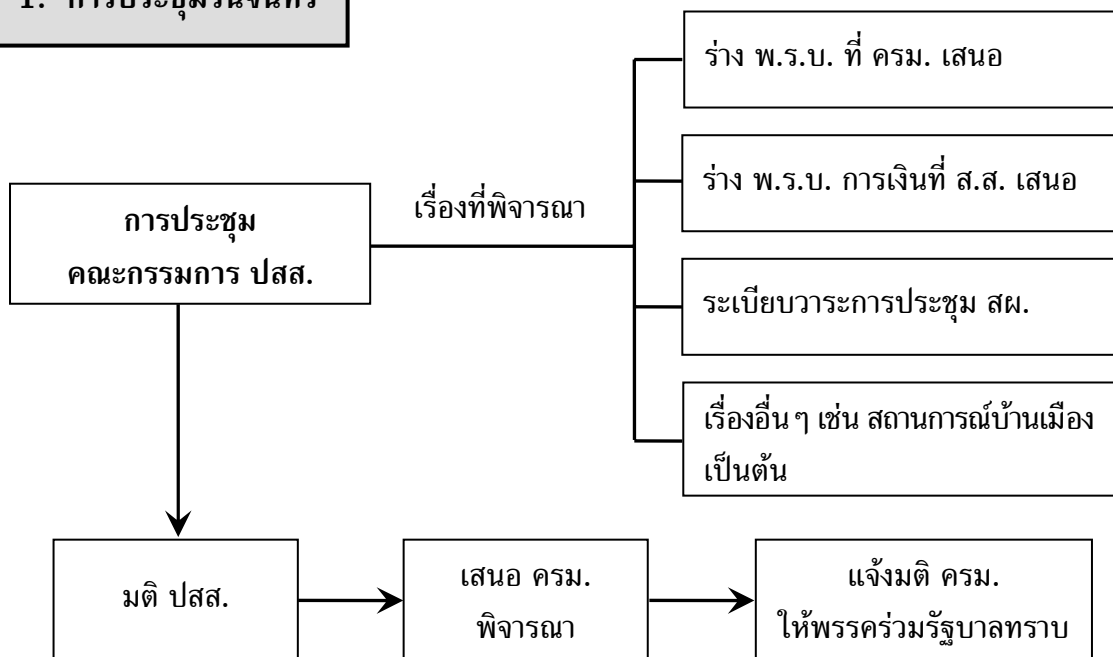
วันประชุมของสัปดาห์	เวลา	เรื่องที่ประชุม	สถานที่
ทุกวันจันทร์	10.00 น.	<p>1. พิจารณาร่างพระราชบัญญัติของคณะรัฐมนตรีซึ่งส่งให้คณะกรรมการปสส. พิจารณาก่อนส่งให้สภาผู้แทนราษฎรพิจารณาต่อไป</p> <p>2. พิจารณาระเบียบสภาระการประชุมสภาผู้แทนราษฎรประจำสัปดาห์ เพื่อกำหนดแนวทางการดำเนินงานในเรื่องต่างๆ เสนอต่อคณะรัฐมนตรี</p> <p>3. พิจารณาเรื่องอื่นๆ เช่น สถานการณ์ความเคลื่อนไหวทางการเมือง เป็นต้น</p>	ตึกบัญชาการชั้น 5 ทำเนียบรัฐบาล
ทุกวันพุธ	12.00 น.	พิจารณาทบทวนเรื่องต่างๆ ที่ได้ประชุมไปเมื่อวันจันทร์ รวมทั้งเพื่อให้ทุกพรรครับทราบผลการพิจารณาหรือความเห็นเพิ่มเติมของคณะรัฐมนตรี	ห้องรับรอง 2 อาคารรัฐสภา 1
การประชุมกรณีพิเศษ	ประธานปสส. กำหนด	กรณีมีเรื่องสำคัญหรือมีปัญหาเร่งด่วนที่จะต้องมีการปรึกษาหารือร่วมกันเป็นกรณีพิเศษ ประธาน ปสส. จะนัดประชุมเป็นกรณีพิเศษ นอกเหนือจากการประชุมวันจันทร์และวันพุธดังกล่าวข้างต้น	ประธาน ปสส. กำหนด

หมายเหตุ : กำหนดเวลาการประชุมเป็นไปตามที่ ประธาน ปสส. กำหนด

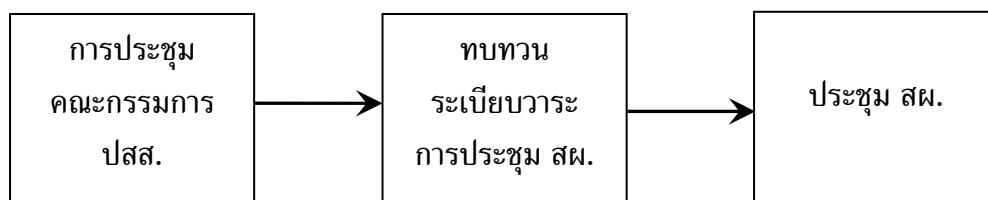
2) กรณีปิดสมัยประชุมสภาผู้แทนราษฎร คณะกรรมการ ปสส. จะมีการประชุมเดือนละ 1 ครั้ง เพื่อพิจารณาร่างพระราชบัญญัติของคณะรัฐมนตรี ซึ่งส่งให้คณะกรรมการ ปสส. พิจารณา ก่อนส่งให้สภาผู้แทนราษฎรพิจารณาต่อไป หรือประธาน ปสส. อาจมีการนัดประชุมเพิ่มขึ้นตามความเหมาะสมและสถานการณ์ทางการเมืองในขณะนั้น

**ขั้นตอนการปฏิบัติงาน
คณะกรรมการประสานงานสภาผู้แทนราษฎร**

1. การประชุมวันจันทร์

2. การประชุมวันพุธ

6. หลักการดำเนินการคณะกรรมการ ปสส.

คณะกรรมการ ปสส. นับว่าเป็นกลไกสำคัญในอันที่จะทำให้การดำเนินงานระหว่างฝ่ายนิติบัญญัติกับฝ่ายบริหารดำเนินไปด้วยความราบรื่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเมืองไทยที่ผ่านมาจะมีการจัดตั้งรัฐบาลแบบผสม คณะกรรมการ ปสส. จึงมีความสำคัญอันยิ่งยวดในการทำให้การบริหารประเทศตามระบอบประชาธิปไตยดำเนินไปด้วยความเรียบร้อยและมีประสิทธิภาพ เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อการดำเนินนโยบายการบริหารประเทศของรัฐบาล ซึ่งคณะกรรมการ ปสส. ได้ยึดหลักการในการดำเนินการ ดังนี้

- 1) คำนึงถึงผลประโยชน์ของประชาชนเป็นหลัก
- 2) ตอบสนองนโยบายการบริหารราชการแผ่นดินของรัฐบาล โดยประสานงานกับสภาผู้แทนราษฎรให้การดำเนินงานของรัฐบาลเป็นไปด้วยความเรียบร้อย
- 3) ส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตยและความร่วมมือกันของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร โดยการรับฟังความคิดเห็นของฝ่ายค้านและเปิดโอกาสให้ฝ่ายค้านได้แสดงความคิดเห็นในการประชุมสภาผู้แทนราษฎรอย่างเต็มที่ เพื่อสร้างบรรยากาศที่ดีในการประชุมสภา
- 4) ให้ความสำคัญในเรื่องของความร่วมมือและความเป็นเอกภาพของสมาชิกพรรคร่วมรัฐบาล เพื่อความเข้าใจซึ่งกันและกันระหว่างพรรคร่วมรัฐบาล
- 5) สนับสนุนการปกครองระบอบประชาธิปไตยที่สมบูรณ์ โดยการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้รับทราบข้อมูลและความเป็นไปในการพิจารณาเรื่องต่างๆ ในที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎร
- 6) สนับสนุนให้มีการถ่ายทอดเสียงทางวิทยุและโทรทัศน์ในวาระการพิจารณาเรื่องสำคัญต่างๆ เช่น ร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี การอภิปรายลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรี เป็นต้น

◄ ◄ ◄ ◄ ◄ ◄ ◄

บทที่ 3

มติคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้องกับ คณะกรรมการประสานงานสภาผู้แทนราษฎร

โดยที่คณะรัฐมนตรีได้เคยมีมติหลักการในเรื่องต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับคณะกรรมการประสานงานสภาผู้แทนราษฎร (ปสส.) ไว้หลายเรื่องด้วยกัน โดยบางเรื่องอาจนำมาใช้เป็นแนวทางปฏิบัติของคณะกรรมการ ปสส. ต่อไปได้ จึงได้ประมวลรวบรวมมติคณะรัฐมนตรีที่เป็นหลักการในส่วนที่เกี่ยวข้องอันมีมาตั้งแต่ปี 2529 จนถึงปี 2550 โดยมีใจความสรุปได้ ดังนี้

เรื่อง	มติคณะรัฐมนตรี	อ้างอิง
1. ร่างพระราชบัญญัติ ที่คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ	1.1 ร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการเวนคืนที่ คณะรัฐมนตรีเป็นผู้เสนอ ให้ส่งสภาผู้แทนราษฎร พิจารณาต่อไป โดยไม่ต้องผ่านคณะกรรมการ ประสานงานสภาผู้แทนราษฎร	มติ ครม. วันที่ 9 ธ.ค. 29
	1.2 ร่างพระราชบัญญัติที่คณะรัฐมนตรีเสนอ ต่อสภาผู้แทนราษฎร ให้ส่งพรรคร่วมรัฐบาล พิจารณา ก่อนนำเข้าที่ประชุมคณะกรรมการ ปสส.	มติ ครม. วันที่ 9 ธ.ค. 29
	1.3 ร่างพระราชบัญญัติที่คณะรัฐมนตรีเป็น ผู้เสนอ ถ้าจะส่งสภาผู้แทนราษฎรเป็นเรื่องด่วน ให้เป็นมติของคณะกรรมการ ปสส.	มติ ครม. วันที่ 19 ม.ค. 30
	1.4 ร่างพระราชบัญญัติที่คณะกรรมการ ปสส. มีมติให้ถอนหรือไม่รับหลักการ ให้ กระทรวงที่เกี่ยวข้องจัดเตรียมเหตุผลไว้ชี้แจง กรณีมีผู้ซักถาม	มติ ครม. วันที่ 31 มี.ค. 30

เรื่อง	มติคณะรัฐมนตรี	อ้างอิง
	<p>1.5 ร่างพระราชบัญญัติต่างๆ ที่คณะรัฐมนตรีเป็นผู้เสนอ ให้กระทรวงเจ้าของร่างสรุปหลักการเหตุผล เนื้อหาสาระแนบมาด้วย</p> <p>1.6 ร่างพระราชบัญญัติที่เสนอใหม่ ให้สรุปสาระสำคัญเป็นข้อๆ ระบุมาตรา พร้อมเหตุผลและความจำเป็นโดยสรุป สำหรับร่างพระราชบัญญัติที่แก้ไข ให้จัดทำตารางเปรียบเทียบกฎหมายเดิมและที่แก้ไขใหม่ พร้อมเหตุผลโดยสรุปโดยเคร่งครัดด้วย</p> <p>1.7 เรื่องต่างๆ ที่คณะกรรมการพิจารณาเสร็จแล้วและมีการแก้ไขทำให้หลักการเปลี่ยนแปลงไป ขอให้กระทรวงและทบวงที่รับผิดชอบแจ้งผลการพิจารณาของคณะกรรมการเสี่ยงข้างมาก พร้อมทั้งเสนอความเห็นให้คณะกรรมการปสส. ทราบ เพื่อประกอบการพิจารณาโดยด่วนก่อนการประชุมคณะกรรมการ ปสส.</p> <p>1.8 ให้กระทรวง ทบวง กรมต่างๆ ถือปฏิบัติว่าการพิจารณาร่างกฎหมายที่คณะรัฐมนตรีเป็นผู้เสนอ ซึ่งอยู่ในวันการพิจารณาของคณะกรรมการสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา หรือกรรมาธิการร่วมกันของสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา และมีการเชิญเจ้าหน้าที่ของรัฐไปชี้แจงประกอบการพิจารณานั้น ให้ถือเป็นหลักปฏิบัติอย่างเคร่งครัดดังนี้</p> <p>1.8.1 เจ้าหน้าที่ผู้ชี้แจงต้องเป็นที่เกี่ยวข้องกับการร่างหรือการใช้กฎหมายนั้นมาแต่ต้น และต้องเป็นผู้มีอำนาจระดับสูง</p>	<p>มติ ครม. วันที่ 20 เม.ย. 30</p> <p>มติ ครม. วันที่ 29 ก.ย. 30</p> <p>มติ ครม. วันที่ 12 เม.ย. 31</p> <p>มติ ครม. วันที่ 11 ก.พ. 40</p>

เรื่อง	มติคณะรัฐมนตรี	อ้างอิง
	<p>1.8.2 เมื่อคณะรัฐมนตรีรับหลักการร่าง พ.ร.บ. ใดแล้ว ให้ดำเนินการเป็นไปตามหลักการ และนโยบายของรัฐบาล ไม่ควรขอแก้ไขหรือชี้แจงให้ผิดไปจากหลักการเดิมหรือยอมตามข้อเสนอของหน่วยงานอื่นโดยพลการ หากทราบว่าคณะกรรมการฯ แก้ไขเพิ่มเติมร่าง พ.ร.บ. ในสาระสำคัญ ไม่สอดคล้องหรือผิดไปจากหลักการเดิมต้องรับรายงานถึงผลดีและผลเสียของการแก้ไขให้รัฐมนตรีเจ้าของเรื่องทราบโดยด่วน</p> <p>1.8.3 กรณีรัฐมนตรีเจ้าของเรื่องเห็นว่าเป็นการแก้ไขเพิ่มเติมในสาระสำคัญของร่าง พ.ร.บ. ซึ่งไม่สอดคล้องกับหลักการหรือนโยบายของรัฐบาลให้ประสานกับคณะกรรมการฯ เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว หากดำเนินการแล้วยังไม่เป็นผลหรือไม่อาจดำเนินการได้ ให้นำเสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณาโดยด่วนต่อไป</p> <p>1.9 การประชุมคณะกรรมการต่างๆ ของรัฐสภา สภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา มีความสำคัญยิ่งในการพิจารณาร่างกฎหมายและเรื่องต่างๆ จึงให้กรรมการในส่วนของรัฐบาลทุกคนให้ความสำคัญกับการประชุมและไปร่วมประชุมโดยพร้อมเพรียงกันทุกครั้ง</p> <p>1.9.1 กรณีร่าง พ.ร.บ. ที่สำคัญหรือร่าง พ.ร.บ. เกี่ยวกับนโยบายของรัฐบาล รัฐมนตรีที่รับผิดชอบร่าง พ.ร.บ. นั้นหรือรัฐมนตรีผู้รักษาร่าง พ.ร.บ. นั้น ควรเป็นประธานกรรมการ</p>	<p>มติ ครม. วันที่ 24 เม.ย. 44</p> <p>มติ ครม. วันที่ 24 ก.ค. 44</p>

เรื่อง	มติคณะรัฐมนตรี	อ้างอิง
	<p>1.9.2 ร่าง พ.ร.บ. อื่นๆ คณะกรรมการ ปสส. ควรพิจารณาผู้ที่เหมาะสมเป็นประธาน กรรมการ และตำแหน่งต่างๆ อาทิ ตำแหน่ง รองประธานกรรมการ คนที่ 1</p>	<p>มติ ครม. วันที่ 24 ก.ค. 44</p>
	<p>1.9.3 การพิจารณาร่าง พ.ร.บ. ของ คณะรัฐมนตรีที่สำคัญในชั้นกรรมการของสภา ผู้แทนราษฎร รัฐมนตรีที่รับผิดชอบควรไป ชี้แจงด้วยตนเอง</p>	<p>มติ ครม. วันที่ 24 ก.ค. 44</p>
	<p>1.9.4 ในการพิจารณาร่างกฎหมายของ คณะรัฐมนตรีในชั้นกรรมการวิสามัญของสภา ผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา หากมีการตั้งผู้แทน สดก. เป็นกรรมการ ผู้แทน สดก. ที่เป็น กรรมการควรเข้าร่วมประชุมด้วยตนเอง การ มอบหมายผู้แทนที่มีได้เป็นกรรมการเข้าร่วม ประชุมแทน แม้จะชี้แจงต่อคณะกรรมการ วิสามัญได้ แต่ไม่มีสิทธิออกเสียง</p>	<p>มติ ครม. วันที่ 31 ก.ค. 44</p>
	<p>1.10 คณะกรรมการ ปสส. ของฝ่ายค้าน มีการประชุมวันจันทร์ เวลา 9.00 น. ในขณะที่ คณะกรรมการ ปสส. ของฝ่ายรัฐบาลมีการ ประชุมวันจันทร์ เวลา 10.00 น. ซึ่งในการ พิจารณาร่างกฎหมาย ผู้แทนส่วนราชการต้องไป ชี้แจงคณะกรรมการ ปสส. ของฝ่ายค้านก่อน ทำให้ไม่สามารถมาชี้แจงคณะกรรมการ ปสส. ของ ฝ่ายรัฐบาลได้ทันตามกำหนดเวลา จึงให้ส่วนราชการ เจ้าของเรื่องจัดส่งผู้แทนไปชี้แจงร่างกฎหมายไว้ 2 ชุด เพื่อจะได้ไปชี้แจงคณะกรรมการ ปสส. ทั้ง 2 คณะ ได้ตรงตามกำหนดเวลา</p>	<p>มติ ครม. วันที่ 16 ต.ค. 44</p>

เรื่อง	มติคณะรัฐมนตรี	อ้างอิง
	<p>1.11 ให้รัฐมนตรีกำกับเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องว่ากรณีดำเนินการร่างกฎหมายที่มีกำหนดเวลาใช้บังคับที่ชัดเจน จะต้องเร่งรัดการนำเสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อให้มีระยะเวลาดำเนินการร่างกฎหมายในการตรากฎหมายอย่างเพียงพอ และไม่เกิดความเสียหายหรือผลกระทบในด้านต่างๆ</p>	<p>มติ ครม. วันที่ 31 ส.ค. 47</p>
	<p>1.12 กรณีที่คณะกรรมการของวุฒิสภาเชิญรัฐมนตรีไปชี้แจงและรัฐมนตรีไม่สามารถไปได้ แต่ได้มอบผู้อื่นไปแทน หากประเด็นที่จะต้องชี้แจงมีลักษณะในเชิงนโยบาย สมควรที่รัฐมนตรีจะได้มอบหมายผู้แทนจัดเตรียมคำชี้แจงในลักษณะดังกล่าวด้วย ทั้งนี้ ผู้ที่ได้รับมอบหมายควรเป็นเจ้าหน้าที่ระดับสูงและมีข้อมูลพอเพียง</p>	<p>มติ ครม. วันที่ 14 ก.ย. 47</p>
	<p>1.13 ในการพิจารณาของวุฒิสภาเกี่ยวกับร่างกฎหมายหรือเรื่องอื่นใดที่คณะรัฐมนตรีเป็นผู้เสนอ ขอให้รัฐมนตรีที่รับผิดชอบประสานงานกับวุฒิสภาอย่างใกล้ชิดและไปร่วมชี้แจงในที่ประชุมวุฒิสภาด้วย</p>	<p>มติ ครม. วันที่ 28 ก.ย. 47</p>
	<p>1.14 โดยที่ร่างพระราชบัญญัติที่คณะรัฐมนตรีได้ลงมติให้ร้องขอต่อรัฐสภา บางฉบับจะครอบคลุมถึงร่างพระราชบัญญัติที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรชุดก่อนและผู้มีสิทธิเลือกตั้งเสนอรวมอยู่ด้วย เนื่องจากสภาผู้แทนราษฎรได้มีมติรับหลักการร่างพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว โดยให้ถือร่างพระราชบัญญัติของคณะรัฐมนตรีเป็นหลักในการพิจารณา</p>	<p>มติ ครม. วันที่ 19 เม.ย. 48</p>

เรื่อง	มติคณะรัฐมนตรี	อ้างอิง
	<p>อย่างไรก็ตาม เพื่อให้เกิดความชัดเจนยิ่งขึ้น และสอดคล้องกับมติคณะกรรมการ ปสส. จึงให้ร้องขอต่อรัฐสภาเพื่อให้ความเห็นชอบให้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรชุดก่อนและผู้มีสิทธิเลือกตั้งเสนอด้วย</p> <p>1.15 เมื่อคณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบร่างพระราชบัญญัติที่ส่วนราชการเสนอและผ่านการตรวจพิจารณาของ สคก. แล้ว ให้ สลค. ส่งร่างพระราชบัญญัติพร้อมเอกสารที่เกี่ยวข้องให้คณะกรรมการ ปสส. พิจารณา และให้เลขานุการคณะกรรมการ ปสส. รีบส่งร่างกฎหมายนั้นๆ พร้อมเอกสารดังกล่าวให้พรรคการเมืองพิจารณาเป็นการล่วงหน้าด้วย</p>	<p>มติ ครม. วันที่ 29 ก.ย. 50</p>
<p>2. ร่างพระราชบัญญัติที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นผู้เสนอ</p>	<p>2.1 ไม่ต้องเสนอร่างพระราชบัญญัติของรัฐบาลควบคู่ไปด้วย หากร่างของ ส.ส. มีหลักการสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาล นอกจากรัฐบาลจะดำเนินการอยู่ก่อนแล้ว</p> <p>2.2 ร่างพระราชบัญญัติของ ส.ส. พรรคฝ่ายค้าน หากมีหลักการสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาล ให้ ส.ส. พรรคร่วมรัฐบาลเสนอร่างพระราชบัญญัติควบคู่เข้าไปและร่วมพิจารณาโดยใช้ร่างของพรรครัฐบาลเป็นหลัก</p> <p>2.3 เมื่อ สลค. ส่งร่างพระราชบัญญัติของ ส.ส. ให้ส่วนราชการต่างๆ พิจารณา ให้ส่วนราชการเสนอความเห็นภายใน 30 วัน และให้ สลค. คอยติดตามเร่งรัด</p>	<p>มติ ครม. วันที่ 28 เม.ย. 30</p> <p>มติ ครม. วันที่ 28 เม.ย. 30</p> <p>มติ ครม. วันที่ 28 เม.ย. 30</p>

เรื่อง	มติคณะรัฐมนตรี	อ้างอิง
	<p>2.4 ให้ส่วนราชการต่างๆ พิจารณาเสนอความเห็นเกี่ยวกับร่างพระราชบัญญัติของ ส.ส. ให้แล้วเสร็จ และให้ส่ง สลค. เพื่อเสนอคณะกรรมการปสส. ภายใน 30 วัน โดยเคร่งครัด</p>	<p>มติ ครม. วันที่ 22 ก.ย. 30</p>
<p>3. ร่างพระราชบัญญัติของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เกี่ยวด้วยการเงิน</p>	<p>3.1 ร่างพระราชบัญญัติของ ส.ส. เกี่ยวด้วยการเงิน ให้ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องเร่งเสนอความเห็น</p> <p>3.2 กรณีที่นายกรัฐมนตรีเห็นว่าไม่ควรรับรองร่างพระราชบัญญัติของ ส.ส. เกี่ยวด้วยการเงิน ให้แจ้งสภาผู้แทนราษฎรได้โดยตรง</p> <p>3.3 กรณีนายกรัฐมนตรีเห็นว่าอาจทำให้การรับรองได้ โดยรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้องเห็นควรให้การรับรองและนายกรัฐมนตรีเห็นชอบด้วยก็ให้ส่งคณะกรรมการ ปสส. พิจารณาก่อน</p> <p>3.4 กรณีร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการเงิน ซึ่งส่วนราชการรับไปพิจารณาเสนอความเห็นเพื่อประกอบการพิจารณาของนายกรัฐมนตรีว่าจะรับรองหรือไม่นั้น ส่วนราชการมักพิจารณาล่าช้า และเมื่อมีการซักถามในที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎร รัฐบาล ก็ไม่อาจตอบข้อซักถามของสมาชิกถึงเหตุผลความล่าช้าได้ จึงกำหนดแนวทางการดำเนินการ ดังนี้</p> <p>3.4.1 ให้ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องเสนอความเห็นเพื่อประกอบการพิจารณาของนายกรัฐมนตรีให้เร็วที่สุด โดยแจ้งผลการพิจารณาให้สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรีทราบภายใน 30 วันนับแต่วันที่ได้รับร่าง พ.ร.บ. และไม่ว่าจะเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยกับร่าง พ.ร.บ. ฉบับนั้นๆ ก็ตาม จะต้องให้เหตุผลประกอบความเห็น</p>	<p>มติ ครม. วันที่ 11 พ.ค. 30 และวันที่ 17 พ.ย. 30</p> <p>มติ ครม. วันที่ 22 ธ.ค. 30</p> <p>มติ ครม. วันที่ 22 ธ.ค. 30</p> <p>มติ ครม. วันที่ 29 พ.ค. 44</p>

เรื่อง	มติคณะรัฐมนตรี	อ้างอิง
	<p>ให้ชัดเจน</p> <p>3.4.2 หากส่วนราชการใดเห็นว่านายกรัฐมนตรีควรลงนามรับรองร่าง พ.ร.บ. ดังกล่าว และรัฐบาลยังไม่มีร่าง พ.ร.บ. ทำนองเดียวกัน ขอให้ส่วนราชการรีบดำเนินการจัดทำร่าง พ.ร.บ. ฉบับของรัฐบาลเสนอ เพื่อให้สามารถพิจารณาพร้อมกับร่าง พ.ร.บ. การเงินของสมาชิกนั้นโดยด่วน</p> <p>3.4.3 มอบหมายรัฐมนตรีที่รับผิดชอบในการตอบชี้แจงร่าง พ.ร.บ. เกี่ยวด้วยการเงิน เมื่อมีการซักถามหรือหารือในการประชุมสภาผู้แทนราษฎร</p>	
<p>4. ร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ</p>	<p>4.1 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังชี้แจงประเด็นการจัดเก็บภาษีและหลักการปฏิบัติทั่วไป</p> <p>4.2 ถ้ามีการอภิปรายเกี่ยวกับกระทรวง ทบวง กรมใด ให้รัฐมนตรีที่เกี่ยวข้องเตรียมชี้แจง</p> <p>4.3 ตั้งคณะกรรมการวิสามัญ จำนวน 52 คน รัฐบาล 13 คน ส.ส. 39 คน ตามอัตราส่วน</p> <p>4.4 แปรญัตติ 30 วัน</p>	<p>▶มติ ครม. วันที่ 3 ก.ค. 37</p> <p>▶ในส่วนของ รัฐบาล 13 คน เท่าที่ปฏิบัติมา จะประกอบด้วย</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. รมว. กค. 2. รมช. กค. 2 คน 3. ปลัด กค. 4. ผอ. สงป. 5. เลขา - สศช. 6. ผอ. สตง. 7. ลคร. 8. ผู้แทนจาก พรรคร่วม รัฐบาลอีก 5 คน

เรื่อง	มติคณะรัฐมนตรี	อ้างอิง
	<p>4.5 การอภิปรายในวาระที่ 1 รวม 2 วัน</p> <p>4.6 ตั้งคณะกรรมการวิสามัญพิจารณาจำนวน 63 คน (รัฐบาล 15 คน พรรคการเมือง 48 คน) กำหนดแปรญัตติภายใน 30 วัน</p> <p>4.7 ให้ถ่ายทอดทางสถานีวิทยุโทรทัศน์ช่อง 11 กรมประชาสัมพันธ์</p> <p>4.8 การอภิปรายในวาระที่ 1 ฝ่ายค้านอภิปราย 10 ชั่วโมง ฝ่ายรัฐบาล 10 ชั่วโมง</p> <p>4.9 ตั้งคณะกรรมการวิสามัญพิจารณาจำนวน 63 คน (รัฐบาล 15 คน พรรคการเมือง 48 คน) แปรญัตติภายใน 30 วัน</p>	<p>มติ ครม. วันที่ 17 มิ.ย. 46 และ วันที่ 22 มิ.ย. 47</p>
<p>5. หนังสือสัญญาอนุสัญญา</p>	<p>ก่อนเสนออนุสัญญาหรือเรื่องทำนองเดียวกันไปยังสภาผู้แทนราษฎร ควรส่งให้คณะกรรมการปสส. พิจารณาด่วน เพื่อเตรียมการประสานงานไว้ล่วงหน้า</p>	<p>มติ ครม. วันที่ 16 ก.ย. 46</p>
<p>6. การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ</p>	<p>6.1 การลงมติ</p> <p>6.1.1 วาระแรก รับหลักการใช้วิธีเรียกชื่อและลงคะแนนโดยเปิดเผย ด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของทั้ง 2 สภา</p> <p>6.1.2 วาระ 2 ชั้นกรรมาธิการพิจารณาเรียงลำดับมาตรา โดยใช้เสียงข้างมาก</p> <p>6.1.3 วาระ 3 ภายหลังจากรอไว้ 15 วัน ใช้วิธีเรียกชื่อและลงคะแนนโดยเปิดเผยด้วยคะแนนเสียงเห็นชอบมากกว่ากึ่งหนึ่งของทั้ง 2 สภา</p>	

เรื่อง	มติคณะรัฐมนตรี	อ้างอิง
	<p>6.2 การตั้งกรรมาธิการ ตั้งกรรมาธิการวิสามัญจำนวน 45 คน ส.ส. 26 คน ส.ว. 19 คน ตามอัตราส่วน แปรญัตติ 7 วัน</p> <p>6.3 การประชุม</p> <p>6.3.1 ให้ ส.ส. พรรคร่วมรัฐบาลเข้าร่วมประชุมและลงมติทุกมาตรา โดยพร้อมเพรียงกัน</p> <p>6.3.2 ให้ผู้ประสานงานพรรคร่วมรัฐบาลกำชับให้ ส.ส. ของพรรคร่วมรัฐบาลเข้าร่วมประชุมโดยพร้อมเพรียงกันตลอดเวลาการประชุม และให้คณะกรรมการ ปสส. กำหนดแนวทางในการลงมติในแต่ละมาตราให้พร้อมไว้ด้วย</p> <p>6.4 การถ่ายทอดสด ให้มีการถ่ายทอดสดทางสถานีโทรทัศน์ จนกว่าการพิจารณาจะแล้วเสร็จ</p>	<p>มติ ครม. วันที่ 15 พ.ค. 37</p> <p>มติ ครม. วันที่ 15 พ.ค. 37</p> <p>มติ ครม. วันที่ 17 ต.ค. 37</p>
<p>7. การเข้าร่วมประชุม สภา</p>	<p>7.1 ขอให้สมาชิกพรรคร่วมรัฐบาลและรัฐมนตรีทุกท่านเข้าร่วมประชุมสภาผู้แทนราษฎรโดยพร้อมเพรียงกัน</p> <p>7.2 รัฐมนตรีที่ไปร่วมประชุมสภาผู้แทนราษฎร ขอให้นั่งบนที่นั่งรัฐมนตรีเพื่อร่วมชี้แจงข้อมูลในส่วนที่เกี่ยวข้อง</p> <p>7.3 ให้ผู้ประสานงานของพรรคร่วมรัฐบาลประสานกันอย่างใกล้ชิด และขอให้ ส.ส. พรรคร่วมรัฐบาลมาประชุมสภาผู้แทนราษฎรโดยพร้อมเพรียงกัน และในระหว่างสมัยประชุมหากไม่มีราชการสำคัญเร่งด่วนก็ไม่สมควร</p>	<p>มติ ครม. วันที่ 10 พ.ย. 30</p> <p>มติ ครม. วันที่ 10 พ.ย. 30</p> <p>มติ ครม. วันที่ 21 ก.ย. 36</p>

เรื่อง	มติคณะรัฐมนตรี	อ้างอิง
	<p>เดินทางไปต่างประเทศหรือต่างจังหวัด แต่ถ้ามีราชการสำคัญเร่งด่วนจำเป็นต้องเดินทางไปต่างประเทศหรือต่างจังหวัดควรเดินทางไปในวันที่ไม่มีการประชุมสภาและขอให้รีบเดินทางกลับมาให้ทันการประชุมทุกครั้ง ทั้งนี้ ยกเว้นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศและรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการต่างประเทศซึ่งมีความจำเป็นต้องเดินทางไปต่างประเทศเป็นประจำตามหน้าที่อยู่แล้ว</p> <p>7.4 ให้ผู้ประสานงานของพรรคร่วมรัฐบาลแจ้งให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของพรรคร่วมรัฐบาลเข้าประชุมและลงมติโดยพร้อมเพรียงกันในการประชุมสภาผู้แทนราษฎรทุกครั้ง และหากไม่มีความจำเป็นเร่งด่วนก็ยังไม่สมควรเดินทางไปต่างประเทศในวันที่มีการประชุมสภาผู้แทนราษฎร</p> <p>7.5 รัฐมนตรีที่ไม่ได้รับผิดชอบโดยตรงกับเรื่องที่บรรจุระเบียบวาระควรเข้าร่วมประชุมสภาทุกครั้ง เนื่องจากในการพิจารณาญัตติหรือเรื่องอื่นๆ ส.ส. อาจอภิปรายซักถามพาดพิงถึงเรื่องเกี่ยวกับกระทรวงต่างๆ ได้ ซึ่งรัฐมนตรีจะได้ใช้โอกาสนั้นชี้แจงให้เกิดความเข้าใจที่ถูกต้องต่อไปได้</p> <p>7.6 การประชุมสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา และรัฐสภา สมควรที่รัฐมนตรีจะได้ถือเป็นหลักปฏิบัติว่าหากไม่มีการกิจสำคัญเร่งด่วนขอให้ไปร่วมประชุม โดยเฉพาะเรื่องที่เกี่ยวข้องกับอำนาจหน้าที่ของกระทรวงนั้นๆ กรณีที่มีความจำเป็นไม่อาจไปร่วมประชุมได้ขอให้มอบหมายหรือประสานกับรัฐมนตรีอื่นไปร่วมประชุมแทนด้วย</p>	<p>มติ ครม. วันที่ 3 พ.ค. 37</p> <p>มติ ครม. วันที่ 17 พ.ค. 37</p> <p>มติ ครม. วันที่ 10 พ.ค. 48</p>

เรื่อง	มติคณะรัฐมนตรี	อ้างอิง
<p>8. การประชุม คณะกรรมการ</p>	<p>8.1 ขอให้สนับสนุนพรคร่วมรัฐบาลเป็นประธานกรรมการฯ</p>	<p>มติ ครม. วันที่ 19 เม.ย. 31</p>
	<p>8.2 การพิจารณาแต่งตั้งคณะกรรมการวิสามัญฯ ให้พิจารณาผู้ที่เหมาะสมและให้ความสำคัญกับการประชุมกรรมการฯ โดยเฉพาะการประชุมครั้งแรก</p>	<p>มติ ครม. วันที่ 19 เม.ย. 31</p>
	<p>8.3 ในการเสนอขอตั้งกรรมการวิสามัญเพื่อพิจารณาร่างพระราชบัญญัติที่คณะรัฐมนตรีเสนอ ควรมีผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาที่เข้าร่วมตรวจพิจารณาร่างพระราชบัญญัตินั้นๆ มาแต่ต้น และผู้แทนส่วนราชการเจ้าของร่างพระราชบัญญัติร่วมเป็นกรรมการฯ อยู่ด้วย</p>	<p>มติ ครม. วันที่ 2 พ.ย. 36</p>
	<p>8.4 เมื่อสภารับหลักการในวาระแรกแล้วให้ผู้ประสานงานของพรคร่วมรัฐบาลกำชับให้กรรมการของพรรคให้ความร่วมมือดูแลการแปรญัตติให้เป็นไปตามหลักการและเจตนารมณ์ของรัฐบาล</p>	<p>มติ ครม. วันที่ 10 พ.ค. 37</p>
	<p>8.5 การประชุมคณะกรรมการทุกคณะให้ผู้ประสานงานพรคร่วมรัฐบาลกำชับให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในส่วนของพรคร่วมรัฐบาลที่เป็นกรรมการแต่ละคณะให้ความร่วมมือ โดยเข้าร่วมประชุมและลงมติของคณะกรรมการทุกครั้ง และให้กรรมการของพรคร่วมรัฐบาลแต่ละพรรคแจ้งรายชื่อของผู้เข้าร่วมประชุมให้ผู้ประสานงานทราบด้วย</p>	<p>มติ ครม. วันที่ 17 พ.ค. 37 และ 31 พ.ค. 37</p>

เรื่อง	มติคณะรัฐมนตรี	อ้างอิง
<p>9. การขอเลื่อนเรื่องที่อยู่ในระเบียบวาระการประชุมสภาลำดับหลังขึ้นมาพิจารณาลำดับแรก</p>	<p>การขอนำร่างพระราชบัญญัติที่บรรจุอยู่ในระเบียบวาระการประชุมสภาแล้วขึ้นมาพิจารณาก่อน จะต้องดำเนินการตามข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ดังนั้น หากกระทรวง ทบวง กรมใด เห็นควรนำร่างพระราชบัญญัติฉบับใดขึ้นมาพิจารณาก่อน ให้แจ้งให้คณะกรรมการประสานงานสภาผู้แทนราษฎรพิจารณาดำเนินการต่อไป</p>	<p>มติ ครม. วันที่ 1 มิ.ย. 36</p>
<p>10. กระทู้ถาม</p>	<p>10.1 ให้รัฐมนตรีประจำกระทรวงช่วยเร่งรัดการตอบกระทู้ถามที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรถามนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีให้รวดเร็วยิ่งขึ้น</p> <p>10.2 กระทู้ถามให้ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องเร่งส่งคำตอบ</p> <p>10.3 ให้กระทรวง ทบวง กรม เร่งรัดการตอบกระทู้ถามที่ ส.ส. เป็นผู้เสนอให้รัฐบาลตอบในราชกิจจานุเบกษา โดยให้รัฐมนตรีที่เกี่ยวข้องตอบในราชกิจจานุเบกษาภายใน 30 วัน</p> <p>10.4 ให้กระทรวงที่เกี่ยวข้องติดตามและเร่งรัดการตอบกระทู้ถามที่ต้องตอบในที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรหรือตอบในราชกิจจานุเบกษาให้รวดเร็วยิ่งขึ้น</p> <p>10.5 การตอบกระทู้ถามให้ถือปฏิบัติตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 19 พ.ย. 45 และวันที่ 17 ธ.ค. 45 อย่างเคร่งครัด ในกรณีที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงติดภารกิจสำคัญไม่สามารถไปตอบกระทู้ถามได้ อาจมอบให้รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงหรือรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้องที่ทราบเรื่องดีไปตอบกระทู้ถามแทน</p>	<p>มติ ครม. วันที่ 7 ต.ค. 29</p> <p>มติ ครม. วันที่ 19 พ.ค. 30</p> <p>มติ ครม. วันที่ 9 มิ.ย. 30</p> <p>มติ ครม. วันที่ 1 ก.ย. 30</p> <p>มติ ครม. วันที่ 7 ต.ค. 46</p>

เรื่อง	มติคณะรัฐมนตรี	อ้างอิง
	<p>หรือมิฉะนั้นจะต้องแจ้งเหตุขัดข้องล่วงหน้า กรณีไม่สามารถไปตอบกระทู้ถามตามกำหนด ในระเบียบวาระการประชุมได้ พร้อมทั้งให้แจ้ง ด้วยว่าจะสามารถไปตอบได้เมื่อใด</p> <p>10.6 ให้วางแนวทางปฏิบัติในการตอบ กระทู้ถามว่า</p> <p>10.6.1 ในกรณีที่เกี่ยวข้องกับงานของ กระทรวงโดยตรง ให้รัฐมนตรีที่รับผิดชอบเป็นผู้ตอบ เว้นแต่รัฐมนตรีไม่อยู่หรือไม่อาจตอบ ได้หรือเป็นเรื่องสำคัญ จึงให้รองนายกรัฐมนตรี ที่กำกับดูแลงานด้านนั้นเป็นผู้ตอบ</p> <p>10.6.2 ในกรณีที่เกี่ยวข้องกับงาน ของหลายกระทรวง แต่เป็นเรื่องที่สามารถตอบ ชี้แจงรวมกันได้ อาจมอบหมายให้รัฐมนตรีที่ เกี่ยวข้องกับงานด้านนั้นเป็นหลักเป็นผู้ตอบ กระทู้ถามเพียงผู้เดียวได้ ทั้งนี้ ให้คำนึงถึง ความเหมาะสมและความสมบูรณ์ของคำตอบ โดยไม่จำเป็นต้องให้รัฐมนตรีที่เกี่ยวข้อง ทั้งหมดร่วมกันตอบเสมอไป</p>	<p>มติ ครม. วันที่ 9 พ.ย. 47</p>
<p>11. การอภิปราย ไม่ไว้วางใจ</p>	<p>11.1 ส.ส. พรรคร่วมรัฐบาลทุกคนเข้าร่วม ประชุมและลงมติพร้อมเพรียงกัน</p> <p>11.2 การอภิปรายเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจ รัฐมนตรี ถ้ามีการกล่าวพาดพิงถึงการปฏิบัติงาน ซึ่งรัฐมนตรีช่วยว่าการรับผิดชอบ ให้รัฐมนตรี ช่วยว่าการจัดเตรียมข้อมูลและเตรียมชี้แจงใน ส่วนที่เกี่ยวข้องด้วย</p>	<p>มติ ครม. วันที่ 26 ก.ค. 37 และวันที่ 13 ธ.ค. 37</p>

เรื่อง	มติคณะรัฐมนตรี	อ้างอิง
	<p>11.3 การตอบชี้แจง ให้เป็นหน้าที่ของรัฐมนตรีและเห็นควรให้มีการตอบเป็นระยะๆ</p> <p>11.4 การอภิปรายและกำหนดเวลาอภิปราย ให้เป็นอำนาจของประธานสภา</p> <p>11.5 การลงมติให้กระทำโดยวิธีเปิดเผย</p> <p>11.6 มีการถ่ายทอดสดทางโทรทัศน์</p>	
<p>12. การแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรีต่อรัฐสภา</p>	<p>12.1 กำหนดเวลาประชุม โดยปกติ 2 วัน</p> <p>12.2 การอภิปราย</p> <p>12.2.1 หัวหน้าพรรคอภิปรายโดยไม่จำกัดเวลา</p> <p>12.2.2 สมาชิกอภิปรายคนละประมาณ 10 - 15 นาที ขึ้นอยู่กับดุลพินิจของประธานรัฐสภา</p> <p>12.2.3 การอภิปรายให้เป็นไปตามข้อบังคับการประชุมสภา โดยให้อภิปรายสลับกันระหว่างฝ่ายค้านกับฝ่ายรัฐบาล</p> <p>12.2.4 ให้รัฐมนตรีเจ้ากระทรวงตอบชี้แจง เมื่อมีการพาดพิงถึงกระทรวงที่รับผิดชอบ ในโอกาสที่เหมาะสม</p> <p>12.2.5 ให้สมาชิกพรรคร่วมรัฐบาลเตรียมบุคคลเพื่อร่วมอภิปรายเสริมการชี้แจงของนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้อง</p> <p>12.3 มีการถ่ายทอดสดทางโทรทัศน์</p>	<p>นายกรัฐมนตรีเป็นผู้ชี้แจง</p>

เรื่อง	มติคณะรัฐมนตรี	อ้างอิง
<p>13. เรื่องอื่น ๆ</p>	<p>13.1 รายงานสรุปผลการพิจารณาเรื่องต่าง ๆ ที่คณะกรรมการพิจารณาเสร็จแล้ว รวมทั้งญัตติต่าง ๆ ในโอกาสต่อไป เมื่อสภาผู้แทนราษฎรจะบรรจุเรื่องต่าง ๆ ในวาระการประชุมสภา ให้กระทรวง ทบวง กรมที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนั้น ๆ ติดตาม ศึกษา และพิจารณาเสนอความเห็นให้คณะกรรมการ ปสส. ทราบ</p> <p>13.2 กรณีมีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงมติคณะกรรมการ ปสส. สมควรแจ้งการแก้ไขเปลี่ยนแปลงให้คณะกรรมการ ปสส. ทราบด้วย เพื่อจะได้ประสานกับ ส.ส. ของแต่ละพรรคให้เรียบร้อยและไม่เกิดปัญหา</p> <p>13.3 ให้มีการถ่ายทอดทางสถานีโทรทัศน์ช่อง 9 อ.ส.ม.ท. และช่อง 11 กรมประชาสัมพันธ์ เรื่องรับทราบรายงานแสดงผลการดำเนินการของคณะรัฐมนตรีตามแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐจนกว่าการรายงานจะแล้วเสร็จ</p> <p>13.4 ในกรณีที่มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสงสัยและซักถามในรายละเอียดของเรื่อง รัฐมนตรีสามารถนำบุคคลผู้รับผิดชอบโดยตรง</p> <p>13.5 เห็นชอบให้มีการถ่ายทอดการประชุมร่วมกันของรัฐสภา เรื่อง การให้รัฐสภาเปิดอภิปรายทั่วไปตามมาตรา 213 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย และสถานีวิทยุโทรทัศน์ช่อง 11 กรมประชาสัมพันธ์</p>	<p>มติ ครม. วันที่ 12 เม.ย. 30</p> <p>มติ ครม. วันที่ 9 ต.ค. 44</p> <p>มติ ครม. วันที่ 12 มี.ค. 48</p> <p>มติ ครม. วันที่ 29 มี.ค.48</p>

เรื่อง	มติคณะรัฐมนตรี	อ้างอิง
	<p>13.6 เห็นชอบให้มีการถ่ายทอดสดการประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติเพื่อพิจารณาร่าง พ.ร.บ. งบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2551 ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย และสถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 11 กรมประชาสัมพันธ์ จนกว่าการประชุมจะพิจารณาแล้วเสร็จ</p>	<p>มติ ครม. วันที่ 3 ก.ค.50</p>

◄ ◄ ◄ ◄ ◄ ◄ ◄

บทที่ 4

คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่เกี่ยวข้อง

โดยที่รัฐธรรมนูญได้กำหนดให้คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญย่อมถือเป็นเด็ดขาด มีผลผูกพันรัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาลและองค์อื่นของรัฐ ซึ่งผู้จัดทำได้พิจารณาเห็นว่า คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญย่อมมาใช้เป็นบรรทัดฐาน ในการพิจารณาวินิจฉัยกับเรื่องที่เกิดขึ้นทำนองเดียวกันกับที่ศาลรัฐธรรมนูญได้เคยวินิจฉัยไว้แล้ว จึงได้ประมวลรวบรวมคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญอันมีมาตั้งแต่ ปี 2543 จนถึงปี 2549 เฉพาะในส่วนที่เห็นว่า คณะกรรมการประสานงานสภาผู้แทนราษฎร (ปสส.) ควรจะได้รับทราบ เพื่อจะได้ใช้เป็นแนวทางในการพิจารณาวินิจฉัยปัญหาที่เข้าสู่การพิจารณาของคณะกรรมการและเรื่องนั้นเป็นเรื่องทำนองเดียวกับที่ศาลรัฐธรรมนูญได้วางแนวทางการวินิจฉัยไว้แล้ว โดยคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญแต่ละเรื่องมีสาระสำคัญโดยสรุป ดังนี้

1. ประธานวุฒิสภาและประธานสภาผู้แทนราษฎรส่งความเห็นของสมาชิกวุฒิสภา และสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรซึ่งเห็นว่า ร่างพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. . . . . และร่างพระราชบัญญัติแรงงานรัฐวิสาหกิจสัมพันธ์ พ.ศ. . . . . ตราขึ้นโดยไม่ถูกต้องตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญเพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัย (คำวินิจฉัยที่ 13 - 14/2541)

1. ประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัย มีดังนี้

การที่สภาผู้แทนราษฎรเพิ่มมาตรา 4 ของร่างพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. . . . . และร่างพระราชบัญญัติแรงงานรัฐวิสาหกิจสัมพันธ์ พ.ศ. . . . . ภายหลังจากที่สภาผู้แทนราษฎรลงมติยืนยันร่างเดิมของสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญ

มาตรา 176 จะทำให้ง่างพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. . . . . ตราขึ้นโดยไม่ถูกต้องตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ และต้องตกไปตามมาตรา 262 วรรคสาม ของรัฐธรรมนูญหรือไม่

2. การวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ

2.1 กระบวนการตราพระราชบัญญัติตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 92 บัญญัติให้ง่างพระราชบัญญัติจะตราขึ้นเป็นกฎหมายได้ก็แต่โดยคำแนะนำและยินยอมของรัฐสภา มาตรา 90 บัญญัติให้รัฐสภาประกอบด้วยสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา มาตรา 169 บัญญัติให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือคณะรัฐมนตรีเป็นผู้เสนอร่างพระราชบัญญัติ ถ้าเป็นร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการเงินสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจะเสนอได้ต่อเมื่อมีคำรับรองของนายกรัฐมนตรี มาตรา 172 บัญญัติให้การเสนอร่างพระราชบัญญัติต้องเสนอต่อสภาผู้แทนราษฎรก่อน เมื่อสภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว ให้สภาผู้แทนราษฎรเสนอร่างพระราชบัญญัติต่อวุฒิสภา และวุฒิสภาจะต้องพิจารณาร่างพระราชบัญญัตินั้นให้เสร็จภายในกำหนดเวลา ตามมาตรา 174 ถ้าพิจารณาไม่เสร็จให้ถือว่าวุฒิสภาได้ให้ความเห็นชอบร่างพระราชบัญญัตินั้น และให้ดำเนินการต่อไปตาม มาตรา 93 คือ ให้นายกรัฐมนตรีนำขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายภายใน 20 วันนับแต่วันที่ได้รับร่างพระราชบัญญัตินั้นจากรัฐสภาเพื่อพระมหากษัตริย์ทรงลงพระปรมาภิไธย แต่ถ้าวุฒิสภาพิจารณาร่างพระราชบัญญัติที่สภาผู้แทนราษฎรเสนอมาเสร็จภายในกำหนดเวลา จะต้องพิจารณาตามมาตรา 175

2.2 สำหรับร่างพระราชบัญญัติที่ถูกยับยั้งไว้ตามมาตรา 175 สภาผู้แทนราษฎรจะยกขึ้นพิจารณาใหม่ได้ตามมาตรา 176 วรรคหนึ่ง ต่อเมื่อล่วงพ้น 180 วัน นับแต่วันที่วุฒิสภาส่งร่างพระราชบัญญัติคืนไปยังสภาผู้แทนราษฎรตามมาตรา 175 (2) และนับแต่วันที่สภาใดสภาหนึ่งไม่เห็นชอบด้วยสำหรับกรณียับยั้งตามมาตรา 175 (3) แต่ถ้าง่างพระราชบัญญัติที่ถูกยับยั้งนั้นเป็นร่างพระราชบัญญัติที่เกี่ยวกับการเงิน สภาผู้แทนราษฎรออาจยกร่างพระราชบัญญัตินั้นขึ้นพิจารณาใหม่ได้ทันทีตามมาตรา 176 วรรคสอง ในกรณีที่สภาผู้แทนราษฎรยกร่างพระราชบัญญัติที่ถูกยับยั้งขึ้นพิจารณาใหม่ตามมาตรา 176 นี้ ไม่ว่าจะเป็ร่างพระราชบัญญัติที่เกี่ยวกับการเงินหรือไม่ ถ้าสภาผู้แทนราษฎรลงมติยืนยันร่างเดิมหรือร่างที่คณะกรรมการร่วมกันพิจารณาด้วยคะแนนเสียงมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎรแล้ว ให้ถือว่าร่างพระราชบัญญัตินั้นเป็นอันได้รับความเห็นชอบของรัฐสภาและให้ดำเนินการต่อไปตามมาตรา 93

2.3 ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 176 ในกรณีที่สภาผู้แทนราษฎรยกร่างพระราชบัญญัติที่ถูกยับยั้งขึ้นพิจารณาใหม่นั้น สภาผู้แทนราษฎรลงมติได้เพียงอย่างเดียวหนึ่ง คือ ยืนยันร่างเดิม หรือยืนยันร่างที่คณะกรรมการธิการร่วมกันพิจารณาการยืนยันร่างเดิมของสภาผู้แทนราษฎรหมายถึง การยืนยันร่างพระราชบัญญัติเดิมที่สภาผู้แทนราษฎรได้เสนอไปยังวุฒิสภาทุกประการ ซึ่งมีผลตามมาตรา 176 ที่ให้ถือว่าร่างพระราชบัญญัตินั้นเป็นอันได้รับความเห็นชอบของรัฐสภา ซึ่งจะต้องดำเนินการต่อไปตามมาตรา 93

2.4 ดังนั้น การที่สภาผู้แทนราษฎรลงมติยืนยันร่างพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. . . . . และร่างพระราชบัญญัติแรงงานรัฐวิสาหกิจสัมพันธ์ พ.ศ. . . . . ซึ่งเป็นร่างเดิมของสภาผู้แทนราษฎรด้วยคะแนนเสียงมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร และลงมติด้วยคะแนนเสียงข้างมากในวันเดียวกัน ให้เพิ่มบทบัญญัติมาตรา 3 ทวิ ซึ่งภายหลังได้ปรับปรุงเลขมาตราเป็นมาตรา 4 เพื่อระบอบบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจในการตรากฎหมายจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ ตามมาตรา 29 วรรคสอง ของร่างกฎหมายทั้งสองฉบับด้วยนั้น เป็นบทบัญญัติที่เพิ่มขึ้นโดยยังไม่ได้ผ่านการพิจารณาของวุฒิสภา จึงถือไม่ได้ว่าร่างพระราชบัญญัติทั้งสองฉบับนั้นได้รับความเห็นชอบของรัฐสภา จึงเป็นการตรากฎหมายที่ไม่ถูกต้องตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ มาตรา 176 ประกอบมาตรา 93 มาตรา 92 และมาตรา 90 ร่างพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. . . . . และร่างพระราชบัญญัติแรงงานรัฐวิสาหกิจสัมพันธ์ พ.ศ. . . . . จึงตกไปทั้งฉบับ ตามมาตรา 262 วรรคสาม

2. คณะกรรมการการเลือกตั้งขอคำวินิจฉัยในการเสียสิทธิของบุคคลซึ่งไม่ไปเลือกตั้ง
(คำวินิจฉัยที่ 15/2541)

1. ประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัย มีดังนี้

คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการเสียสิทธิการได้รับการช่วยเหลือจากรัฐสำหรับผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่ไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งและมีได้แจ้งเหตุการณไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งหรือแจ้งเหตุแล้วแต่เหตุนั้นมีใช้เหตุอันสมควร ตาม

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2541 มาตรา 23 ได้หรือไม่ เนื่องจากคณะกรรมการการเลือกตั้งมีความเห็นเป็นสองฝ่าย คือ

ฝ่ายแรก เห็นว่า คณะกรรมการการเลือกตั้งไม่อาจกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการเสียสิทธิการได้รับการช่วยเหลือจากรัฐสำหรับบุคคลดังกล่าวได้ เพราะจะขัดกับรัฐธรรมนูญ มาตรา 68 วรรคสอง ที่บัญญัติว่า “บุคคลซึ่งไม่ไปเลือกตั้งโดยไม่แจ้งเหตุอันสมควรที่ทำให้ไม่อาจไปเลือกตั้งได้ย่อมเสียสิทธิตามที่กฎหมายบัญญัติ” มิใช่ให้บุคคลดังกล่าวเสียสิทธิตามที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนด

ฝ่ายที่สอง เห็นว่า คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการเสียสิทธิการได้รับการช่วยเหลือจากรัฐได้ เพราะคำว่า “ตามที่กฎหมายบัญญัติ” ในรัฐธรรมนูญ มาตรา 68 วรรคสอง มิได้บัญญัติว่าจะต้องบัญญัติกฎหมายในลักษณะใด ดังนั้น การที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2541 มาตรา 23 บัญญัติให้คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการเสียสิทธิดังกล่าวจึงสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแล้ว

2. การวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ

2.1 พิเคราะห์แล้วรัฐธรรมนูญ มาตรา 68 วรรคสอง บัญญัติว่า “บุคคลซึ่งไม่ไปเลือกตั้งโดยไม่แจ้งเหตุอันสมควรที่ทำให้ไม่อาจไปเลือกตั้งได้ ย่อมเสียสิทธิตามที่กฎหมายบัญญัติ” แต่รัฐสภาตราพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2541 มาตรา 23 เพียงว่า “ในกรณีที่ผู้มีสิทธิเลือกตั้งไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งและมีได้แจ้งเหตุการไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง..... หรือแจ้งเหตุแล้วแต่เหตุนั้นมิใช่เหตุอันสมควร ให้ถือว่าผู้นั้นเป็นบุคคลซึ่งไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง โดยไม่แจ้งเหตุอันสมควรที่ทำให้ไม่อาจไปใช้สิทธิเลือกตั้งได้ ..... ให้ผู้นั้นเสียสิทธิการได้รับการช่วยเหลือจากรัฐตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนด” โดยมีได้ระบุให้ชัดเจนว่าสิทธิการได้รับการช่วยเหลือจากรัฐนั้นคือ “สิทธิ” ในเรื่องใดบ้าง เพราะสิทธิการได้รับการช่วยเหลือจากรัฐนั้น หากเป็นสิทธิที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ การจำกัดสิทธิดังกล่าวจะต้องระบุบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจในการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลไว้ในกฎหมายนั้นด้วย

2.2 ดังนั้น พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2541 มาตรา 23 จึงเป็นการกำหนดการเสียสิทธิไว้ไม่สมบูรณ์และไม่ชัดเจน และให้อำนาจคณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นผู้กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการเสียสิทธิด้วย จึงเท่ากับเป็นการให้อำนาจคณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นผู้กำหนดการเสียสิทธิและหลักเกณฑ์และวิธีการเสียสิทธิดังกล่าว โดยไม่ต้องผ่านกระบวนการตรากฎหมายของรัฐสภา จึงไม่เป็นไปตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 68 และมาตรา 334 (1) ดังนั้น พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2541 มาตรา 23 จึงเป็นบทบัญญัติที่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ และเป็นอันใช้บังคับมิได้ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 6

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ศาลรัฐธรรมนูญจึงวินิจฉัยว่าคณะกรรมการการเลือกตั้งไม่มีอำนาจกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการเสียสิทธิการได้รับช่วยเหลือจากรัฐสำหรับผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่ไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งและมีได้แจ้งเหตุการณ์ไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง หรือแจ้งเหตุแล้วแต่เหตุนั้นมิใช่เหตุอันสมควรตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2541 มาตรา 23

3. ประธานสภาผู้แทนราษฎรส่งความเห็นของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งเห็นว่าร่างพระราชบัญญัติล้มละลาย (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... ที่ได้รับความเห็นชอบของรัฐสภาแล้วตราขึ้นโดยไม่ถูกต้องตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญมาเพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยตามมาตรา 262 (1) ของรัฐธรรมนูญ (คำวินิจฉัยที่ 3/2542)

1. ประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัย มีดังนี้

ร่างพระราชบัญญัติล้มละลาย (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... ได้ตราขึ้นโดยถูกต้องตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญหรือไม่

เนื่องจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเห็นว่าร่างพระราชบัญญัติล้มละลาย (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... มิได้เกิดจากการริเริ่มเสนอโดยอิสระของรัฐบาล แต่เป็นการ

เสนอตามเงื่อนไขที่รัฐบาลเจรจากับต่างประเทศ ซึ่งสอดคล้องและเป็นไปตามหนังสือแจ้งความจำนง ฉบับที่ 4 ลงวันที่ 26 พฤษภาคม 2541 และฉบับที่ 5 ลงวันที่ 25 สิงหาคม 2541 ที่รัฐบาลไทยโดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง และผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย นำไปขอความเห็นชอบจากกองทุนการเงินระหว่างประเทศ ซึ่งได้แก้ไขให้รัฐบาลไทยไปตราพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายล้มละลาย ทั้งระบุด้วยว่าให้แก้ไขเพิ่มเติมในประเด็นใดบ้าง และต้องผ่านรัฐสภาภายในวันที่เท่าไร หากไม่ปฏิบัติจะมีผลต่อการอนุมัติความช่วยเหลือและเงื่อนไขต่างๆ ตามหนังสือแจ้งความจำนงฉบับต่อๆ ไป การดำเนินการตราร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวมิใช่เป็นไปโดยสมัครใจปกติของการบริหารราชการแผ่นดิน และเมื่อคณะรัฐมนตรีมิได้นำเอาข้อตกลงที่ทำกับกองทุนการเงินระหว่างประเทศ โดยเฉพาะข้อตกลงตามหนังสือแสดงเจตจำนง ฉบับที่ 4 และฉบับที่ 5 มาขอความเห็นชอบจากรัฐสภาก่อน การตราร่างพระราชบัญญัติล้มละลาย (ฉบับที่ . . .) พ.ศ. . . . . จึงเป็นไปโดยไม่ถูกต้องตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญตามมาตรา 224

2. การวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ

ตามสารบบของวุฒิสภา เรื่อง การพิจารณาร่างพระราชบัญญัติล้มละลาย (ฉบับที่ . . .) พ.ศ. . . . . ซึ่งวุฒิสภาลงมติแก้ไขเพิ่มเติมว่า ที่ประชุมวุฒิสภาได้พิจารณาและลงมติเห็นชอบด้วยกับหลักการแห่งร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ และตั้งกรรมาธิการวิสามัญขึ้นเพื่อพิจารณา เมื่อคณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาเสร็จแล้วจึงได้เสนอต่อวุฒิสภาพิจารณา วุฒิสภาได้พิจารณาและที่ประชุมได้ลงมติให้แก้ไขเพิ่มเติมร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวบางมาตราและส่งคืนสภาผู้แทนราษฎร ต่อมาที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรได้ให้ความเห็นชอบด้วยการแก้ไขเพิ่มเติมร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวของวุฒิสภา จึงถือว่าร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวได้รับความเห็นชอบของรัฐสภาตามมาตรา 175 (3) ของรัฐธรรมนูญ ซึ่งให้ดำเนินการต่อไปตามมาตรา 93 เป็นไปตามกระบวนการในการตราพระราชบัญญัติของรัฐสภาตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแล้ว

ส่วนรัฐธรรมนูญมาตรา 224 วรรคสอง ซึ่งบัญญัติให้ หนังสือสัญญาใด มีบทเปลี่ยนแปลงอาณาเขตไทย หรือเขตอำนาจแห่งรัฐ หรือจะต้องออกพระราชบัญญัติ เพื่อให้การเป็นไปตามสัญญาต้องได้รับความเห็นชอบของรัฐสภานั้น เห็นว่าหนังสือสัญญาที่รัฐบาลไทยทำกับนานาประเทศหรือกับองค์การระหว่างประเทศ หากจะต้องมีการออกพระราชบัญญัติเพื่อให้การเป็นไปตามสัญญา รัฐบาลจะต้องนำสัญญานั้นมาขอความ

เห็นชอบจากรัฐสภา ซึ่งบทบัญญัตินี้อยู่ในหมวด 7 ว่าด้วยคณะรัฐมนตรี เป็นเงื่อนไขในการที่รัฐบาลจะไปทำสัญญากับนานาประเทศหรือกับองค์การระหว่างประเทศ มิใช่บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญที่ใช้สำหรับการตราพระราชบัญญัติ

โดยเหตุผลดังได้พิจารณาข้างต้น ศาลรัฐธรรมนูญจึงวินิจฉัยให้ยกคำร้อง

4. ประธานรัฐสภาขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยว่าหนังสือแจ้งความจำนงขอรับความช่วยเหลือทางวิชาการและการเงิน ที่รัฐบาลมีไปถึงกองทุนการเงินระหว่างประเทศ เป็นหนังสือสัญญาที่จะต้องได้รับความเห็นชอบจากรัฐสภาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 224 วรรคสอง หรือไม่ (คำวินิจฉัยที่ 11/2542)

1. ประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัย มีดังนี้

หนังสือแจ้งความจำนงขอรับความช่วยเหลือทางวิชาการและการเงินที่รัฐบาลมีไปถึงกองทุนการเงินระหว่างประเทศ เป็นหนังสือสัญญาที่จะต้องได้รับความเห็นชอบจากรัฐสภา ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 224 วรรคสอง หรือไม่

2. การวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ

2.1 คำร้องของประธานรัฐสภาในกรณีข้างต้น เห็นว่ากรณีมีปัญหาข้อโต้แย้งเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กรตามรัฐธรรมนูญ จึงเป็นการเสนอตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 266 เพราะกรณีดังกล่าวมีปัญหาเกี่ยวกับการที่คณะรัฐมนตรีทำหนังสือแจ้งความจำนงไปยังกองทุนฯ ว่าหนังสือแจ้งความจำนงดังกล่าว เป็นหนังสือสัญญาที่คณะรัฐมนตรีจะต้องนำเสนอเพื่อขอรับความเห็นชอบของรัฐสภาตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 224 วรรคสองหรือไม่ ศาลรัฐธรรมนูญเห็นว่าปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กรตามรัฐธรรมนูญเกิดขึ้นแล้วและเป็นไปตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ มาตรา 266 จึงรับเรื่องไว้พิจารณาวินิจฉัย

2.2 พิเคราะห์จากรัฐธรรมนูญ มาตรา 224 วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “พระมหากษัตริย์ทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจในการทำหนังสือสัญญาสันติภาพ สัญญาสงบศึก

และสัญญาอื่นกับนานาประเทศหรือกับองค์การระหว่างประเทศ” วรรคสอง บัญญัติว่า “หนังสือสัญญาใดมีบทเปลี่ยนแปลงอาณาเขตไทยหรือเขตอำนาจแห่งรัฐ หรือจะต้องออกพระราชบัญญัติเพื่อให้การเป็นไปตามสัญญา ต้องได้รับความเห็นชอบของรัฐสภา” และมาตรา 3 บัญญัติว่า “อำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชนชาวไทย พระมหากษัตริย์ผู้ทรงเป็นประมุขทรงใช้อำนาจนั้นทางรัฐสภา คณะรัฐมนตรี และศาล ตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้” หมายความว่า พระมหากษัตริย์ทรงใช้อำนาจอธิปไตยในการทำหนังสือสัญญาต่าง ๆ ตามมาตรา 224 ไม่ว่าจะเป็นหนังสือสัญญาสันติภาพ หนังสือสัญญาสงบศึก หนังสือสัญญาอื่น กับนานาประเทศหรือกับองค์การระหว่างประเทศ ซึ่งเป็นอำนาจในทางบริหาร โดยผ่านทางคณะรัฐมนตรีหรือรัฐบาลซึ่งเป็นฝ่ายบริหาร และหากหนังสือสัญญาดังกล่าวมีบทเปลี่ยนแปลงอาณาเขตไทยหรือเขตอำนาจแห่งรัฐหรือจะต้องออกพระราชบัญญัติเพื่อให้การเป็นไปตามสัญญา หนังสือสัญญานั้นก็จะต้องได้รับความเห็นชอบของรัฐสภาด้วย

2.3 คำว่า “หนังสือสัญญา” แม้จะมีได้บัญญัติความหมายไว้ในรัฐธรรมนูญ แต่ก็อาจกล่าวได้ว่า หนังสือสัญญาตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 224 มีความหมายครอบคลุมไปถึงความตกลงทุกประเภทที่ประเทศไทยทำขึ้นกับนานาประเทศหรือกับองค์การระหว่างประเทศ หนังสือสัญญาดังกล่าวต้องมีลักษณะเป็นสัญญาที่ทำขึ้นเป็นหนังสือ และเป็นสัญญาที่อยู่ภายใต้บังคับของกฎหมายระหว่างประเทศ โดยที่รัฐธรรมนูญ มาตรา 224 กล่าวถึง “หนังสือสัญญาสันติภาพ สัญญาสงบศึก และสัญญาอื่น” ดังนั้นคำว่า “สัญญาอื่น” ย่อมหมายถึงหนังสือสัญญาที่ทำกับนานาประเทศหรือกับองค์การระหว่างประเทศ ซึ่งต้องอยู่ภายใต้บังคับของกฎหมายระหว่างประเทศเช่นเดียวกับหนังสือสัญญาสันติภาพ และหนังสือสัญญาสงบศึก จะเป็นหนังสือสัญญาภายใต้บังคับของกฎหมายภายในของประเทศใดประเทศหนึ่งมิได้

จากบทบัญญัติข้างต้นได้ความว่าหนังสือสัญญาตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 224 หมายถึง สัญญาหรือความตกลงที่อยู่ภายใต้บังคับของกฎหมายระหว่างประเทศ จึงจำเป็นต้องพิจารณาว่าสัญญาหรือความตกลงระหว่างประเทศตามกฎหมายระหว่างประเทศนั้นมีลักษณะประการใดบ้าง ซึ่งพิจารณาจากอนุสัญญากรุงเวียนนาว่าด้วยกฎหมายสนธิสัญญา ค.ศ. 1969 และอนุสัญญากรุงเวียนนาว่าด้วยกฎหมายสนธิสัญญาระหว่างรัฐและองค์การระหว่างประเทศ หรือระหว่างองค์การระหว่างประเทศ ค.ศ. 1986 โดยที่อนุสัญญาทั้งสองฉบับซึ่งเป็นที่ยอมรับของนานาประเทศ ได้กำหนดลักษณะของ

สนธิสัญญาหรือความตกลงระหว่างประเทศไว้ว่า “สนธิสัญญา” ตามอนุสัญญาทั้งสองฉบับ หมายถึง “ความตกลงระหว่างประเทศที่สร้างขึ้นเป็นหนังสือระหว่างรัฐต่างๆ หรือระหว่างรัฐกับองค์การระหว่างประเทศ หรือระหว่างองค์การระหว่างประเทศด้วยกัน และอยู่ภายใต้บังคับของกฎหมายระหว่างประเทศ ไม่ว่าจะสร้างขึ้นเป็นฉบับเดียวหรือสองฉบับหรือหลายฉบับผนวกเข้าด้วยกัน และไม่ว่าจะเรียกชื่ออย่างไร” ความหมายของ “สนธิสัญญา” ตามอนุสัญญาทั้งสองฉบับดังกล่าวจึงครอบคลุมถึงความตกลงระหว่างประเทศทุกรูปแบบ เช่น สนธิสัญญา อนุสัญญา ความตกลง ข้อตกลง หนังสือแลกเปลี่ยน พิธีสาร กรรมสารทั่วไป กรรมสารสุดท้าย เป็นต้น ดังนั้น คำว่า “หนังสือสัญญา” ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 224 จึงหมายถึง ความตกลงระหว่างประเทศที่ประเทศไทยได้ทำขึ้นเป็นหนังสือกับนานาประเทศ หรือกับองค์การระหว่างประเทศ โดยมีความมุ่งหมายเพื่อให้เกิดผลผูกพันทางกฎหมายระหว่างกันตามกฎหมายระหว่างประเทศ ไม่ว่าจะความตกลงนั้นจะจัดทำขึ้นในรูปแบบใดและใช้ชื่ออย่างไร และมีความหมายเช่นเดียวกับคำว่า “สนธิสัญญา” ดังที่กล่าวแล้ว โดยมีลักษณะ คือ

- (1) ทำขึ้นระหว่างรัฐ หรือระหว่างรัฐกับองค์การระหว่างประเทศ หรือระหว่างองค์การระหว่างประเทศด้วยกันเอง
- (2) ความตกลงนั้นต้องทำเป็นหนังสือ
- (3) เป็นความตกลงสองฝ่ายหรือหลายฝ่ายที่มีเจตนาก่อให้เกิดพันธะผูกพันทางกฎหมาย และ
- (4) ความตกลงนั้นต้องอยู่ภายใต้บังคับของกฎหมายระหว่างประเทศ

2.4 จากข้อเท็จจริงหนังสือแจ้งความจําแนงที่รัฐบาลมีไปถึงกองทุนฯ ตั้งแต่วันที่ 14 ธันวาคม 2540 ถึงวันที่ 1 ธันวาคม 2541 (รวม 6 ฉบับ) มีสาระสำคัญเกี่ยวกับสถานะและปัญหาวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจและการเงินของประเทศและแจ้งถึงนโยบายรวมทั้งมาตรการต่างๆ ที่จะดำเนินการแก้ไขปัญหา โดยกองทุนฯ จะนำหนังสือแจ้งความจําแนงดังกล่าวมาประกอบการพิจารณาอนุมัติสิทธิพิเศษในการถอนเงินตามข้อตกลงของกองทุนฯ

2.5 ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาหนังสือแจ้งความจําแนงทั้ง 6 ฉบับ เห็นว่าหนังสือแจ้งความจําแนงเหล่านั้น เป็นการชี้แจงนโยบายและการดำเนินงานของรัฐบาล เพื่อเป็นเหตุผลประกอบการขอใช้สิทธิถอนเงินจากกองทุนฯ มีลักษณะเป็นการดำเนินการ

ฝ่ายเดียวของรัฐบาลไทย เพื่อขอใช้สิทธิของตนในฐานะที่เป็นรัฐสมาชิกในการขอใช้ทรัพยากรทั่วไปของกองทุนฯ ตาม “ข้อตกลงว่าด้วยกองทุนการเงินระหว่างประเทศ” ข้อ 5 มาตรา 3 (บี) โดยฝ่ายรัฐบาลไทยมีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังและผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทยลงนามในหนังสือแจ้งความจำนงเพียงฝ่ายเดียว แสดงแผนการที่รัฐบาลไทยจะปฏิบัติ หากปฏิบัติไม่ได้ก็จะไม่บังคับกันตามกฎหมาย และกองทุนฯ ไม่ได้มีหนังสือตอบรับสนองตามรูปแบบของความตกลงระหว่างประเทศ อีกทั้งกองทุนฯ ก็ไม่ถือว่าหนังสือแจ้งความจำนงเป็นหนังสือขอทำความตกลงที่ทั้งสองฝ่ายต้องการให้เกิดพันธผูกพันตามกฎหมายระหว่างประเทศ โดยกองทุนฯ ได้มีหนังสือลงวันที่ 16 กุมภาพันธ์ 2542 ถึงรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง (นายธานินทร์ นิยมานเหมินทร์) แจ้งให้ทราบถึงมติของคณะกรรมการบริหารกองทุนฯ มติที่ 6056- (79/38) ลงวันที่ 2 มีนาคม ค.ศ. 1979 (พ.ศ. 2542) ว่า “แผนการให้ความช่วยเหลือ (Stand-by Arrangement) ไม่ใช่ข้อตกลงระหว่างประเทศ ดังนั้นจะต้องหลีกเลี่ยงภาษาที่มีนัยที่จะทำให้เกิดความเข้าใจว่าเป็นการผูกพันทางสัญญาในแผนการให้ความช่วยเหลือและในหนังสือแจ้งความจำนง” จึงเป็นการแสดงว่าทั้งรัฐบาลไทยและกองทุนฯ ต่างก็ไม่ถือว่าหนังสือแจ้งความจำนงเป็นสัญญาหรือความตกลงระหว่างประเทศกับกองทุน

หนังสือแจ้งความจำนงที่รัฐบาลมีไปถึงกองทุนฯ จึงมิใช่ “หนังสือสัญญา” ในความหมายของความตกลงระหว่างประเทศที่ประเทศไทยได้ทำขึ้นเป็นหนังสือกับกองทุนฯ ซึ่งเป็นองค์การระหว่างประเทศ เพราะขาดลักษณะของการเป็นความตกลงระหว่างประเทศ

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ศาลรัฐธรรมนูญจึงวินิจฉัยว่า หนังสือแจ้งความจำนงขอรับความช่วยเหลือทางวิชาการและการเงินที่รัฐบาลมีไปถึงกองทุนการเงินระหว่างประเทศไม่เป็นหนังสือสัญญาตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 224 จึงไม่เป็นที่ต้องได้รับความเห็นชอบของรัฐสภาตามวรรคสองของมาตราดังกล่าว

5. ประธานสภาผู้แทนราษฎรขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยสถานะภาพของการเป็นรัฐมนตรีตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 216 (4) (คำวินิจฉัยที่ 36/2542)

1. ประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัย มีดังนี้

ข้อเท็จจริงตามคำร้องได้ความว่า ศาลจังหวัดบุรีรัมย์ได้มีคำพิพากษาเมื่อวันที่ 19 มิถุนายน 2541 ว่านายเนวิน ชิดชอบ จำเลย มีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 328 ให้ลงโทษจำคุก 6 เดือน และปรับ 50,000 บาท ไม่ปรากฏว่าจำเลยเคยได้รับโทษจำคุกมาก่อนโทษจำคุกให้รอการลงโทษไว้มีกำหนด 1 ปี ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 56 ไม่ชำระค่าปรับจัดการตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 29, มาตรา 30 ก็ให้จำเลยโฆษณาคำพิพากษาในหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ เดลินิวส์ และมติชน เป็นเวลาติดต่อกัน 7 วัน และขณะนี้ นายเนวิน ชิดชอบ ได้ยื่นอุทธรณ์คัดค้านคำพิพากษาศาลจังหวัดบุรีรัมย์ คดีอยู่ระหว่างการพิจารณาของศาลอุทธรณ์กรณีดังกล่าวนี้ทำให้เกิดประเด็นว่าความเป็นรัฐมนตรีของนายเนวิน ชิดชอบ น่าจะสิ้นสุดลงตามบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญ มาตรา 216 (4) หรือไม่ จากข้อเท็จจริงตามคำร้องมีประเด็นที่ศาลต้องวินิจฉัย ดังนี้

1.1 การที่นายเนวิน ชิดชอบ ถูกฟ้องในข้อหาหมิ่นประมาท และเหตุแห่งการกระทำความผิดที่ถูกฟ้องเกิดขึ้นก่อนที่รัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2540 ใช้บังคับ และก่อนที่จะดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีแต่ศาลชั้นต้นมีคำพิพากษาในขณะที่ นายเนวิน ชิดชอบ ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์จะนำบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญมาตรา 216 (4) มาใช้บังคับได้หรือไม่

1.2 ปัญหาว่า นายเนวิน ชิดชอบ อุทธรณ์คำพิพากษาของศาลชั้นต้น คดีอยู่ระหว่างการพิจารณาของศาลอุทธรณ์ คดียังไม่ถึงที่สุด จะอยู่ในความหมายของรัฐธรรมนูญ มาตรา 216 (4) หรือไม่

1.3 ปัญหาว่า ศาลจังหวัดบุรีรัมย์พิพากษาลงโทษให้จำคุกนายเนวิน ชิดชอบ 6 เดือน แต่โทษจำคุกให้รอการลงโทษไว้มีกำหนด 1 ปี จะถือว่า นายเนวิน ชิดชอบ ต้องคำพิพากษาให้จำคุก ความเป็นรัฐมนตรีสิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 216 (4) หรือไม่

2. การวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ

2.1 มาตรา 216 (4) ของรัฐธรรมนูญบัญญัติว่าความเป็นรัฐมนตรีสิ้นสุดลงเมื่อต้องคำพิพากษาให้จำคุก ซึ่งย่อมหมาหมายถึงว่าขณะที่ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีอยู่นั้น มีคำพิพากษาให้จำคุก แสดงว่ารัฐธรรมนูญไม่ได้คำนึงถึงว่า เหตุแห่งการกระทำ ความผิดที่ถูกลงโทษจะเกิดขึ้นก่อนหรือขณะเป็นรัฐมนตรี และศาลมีคำพิพากษาในขณะที่ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรี ดังนั้น แม้วานายเนวิน ชิดชอบ จะได้กระทำความผิดก่อนดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีก็ตามก็ต้องอยู่ในบังคับของมาตรา 216 ด้วย

2.2 การสิ้นสุดสมาชิกภาพ หรือการพ้นจากตำแหน่งก่อนวาระของบุคคลต่างๆ เพื่อถูกศาลพิพากษาให้จำคุกนั้น รัฐธรรมนูญได้แบ่งออกเป็นสองกลุ่มด้วยกันคือ

กลุ่มแรก รัฐธรรมนูญใช้ถ้อยคำว่า “ถูกจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก” หรือ “ได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก” ซึ่งได้แก่สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของสมาชิกวุฒิสภา และการพ้นจากตำแหน่งก่อนวาระของกรรมการการเลือกตั้งตามมาตรา 118 (12) มาตรา 133 (10) และมาตรา 141 (4)

กลุ่มที่สอง รัฐธรรมนูญใช้ถ้อยคำว่า “ต้องคำพิพากษาให้จำคุก” ได้แก่ การพ้นจากตำแหน่งก่อนวาระของประธานและรองประธานสภาผู้แทนราษฎร ประธานและรองประธานวุฒิสภา รัฐมนตรีประธานศาลรัฐธรรมนูญและตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ตามมาตรา 152 (4) มาตรา 215 มาตรา 216 (4) มาตรา 260 (7) และมาตรา 298 วรรคสาม

2.3 เมื่อรัฐธรรมนูญได้บัญญัติการสิ้นสุดสมาชิกภาพ หรือการพ้นจากตำแหน่งก่อนวาระของบุคคลต่างๆ ไว้เป็นสองกลุ่มเช่นนี้ แสดงให้เห็นว่า รัฐธรรมนูญมีเจตนาให้บุคคลต่างๆ สิ้นสุดสมาชิกภาพหรือพ้นจากตำแหน่งตามรัฐธรรมนูญไม่เหมือนกัน ซึ่งให้บุคคลในกลุ่มที่สองเป็นบุคคลที่มีสถานะอันสูงและมีหน้าที่สำคัญเป็นอย่างยิ่ง รัฐธรรมนูญจึงได้กำหนดในเรื่องการสิ้นสุดสมาชิกภาพหรือการพ้นจากตำแหน่งก่อนวาระของบุคคลเหล่านี้แตกต่างไปจากบุคคลในกลุ่มแรก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีที่ถูกศาลพิพากษาให้รับโทษถึงจำคุกก็ไม่ต้องรอให้คดีถึงที่สุดเหมือนบุคคลในกลุ่มแรก

ดังนั้น เมื่อปรากฏว่าผู้ใดเป็นรัฐมนตรีซึ่งเป็นบุคคลในกลุ่มที่สอง ความเป็นรัฐมนตรีจึงสิ้นสุดลงทันทีเมื่อถูกศาลพิพากษาให้รับโทษจำคุกโดยไม่ต้องรอให้คดีถึงที่สุดเสียก่อน

2.4 ตามคำพิพากษาของศาลจังหวัดบุรีรัมย์นั้น แม้จะระบุว่าให้ลงโทษจำคุก 6 เดือน แต่คำพิพากษายังได้กล่าวต่อไปถึงเหตุอันควรปราณีศาลจึงให้รอกการลงโทษไว้ แสดงว่าศาลเพียงกำหนดโทษโดยยังไม่ต้องให้รับโทษ กรณีจึงแตกต่างจากบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ มาตรา 216 (4) ที่ใช้คำว่าต้องคำพิพากษาให้จำคุกหรือกล่าวอีกนัยหนึ่งว่าถูกศาลพิพากษาให้จำคุกโดยไม่มีเงื่อนไขหรือเหตุอันควรปราณีอื่น ดังเช่นคำพิพากษาของศาลจังหวัดบุรีรัมย์ตามคำร้องโดยเฉพาะในตอนท้ายของคำพิพากษาของศาลจังหวัดบุรีรัมย์กล่าวว่า “ในส่วนของโจทก์ขอให้ปรับโทษคดีนี้ต่อจากโทษในคดีอื่นด้วยนั้นเมื่อคดีนี้ศาลรอกการลงโทษแก่จำเลย คำขอดังกล่าวจึงให้ยก” ย่อมแสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่าศาลไม่ได้ลงโทษจำคุก จึงปรับโทษต่อให้ไม่ได้

นอกจากนี้ ถ้าจะเทียบเคียงกับรัฐธรรมนูญ มาตรา 206 (5) ซึ่งบัญญัติว่า “มาตรา 206 รัฐมนตรีต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามดังต่อไปนี้ ... (5) ไม่เคยต้องคำพิพากษาให้จำคุกตั้งแต่สองปีขึ้นไป โดยได้พ้นโทษมายังไม่ถึงห้าปีก่อนได้รับแต่งตั้งเว้นแต่ในความผิดอันได้กระทำโดยประมาท ...” ตามบทบัญญัติของมาตรา 206 (5) นั้นหมายถึงมีคำพิพากษาให้จำคุกตั้งแต่สองปีขึ้นไปและต้องพ้นโทษมาแล้วไม่น้อยกว่าห้าปี จึงแต่งตั้งเป็นรัฐมนตรีได้ แสดงให้เห็นอีกกรณีหนึ่งว่าโทษนั้นต้องเป็นโทษจำคุกและมีการจำคุกจริง จึงจะนับวันพ้นโทษได้ นอกจากนี้รัฐธรรมนูญ มาตรา 216 (4) ใช้ถ้อยคำทำนองเดียวกันว่าต้องคำพิพากษาให้จำคุก จึงเห็นว่าคุณสมบัติในเรื่องการดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีก็ยังคงกำหนดว่าต้องมีการจำคุกจริง

ดังนั้น การรอกการลงโทษจึงมิใช่เป็นการต้องคำพิพากษาให้จำคุก เมื่อนายเนวิน ชิดชอบ ถูกศาลจังหวัดบุรีรัมย์พิพากษาลงโทษจำคุก 6 เดือน แต่โทษจำคุกให้รอกการลงโทษไว้มีกำหนด 1 ปี เช่นนี้จึงถือไม่ได้ว่านายเนวิน ชิดชอบ ต้องคำพิพากษาให้จำคุก ตามความหมายของรัฐธรรมนูญ มาตรา 216 (4)

ด้วยเหตุผลดังกล่าวมาข้างต้น ศาลรัฐธรรมนูญจึงวินิจฉัยว่า ความ เป็นรัฐมนตรีของนายเนวิน ชิดชอบ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ยังไม่สิ้นสุดลง ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 216 (4)

6. คณะกรรมการการเลือกตั้งขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยขอเบรคการใช้บังคับ
ตามมาตรา 68 ของรัฐธรรมนูญ
(คำวินิจฉัยที่ 5/2543)

1. ประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัย มีดังนี้

รัฐธรรมนูญ มาตรา 68 บัญญัติว่า “บุคคลมีหน้าที่ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง
บุคคลซึ่งไม่ไปเลือกตั้งโดยไม่แจ้งเหตุอันสมควรที่ทำให้ไม่อาจไป
เลือกตั้งได้ย่อมเสียสิทธิตามที่กฎหมายบัญญัติ
การแจ้งเหตุที่ทำให้ไม่อาจไปเลือกตั้งและการอำนวยความสะดวก
ในการไปเลือกตั้ง ให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ”

คณะกรรมการการเลือกตั้งพิจารณาแล้วเห็นว่ามีปัญหาในการปฏิบัติ
หน้าที่ให้เป็นไปตามบทบัญญัติดังกล่าว เห็นควรส่งให้ศาลรัฐธรรมนูญตีความว่ามีบุคคล
ใดบ้างที่ไม่อยู่ในข่าย หรือได้รับการยกเว้นไม่ต้องไปแจ้งเหตุอันสมควรที่ทำให้ไม่อาจไปเลือกตั้ง
ได้ตามมาตรา 68 ดังกล่าวข้างต้น

2. การวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ

2.1 คณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นองค์กรหนึ่งตามรัฐธรรมนูญ เมื่อ
มีปัญหาเกี่ยวกับการปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้งตามบทบัญญัติ
ของรัฐธรรมนูญมาตรา 68 ว่ามีบุคคลใดบ้างที่ไม่อยู่ในข่าย หรือได้รับการยกเว้นไม่ต้องไป
แจ้งเหตุอันสมควรที่ทำให้ไม่อาจไปเลือกตั้งได้ดังกล่าว อีกทั้งพระราชบัญญัติประกอบ
รัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2541
ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภา
ผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2542 บัญญัติว่า

“มาตรา 22 เมื่อครบกำหนดสามสิบวันหลังจากวันเลือกตั้งแล้ว
ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศรายชื่อผู้ไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง และมีได้แจ้งเหตุตาม
มาตรา 21 หรือแจ้งเหตุไว้แล้วแต่เหตุนั้น มิใช่เหตุอันสมควร เพื่อให้ผู้ไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง
ดังกล่าวแจ้งเหตุที่ไม่อาจไปใช้สิทธิเลือกตั้งต่อบุคคล ซึ่งคณะกรรมการการเลือกตั้งแต่งตั้ง
ภายในหกสิบวันนับแต่วันประกาศฯลฯ

มาตรา 23 ในกรณีที่ผู้มีสิทธิเลือกตั้งผู้ใดไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง และมีได้แจ้งเหตุการณไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งตามมาตรา 21 หรือมาตรา 22 หรือแจ้งเหตุแล้ว แต่เหตุนั้นมีใช่เหตุอันสมควร ให้ถือว่าผู้นั้นเป็นบุคคลซึ่งไม่ไปเลือกตั้งโดยไม่แจ้งเหตุอันสมควรที่ทำให้ไม่อาจไปใช้สิทธิเลือกตั้งตามมาตรา 68 วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญ ให้ผู้นั้นเสียสิทธิ ดังต่อไปนี้

- (1) สิทธิยื่นคำร้องคัดค้านการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา ผู้บริหารท้องถิ่น และสมาชิกสภาท้องถิ่น
- (2) สิทธิร้องคัดค้านการเลือกกำนันและผู้ใหญ่บ้าน ตามกฎหมายว่าด้วยลักษณะปกครองท้องที่
- (3) สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา ผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่น
- (4) สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นกำนันและผู้ใหญ่บ้าน ตามกฎหมายว่าด้วยลักษณะปกครองท้องที่
- (5) สิทธิเข้าชื่อร้องขอเพื่อให้รัฐสภาพิจารณากฎหมาย ตามกฎหมายว่าด้วยการเข้าชื่อเสนอกฎหมาย
- (6) สิทธิเข้าชื่อร้องขอให้สภาท้องถิ่นพิจารณาออกข้อบัญญัติท้องถิ่น ตามกฎหมายว่าด้วยการเข้าชื่อเสนอข้อบัญญัติท้องถิ่น
- (7) สิทธิเข้าชื่อร้องขอเพื่อให้วุฒิสภามีมติถอดถอนบุคคล ตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต
- (8) สิทธิเข้าชื่อร้องขอให้ถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น ตามกฎหมายว่าด้วยการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น

การเสียสิทธิตามวรรคหนึ่ง ให้มีกำหนดเวลาตั้งแต่วันเลือกตั้งครั้งที่ผู้นั้นไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง จนถึงวันเลือกตั้งครั้งที่ผู้นั้นไปใช้สิทธิเลือกตั้ง”

2.2 คณะกรรมการการเลือกตั้งได้ออกระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2542 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2542 เพื่อให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ดังปรากฏว่า

“ข้อ 48 ผู้มีสิทธิเลือกตั้งต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ

ข้อ 49 ผู้มีสิทธิเลือกตั้งมีหน้าที่ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง

ข้อ 102 บุคคลดังต่อไปนี้ให้ใช้บัตรประจำตัวหรือหลักฐานที่มีรูปถ่ายซึ่งทางราชการออกให้ในการแสดงตนใช้สิทธิลงคะแนนเลือกตั้ง

(1) พระบรมวงศานุวงศ์ตั้งแต่ชั้นพระองค์เจ้าขึ้นไป

ฯลฯ

ข้อ 118 ผู้มีสิทธิเลือกตั้งใดที่ไม่อาจไปเลือกตั้ง ให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งนั้นแจ้งต่อบุคคลรับแจ้งเหตุจำเป็นตามข้อ 117 แห่งเขตเลือกตั้งที่ตนมีภูมิลำเนาอยู่ว่าตนมีสิทธิเลือกตั้งในหน่วยเลือกตั้งใด แต่ไม่อาจไปลงคะแนนเลือกตั้งได้ด้วยเหตุใด หรือทำเป็นหนังสือมอบหมายให้บุคคลอื่นที่บรรลุนิติภาวะไปยื่นหรือส่งหนังสือแจ้งเหตุที่ทำให้ไม่อาจไปใช้สิทธิเลือกตั้งทางไปรษณีย์ลงทะเบียนก็ได้ โดยต้องแจ้งเหตุก่อนวันเลือกตั้งไม่น้อยกว่าเจ็ดวัน

หนังสือแจ้งเหตุให้ใช้ตามแบบ ส.ว. 30 โดยอนุโลม

ข้อ 118 ทวิ ในการแจ้งเหตุที่ทำให้ไม่อาจไปใช้สิทธิเลือกตั้งตามข้อ 118 นอกจากบุคคลที่ได้รับมอบหมายจากผู้มีสิทธิเลือกตั้งแล้ว ให้บุคคลต่อไปนี้ เป็นผู้แจ้งในกรณีดังนี้

(1) เลขานุการพระราชวัง มีหน้าที่แจ้งแทนพระบรมวงศานุวงศ์ตั้งแต่ชั้นพระองค์เจ้าขึ้นไป

ฯลฯ

การแจ้งตามวรรคหนึ่งให้ผู้แจ้งดังกล่าวแจ้งต่อเลขาธิการคณะกรรมการการเลือกตั้ง หรือผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำจังหวัดที่อยู่ในพื้นที่

ข้อ 119 ให้บุคคลรับแจ้งเหตุจำเป็นพิจารณาเหตุของการไม่อาจไปใช้สิทธิเลือกตั้งของผู้มีสิทธิเลือกตั้งจากแนวทางดังต่อไปนี้

(1) ผู้มีสิทธิเลือกตั้งผู้นั้นมีกิจธุระจำเป็นเร่งด่วนที่ต้องเดินทางไปพื้นที่ห่างไกลจากหน่วยเลือกตั้งเกินกว่าหนึ่งร้อยกิโลเมตรอันทำให้ไม่สามารถไปใช้สิทธิเลือกตั้งในวันเลือกตั้งได้

(2) ผู้มีสิทธิเลือกตั้งผู้นั้น เจ็บป่วยและไม่สามารถเดินทางไปใช้สิทธิเลือกตั้งได้

(3) ผู้มีสิทธิเลือกตั้งนั้นพิการหรือสูงอายุและไม่สามารถเดินทางไปใช้สิทธิเลือกตั้งได้

(4) ผู้มีสิทธิเลือกตั้งเดินทางออกนอกราชอาณาจักรและมิได้แจ้งความประสงค์ขอใช้สิทธิเลือกตั้งตามมาตรา 83 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2541

(5) ผู้มีสิทธิเลือกตั้งนั้นมีถิ่นที่อยู่ห่างไกลจากที่เลือกตั้งเกินกว่าหนึ่งร้อยกิโลเมตร

(6) เหตุสุดวิสัยอื่นหรือเหตุอื่นที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนด
ข้อ 120 เมื่อบุคคลรับแจ้งเหตุจำเป็นได้พิจารณาแล้วเห็นว่าผู้มีสิทธิเลือกตั้งใดมีเหตุอันสมควรที่ทำให้ไม่อาจไปใช้สิทธิเลือกตั้งได้ ให้ทำบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งนั้นส่งถึงคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดก่อนวันเลือกตั้งไม่น้อยกว่าห้าวัน”

2.3 ดังนี้ จะเห็นได้ว่าตั้งแต่ชั้นพระองค์เจ้าขึ้นไปเป็นผู้มีสิทธิเลือกตั้งมีหน้าที่ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง และให้เลขาธิการพระราชวังมีหน้าที่แจ้งเหตุที่ทำให้ไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งแทนพระบรมวงศานุวงศ์ตั้งแต่ชั้นพระองค์เจ้าขึ้นไป แต่ทั้งนี้ ยังมีประเด็นที่ต้องพิจารณาว่าบุคคลผู้มีหน้าที่ในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 68 นี้ จะใช้กับพระมหากษัตริย์ พระราชินี พระรัชทายาท และพระบรมราชวงศ์ ด้วยหรือไม่

2.4 รัฐธรรมนูญของไทยทุกฉบับรวมทั้งฉบับปัจจุบันมีหมวดว่าด้วยพระมหากษัตริย์เป็นการเฉพาะ ซึ่งเป็นบทบัญญัติที่รับรองสถานะพิเศษของสถาบันพระมหากษัตริย์ ตามคติการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข พระมหากษัตริย์ทรงดำรงอยู่เหนือการเมือง และทรงดำรงอยู่ในฐานะอันเป็นที่เคารพสักการะ ผู้ใดจะละเมิด กล่าวหา หรือฟ้องร้องพระมหากษัตริย์ในทางใดๆ มิได้

ซึ่งรัฐธรรมนูญ มาตรา 3 บัญญัติว่าอำนาจอธิปไตยเป็นของชนชาวไทย พระมหากษัตริย์ผู้ทรงเป็นประมุขทรงใช้อำนาจนั้นทางรัฐสภา คณะรัฐมนตรี และศาล ตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญเมื่อพระมหากษัตริย์เป็นผู้ทรงใช้อำนาจอธิปไตยแล้ว จึงย่อมไม่มีเหตุผลใดที่จะต้องมีหน้าที่เลือกผู้แทนมาเพื่อใช้อำนาจนั้นอีก และตามที่รัฐธรรมนูญ มาตรา 68 บัญญัติให้บุคคลมีหน้าที่ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง บุคคลซึ่งไม่ไปเลือกตั้งโดยไม่แจ้งเหตุอันสมควรที่ทำให้ไม่อาจไปเลือกตั้งได้ย่อมเสียสิทธิตามที่กฎหมายบัญญัติ การแจ้งเหตุที่ทำให้ไม่อาจไปเลือกตั้งและการอำนวยความสะดวกในการไปเลือกตั้งให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัตินั้น เนื่องจากพระมหากษัตริย์ทรงเป็นผู้ใช้อำนาจอธิปไตย ทรงดำรงอยู่เหนือการเมือง และทรงดำรงไว้ซึ่งความเป็นกลางทางการเมือง

ประกอบกับที่ผ่านมาพระมหากษัตริย์ พระราชินี พระราชโอรส และพระราชธิดาไม่เคยทรงใช้สิทธิเลือกตั้งแต่อย่างใด หากกำหนดให้พระมหากษัตริย์ พระราชินี พระรัชทายาท และพระบรมราชวงศ์ซึ่งจะควรรีบบราชสันตติวงศ์ตามกฎหมายที่ยกร่างว่าด้วยการสืบราชสันตติวงศ์ พระพุทธศักราช 2467 ซึ่งมีความใกล้ชิดกับพระมหากษัตริย์ และทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ปฏิบัติพระราชกรณียกิจแทนพระองค์อยู่เป็นนิจ ทรงมีหน้าที่ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ย่อมจะก่อให้เกิดความขัดแย้งหรือไม่สอดคล้องกันกับหลักการเกี่ยวกับการดำรงอยู่เหนือการเมืองและความเป็นกลางทางการเมืองของพระมหากษัตริย์

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น เพื่อรักษาไว้ซึ่งสถาบันพระมหากษัตริย์ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 71 ศาลรัฐธรรมนูญจึงวินิจฉัยว่าบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญ มาตรา 68 ไม่ใช้กับพระมหากษัตริย์ พระราชินี พระรัชทายาท และพระบรมราชวงศ์ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 22 และมาตรา 23

7. ประธานรัฐสภาขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 266 กรณีปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของวุฒิสภา (คำวินิจฉัยที่ 20/2543)

1. ประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัย มีดังนี้

ข้อเท็จจริงตามคำร้องได้ความว่าตามที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภารวม 200 คน เมื่อวันที่ 4 มีนาคม 2543 นั้นปรากฏว่าคณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศผลการเลือกตั้งให้บุคคลได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภาเพียง 122 คน ทำให้เกิดปัญหาในการปฏิบัติหน้าที่ของวุฒิสภา จึงเสนอเรื่องพร้อมความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัยในประเด็น ดังต่อไปนี้

1.1 สมาชิกวุฒิสภาที่ได้รับเลือกตั้งไม่ครบ 200 คนตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 121 วรรคหนึ่ง จะดำเนินการให้มีการประชุมเพื่อปฏิบัติหน้าที่ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญได้หรือไม่

1.2 ในระหว่างที่สมาชิกวุฒิสภาได้รับเลือกตั้งยังไม่ครบ 200 คน ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 121 วรรคหนึ่ง การปฏิบัติหน้าที่วุฒิสภามาตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญเป็นอำนาจหน้าที่ของสมาชิกวุฒิสภาซึ่งสมาชิกภาพสิ้นสุดลงเมื่อวันที่ 21 มีนาคม 2543 หรือสมาชิกวุฒิสภาที่ได้รับเลือกตั้งยังไม่ครบ 200 คน

2. การวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ

2.1 รัฐธรรมนูญ หมวด 6 รัฐสภา ส่วนที่ 3 วุฒิสภา บัญญัติถึงองค์ประกอบของวุฒิสภาไว้ในมาตรา 121 วรรคหนึ่งว่า “วุฒิสภาประกอบด้วยสมาชิกซึ่งราษฎรเลือกตั้งจำนวนสองร้อยคน” และวรรคสอง บัญญัติว่า “ในกรณีที่ตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาว่างลงไม่ว่าด้วยเหตุใดๆ และยังมีได้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาขึ้นแทนตำแหน่งที่ว่างให้วุฒิสภาประกอบด้วยสมาชิกวุฒิสภาเท่าที่มีอยู่” หมายความว่า องค์ประกอบซึ่งเป็นเงื่อนไขในการเป็นวุฒิสภาซึ่งเป็นองค์กรตามรัฐธรรมนูญองค์กรหนึ่งนั้นต้องประกอบด้วยสมาชิกซึ่งราษฎรเลือกตั้ง 200 คน จะน้อยกว่าหรือเกิน 200 คนไม่ได้ เนื่องจากสมาชิกวุฒิสภาก็เป็นผู้แทนปวงชนชาวไทย ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 149 ด้วย เมื่อองค์ประกอบดังกล่าวครบถ้วนแล้ว วุฒิสภาก็มีสถานะเป็นองค์กรที่ปฏิบัติหน้าที่ได้ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 121 วรรคหนึ่ง หากต่อมาตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาว่างลงไม่ว่าด้วยเหตุใดๆ และยังมีได้มีการเลือกตั้งสมาชิกขึ้นแทนตำแหน่งที่ว่าง จึงให้วุฒิสภาประกอบด้วยสมาชิกวุฒิสภาเท่าที่มีอยู่ได้ตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ มาตรา 121 วรรคสอง

ส่วนรัฐธรรมนูญ มาตรา 155 ที่บัญญัติว่า “การประชุมสภาผู้แทนราษฎรและการประชุมวุฒิสภาต้องมีสมาชิกมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของแต่ละสภาจึงจะเป็นองค์ประชุม....” นั้น เป็นบทบัญญัติที่กำหนดจำนวนสมาชิกวุฒิสภาที่จะเป็นองค์ประชุมแต่การประชุมจะมีได้ต้องมีองค์กรที่ปฏิบัติหน้าที่ได้ คือ วุฒิสภาที่ประกอบด้วยสมาชิกซึ่งราษฎรเลือกตั้งจำนวน 200 คนก่อน จึงจะมีการประชุมซึ่งเป็นการปฏิบัติหน้าที่ของวุฒิสภาได้

เมื่อคณะกรรมการการเลือกตั้งซึ่งเป็นองค์กรที่รัฐธรรมนูญ มาตรา 144 บัญญัติให้เป็นผู้ควบคุมและดำเนินการจัด หรือจัดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาได้ดำเนินการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภามาตามพระราชกฤษฎีกาให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2542 ในวันที่ 4 มีนาคม 2543 และประกาศผลการเลือกตั้งว่า มีผู้ได้รับ

เลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภาหนึ่ง 122 คน ไม่ครบองค์ประกอบเป็นวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 121 วรรคหนึ่ง ซึ่งต้องประกอบด้วยสมาชิกซึ่งราษฎรเลือกตั้งจำนวน 200 คน จึงไม่อาจปฏิบัติหน้าที่เป็นวุฒิสภาได้ แม้จำนวนผู้ได้รับการเลือกตั้งที่คณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศผลการเลือกตั้งจะไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกวุฒิสภาที่รัฐธรรมนูญบัญญัติให้มีก็ไม่อาจดำเนินการประชุมได้ เพราะยังไม่ครบองค์ประกอบเป็นวุฒิสภา

ดังนั้น สมาชิกวุฒิสภาที่ได้รับการเลือกตั้งไม่ครบ 200 คน จึงไม่ครบองค์ประกอบเป็นวุฒิสภาไม่อาจดำเนินการให้มีการประชุมเพื่อปฏิบัติหน้าที่ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญได้

2.2 ในระหว่างที่สมาชิกวุฒิสภาได้รับเลือกตั้งยังไม่ครบ 200 คน การปฏิบัติหน้าที่วุฒิสภาตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ เป็นอำนาจหน้าที่ของสมาชิกวุฒิสภาซึ่งสมาชิกภาพสิ้นสุดลงเมื่อวันที่ 21 มีนาคม 2543 หรือสมาชิกวุฒิสภาที่ได้รับเลือกตั้งยังไม่ครบ 200 คน

รัฐธรรมนูญ บทเฉพาะกาล มาตรา 315 วรรคสาม บัญญัติว่า “ให้สมาชิกวุฒิสภา ซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ คงเป็นสมาชิกวุฒิสภาตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้จนกว่าสมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาจะสิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2534 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมครั้งสุดท้ายโดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 6) พุทธศักราช 2539 หรือในกรณีที่ตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาว่างลงไม่ว่าด้วยเหตุใดๆ ให้วุฒิสภาประกอบด้วยสมาชิกวุฒิสภาเท่าที่มีอยู่”

และวรรคห้า บัญญัติว่า “ในกรณีที่มีเหตุให้สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาตามวรรคสามสิ้นสุดลงพร้อมกันทั้งหมดให้ดำเนินการให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ในคราวแรกกล่าวคือ ในกรณีที่สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาสิ้นสุดลงเมื่อครบ 4 ปีนับแต่วันที่พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้ง ให้ดำเนินการเลือกตั้งให้แล้วเสร็จภายใน 60 วัน ก่อนวันครบ 4 ปี ดังนั้น ในกรณีเช่นนี้ให้อายุของวุฒิสภาและสมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาที่ได้รับเลือกตั้งเริ่มนับตั้งแต่วันที่สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาตามวรรคสามสิ้นสุดลง ซึ่งเป็นการบัญญัติให้การเริ่มนับอายุของวุฒิสภาและสมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาในคราวแรกตามรัฐธรรมนูญนี้อยู่ภายใต้เงื่อนไขของการดำเนินการเลือกตั้งให้แล้วเสร็จภายใน 60 วันก่อนวันครบ 4 ปีของ

การสิ้นสุดสมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาตามมาตรา 315 วรรคสาม แต่ไม่ได้บัญญัติให้การสิ้นสุดสมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาตาม มาตรา 315 วรรคสาม อยู่ภายใต้เงื่อนไขของการดำเนินการเลือกตั้งดังกล่าวด้วย

2.3 กรณีตามคำร้องปรากฏว่า พระราชกฤษฎีกาให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2542 บัญญัติให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาเป็นการทั่วไปในวันที่ 4 มีนาคม 2543 แต่สมาชิกวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญมาตรา 315 วรรคสาม ได้รับพระมหากรุณาธิคุณโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งตั้งแต่วันที่ 22 มีนาคม 2539 ครบ 4 ปีในวันที่ 21 มีนาคม 2543 ดังนั้น การดำเนินการเลือกตั้งในวันที่ 4 มีนาคม 2543 จึงเป็นการเลือกตั้งภายใน 60 วันก่อนวันครบ 4 ปี แต่การที่มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาในคราวแรก เมื่อวันที่ 4 มีนาคม 2543 ซึ่งได้สมาชิกวุฒิสภายังไม่ครบ 200 คน โดยมีข้อเท็จจริงต่อไปว่าคณะกรรมการการเลือกตั้งได้มีประกาศคณะกรรมการการเลือกตั้ง เรื่องให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาใหม่ ลงวันที่ 21 มีนาคม 2543 โดยมีได้มีการตราพระราชกฤษฎีกาให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาอีก การเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาในคราวแรกตามรัฐธรรมนูญนี้จึงยังไม่แล้วเสร็จ และไม่มีผลเปลี่ยนแปลงวันสิ้นสุดสมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาตามมาตรา 315 วรรคสาม เพราะเป็นการสิ้นสุดเมื่อครบ 4 ปีนับแต่วันที่พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้ง ซึ่งเป็นไปตามวาระของสมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาตามมาตรา 101 วรรคหนึ่ง ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2534 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมครั้งสุดท้ายโดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 6) พุทธศักราช 2539 สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาตามมาตรา 315 วรรคสาม จึงสิ้นสุดลงตั้งแต่วันที่ 21 มีนาคม 2543 แล้ว

2.4 การที่จะพิจารณาว่า สมาชิกวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 315 วรรคสาม ที่สมาชิกภาพสิ้นสุดลงแล้วจะปฏิบัติหน้าที่วุฒิสภาตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญนี้ ในระหว่างยังมีสมาชิกวุฒิสภาซึ่งราษฎรเลือกตั้งไม่ครบ 200 คนได้หรือไม่นั้น เห็นว่า บทเฉพาะกาลไม่ได้บัญญัติให้สมาชิกวุฒิสภาดังกล่าวปฏิบัติหน้าที่ต่อไปได้ ดังเช่นที่บัญญัติไว้ในมาตรา 317 วรรคสาม ให้คณะรัฐมนตรีที่พ้นจากตำแหน่งแต่ต้องอยู่ในตำแหน่งเพื่อปฏิบัติหน้าที่ไปจนกว่าคณะรัฐมนตรีที่จัดตั้งขึ้นใหม่จะเข้ารับหน้าที่

ส่วนรัฐธรรมนูญมาตรา 131 วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “เมื่ออายุของวุฒิสภาสิ้นสุดลง พระมหากษัตริย์จะได้ทรงตราพระราชกฤษฎีกาให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาใหม่เป็นการเลือกตั้งทั่วไป ซึ่งต้องกำหนดวันเลือกตั้งภายในสามสิบวันนับแต่วันที่อายุของวุฒิสภาสิ้นสุดลงและวันเลือกตั้งต้องกำหนดเป็นวันเดียวกันทั่วราชอาณาจักร”

และวรรคสอง บัญญัติว่า “เพื่อประโยชน์ในการดำเนินการตามมาตรา 168 ให้สมาชิกวุฒิสภาที่ดำรงตำแหน่งอยู่ในวันที่อายุของวุฒิสภาลิ้นสุดลงตามวรรคหนึ่ง ทำหน้าที่ต่อไปจนกว่าสมาชิกวุฒิสภาที่ได้รับเลือกตั้งใหม่จะเข้ารับหน้าที่” นั้น เป็นบทบัญญัติที่ใช้สำหรับกรณีที่อายุของวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญนี้สิ้นสุดลง ซึ่งหมายความว่า วุฒิสภาที่ประกอบด้วยสมาชิกซึ่งราษฎรเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญนี้ แต่มิได้หมายความว่ารวมถึงสมาชิกวุฒิสภาที่บทยุติการ มาตรา 315 วรรคสาม บัญญัติให้คงเป็นสมาชิกวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญนี้ สมาชิกวุฒิสภาซึ่งสมาชิกภาพสิ้นสุดลงเมื่อวันที่ 21 มีนาคม 2543 จึงไม่อาจอาศัยมาตรา 131 วรรคสอง เพื่อปฏิบัติหน้าที่ต่อไปได้ ดังนั้น เมื่อไม่มีบทเฉพาะกาลและไม่มีบทบัญญัติใดในรัฐธรรมนูญนี้ ให้สมาชิกวุฒิสภาซึ่งสมาชิกภาพสิ้นสุดเมื่อวันที่ 21 มีนาคม 2543 ปฏิบัติหน้าที่ต่อไป สมาชิกวุฒิสภาดังกล่าวจึงไม่อาจปฏิบัติหน้าที่วุฒิสภาตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญในระหว่างที่ได้สมาชิกวุฒิสภายังไม่ครบ 200 คน

อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ศาลรัฐธรรมนูญจึงวินิจฉัยว่า

(1) สมาชิกวุฒิสภาที่ได้รับการเลือกตั้งมีจำนวนยังไม่ครบ 200 คน ไม่อาจดำเนินการให้มีการประชุมเพื่อปฏิบัติหน้าที่วุฒิสภาตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญนี้ได้

(2) ในระหว่างที่สมาชิกวุฒิสภาที่ได้รับการเลือกตั้งมีจำนวนยังไม่ครบ 200 คน สมาชิกวุฒิสภาที่สมาชิกภาพสิ้นสุดลงเมื่อวันที่ 21 มีนาคม 2543 ไม่อาจปฏิบัติหน้าที่วุฒิสภาตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญนี้ได้

8. อนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพเป็นหนังสือสัญญาที่มีบทเปลี่ยนแปลงเขตอำนาจแห่งรัฐ ซึ่งต้องได้รับความเห็นชอบของรัฐสภา ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 224 วรรคสอง หรือไม่ (คำวินิจฉัยที่ 33/2543)

1. ประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัย มีดังนี้

1.1 การที่คณะรัฐมนตรีเสนอเรื่องพร้อมความเห็นเพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยเป็นไปตามรัฐธรรมนูญมาตรา 266 หรือไม่

1.2 อนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพเป็นหนังสือสัญญาที่มีบทเปลี่ยนแปลงเขตอำนาจแห่งรัฐซึ่งต้องได้รับความเห็นชอบของรัฐสภาตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 224 วรรคสอง หรือไม่

2. การวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ

2.1 คณะรัฐมนตรีเป็นองค์กรตามรัฐธรรมนูญ หมวด 7 มีอำนาจหน้าที่บริหารราชการแผ่นดิน การทำหนังสือสัญญากับนานาประเทศหรือกับองค์การระหว่างประเทศอยู่ในอำนาจหน้าที่ของคณะรัฐมนตรีตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 224 เมื่อประเทศไทยร่วมลงนามในอนุสัญญาฯ แล้ว แต่ยังไม่ให้สัตยาบันอนุสัญญาฯ เนื่องจากมีปัญหาว่า คณะรัฐมนตรีจะให้สัตยาบันโดยจะต้องได้รับความเห็นชอบของรัฐสภาหรือไม่ เป็นกรณีที่คณะรัฐมนตรีซึ่งเป็นองค์กรตามรัฐธรรมนูญมีปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ในการดำเนินการตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 224 เมื่อคณะรัฐมนตรีเสนอเรื่องพร้อมความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 266 ศาลรัฐธรรมนูญจึงมีอำนาจพิจารณาวินิจฉัยเรื่องนี้ได้

2.2 รัฐธรรมนูญ มาตรา 224 วรรคหนึ่ง บัญญัติให้การทำหนังสือสัญญากับนานาประเทศหรือกับองค์การระหว่างประเทศเป็นพระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์ซึ่งทรงกระทำทางคณะรัฐมนตรีโดยมีเงื่อนไขที่บัญญัติไว้ในวรรคสองว่าหนังสือสัญญา 3 ประเภท คือ หนังสือสัญญาที่มีบทเปลี่ยนแปลงอาณาเขตไทย หนังสือสัญญาที่มีบทเปลี่ยนแปลงเขตอำนาจแห่งรัฐและหนังสือสัญญาที่จะต้องออกพระราชบัญญัติเพื่อให้การเป็นไปตามสัญญานั้น ต้องได้รับความเห็นชอบของรัฐสภา

คำว่า “หนังสือสัญญา” มีความหมายครอบคลุมถึงความตกลงทุกประเภทที่ประเทศไทยทำขึ้นกับนานาประเทศหรือกับองค์การระหว่างประเทศ โดยมีความมุ่งหมายเพื่อให้เกิดผลผูกพันทางกฎหมายระหว่างกันตามกฎหมายระหว่างประเทศ หนังสือสัญญาดังกล่าวต้องมีลักษณะที่ทำขึ้นเป็นหนังสือ และเป็นสัญญาที่อยู่ภายใต้บังคับของกฎหมายระหว่างประเทศ และโดยที่รัฐธรรมนูญ มาตรา 224 กล่าวถึง “หนังสือสัญญาสันติภาพ สัญญาสงบศึก และสัญญาอื่น” ดังนั้น คำว่า “สัญญาอื่น” ย่อมหมายถึง หนังสือสัญญาที่ทำกับนานาประเทศ หรือกับองค์การระหว่างประเทศ ซึ่งต้องอยู่ภายใต้บังคับของกฎหมายระหว่างประเทศเช่นเดียวกับหนังสือสัญญาสันติภาพและหนังสือสัญญาสงบศึกจะเป็นหนังสือสัญญาที่อยู่ภายใต้บังคับของกฎหมายภายในของประเทศใดประเทศหนึ่งมิได้ ดังนั้น อนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ จึงเป็นหนังสือ

สัญญาตามความหมายของรัฐธรรมนูญมาตรา 224

2.3 เนื้อหาของอนุสัญญาฯ มาตรา 1 กำหนดวัตถุประสงค์ไว้ 3 ประการ คือ (1) เพื่ออนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพ (2) เพื่อการใช้ประโยชน์จากองค์ประกอบของความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน และ (3) เพื่อการแบ่งปันผลประโยชน์ที่ได้จากการใช้ทรัพยากรพันธุกรรมอย่างเป็นธรรมและเท่าเทียม ประกอบกับ มาตรา 3 กำหนดหลักการว่ารัฐมีสิทธิอธิปไตยที่จะใช้ทรัพยากรของตนตามนโยบาย สิ่งแวดล้อมของตนโดยไม่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อสิ่งแวดล้อมของรัฐอื่น หรือของพื้นที่ นอกเขตอำนาจแห่งรัฐ ทั้งนี้ เป็นไปตามกฎบัตรสหประชาชาติและหลักกฎหมายระหว่างประเทศ มาตรา 4 กำหนดขอบเขตของอนุสัญญาฯ ว่า (1) ในกรณีองค์ประกอบของความหลากหลายทางชีวภาพให้อนุสัญญาฯ ใช้บังคับภายในพื้นที่ที่อยู่ในเขตอำนาจของรัฐภาคี และ (2) ในกรณีกรรมวิธีและกิจกรรมซึ่งดำเนินการภายใต้อำนาจหรือการควบคุมของรัฐภาคี ไม่ว่าจะเกิดผลกระทบเกิดขึ้น ณ ที่ใด ให้อนุสัญญาฯ ใช้บังคับทั้งภายในและนอกเขตอำนาจดังกล่าว นอกจากนี้อนุสัญญาฯ ยังกำหนดให้แต่ละรัฐภาคี ต้องดำเนินการเกี่ยวกับเรื่องต่างๆ เพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์และหลักการดังกล่าว ด้วย โดยเฉพาะอนุสัญญาฯ มาตรา 15 วรรคสอง ซึ่งกำหนดว่า “ภาคีคู่สัญญาแต่ละฝ่าย จะพยายามสร้างสภาพการณ์เอื้ออำนวยต่อการเข้าถึงทรัพยากรพันธุกรรม โดยภาคีคู่สัญญา อื่นๆ เพื่อการใช้ประโยชน์ที่ไม่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และจะพยายามไม่กำหนดข้อจำกัด ซึ่งขัดแย้งกับวัตถุประสงค์ของอนุสัญญานี้”

จากเนื้อหาของอนุสัญญาฯ ข้างต้น จะเห็นได้ว่ารัฐภาคีต้องมีหน้าที่ ต้องเอื้ออำนวยให้รัฐภาคีอื่นได้เข้าถึงและใช้ประโยชน์ทรัพยากรพันธุกรรมของตน ได้ด้วย เท่ากับเป็นการเปลี่ยนแปลงเขตอำนาจแห่งรัฐในการใช้ทรัพยากรพันธุกรรม ของตน ซึ่งเดิมมีอำนาจอธิปไตยอย่างสมบูรณ์ ดังนั้น การเข้าเป็นภาคีอนุสัญญาฯ จะมีผลกระทบต่อการใช้ประโยชน์และการแบ่งปันผลประโยชน์ที่ได้จากการใช้ทรัพยากร พันธุกรรมระหว่างประเทศไทยกับรัฐภาคีอื่น เป็นการให้สิทธิและการถูกจำกัดสิทธิ ไปพร้อมๆ กัน ซึ่งจะต้องมีการออกกฎหมายหรือปรับปรุงกฎหมายภายในที่ใช้บังคับอยู่ ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ หลักการ และขอบเขตของอนุสัญญาฯ เห็นได้ว่าเป็น การเปลี่ยนแปลงเขตอำนาจแห่งรัฐในการใช้ทรัพยากรพันธุกรรมและเป็นหนังสือสัญญา ที่มีบทเปลี่ยนแปลงเขตอำนาจแห่งรัฐ ซึ่งจะต้องได้รับความเห็นชอบของรัฐสภา

นอกจากนี้ อนุสัญญาฯ มาตรา 15 วรรคเจ็ด มาตรา 16 วรรคสาม และวรรคสี่ และมาตรา 19 วรรคหนึ่ง กำหนดให้รัฐภาคีดำเนินมาตรการทางนิติบัญญัติเท่าที่เหมาะสม หมายความว่าถ้าประเทศไทยเข้าเป็นภาคีอนุสัญญาฯ ที่มีบทบัญญัติให้ดำเนินมาตรการทางนิติบัญญัติดังกล่าว หรืออีกนัยหนึ่งไม่ว่าจะให้ออกหรือพยายามออกกฎหมาย ยกเลิก แก้ไขเพิ่มเติม ปรับปรุง หรือกำหนดให้มีเรื่องใดก็ตามที่ต้องอยู่ภายในวัตถุประสงค์ หลักการ และขอบเขตของอนุสัญญาฯ ย่อมจะต้องออกหรือพยายามออกกฎหมายมาใช้บังคับ

ด้วยเหตุผลดังกล่าว ศาลรัฐธรรมนูญจึงวินิจฉัยว่า อนุสัญญาฯ ด้วยความหลากหลายทางชีวภาพเป็นหนังสือสัญญาที่มีบทเปลี่ยนแปลงเขตอำนาจแห่งรัฐ ซึ่งต้องได้รับความเห็นชอบของรัฐสภาตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 224 วรรคสอง

9. ปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของคณะรัฐมนตรีในการออกพระราชกฤษฎีกาเรียกประชุมรัฐสภาสัมัยประชุมสามัญนิติบัญญัติ (คำวินิจฉัยที่ 26/2543)

1. ประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัย มีดังนี้

1.1 วุฒิสภาซึ่งเป็นองค์ประกอบหนึ่งของรัฐสภายังมีสมาชิกไม่ครบจำนวน 200 คน คณะรัฐมนตรีจะดำเนินการเพื่อให้มีการตราและประกาศใช้พระราชกฤษฎีกาเรียกประชุมรัฐสภาสัมัยประชุมสามัญนิติบัญญัติ เพื่อให้เป็นไปตามที่สภาผู้แทนราษฎรกำหนดตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 159 วรรคสาม หรือไม่

1.2 สภาผู้แทนราษฎรจะจัดให้มีการประชุมสภาผู้แทนราษฎรโดยไม่ต้องรอให้องค์ประกอบของวุฒิสภาครบถ้วนได้หรือไม่

2. การวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ

2.1 รัฐธรรมนูญ มาตรา 159 วรรคสอง และวรรคสาม บัญญัติให้ในปีหนึ่งให้มีสมัยประชุมสามัญทั่วไปและสมัยประชุมสามัญนิติบัญญัติ และวันเริ่มประชุมสามัญนิติบัญญัติให้สภาผู้แทนราษฎรเป็นผู้กำหนด มาตรา 161 วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า

“พระมหากษัตริย์ทรงเรียกประชุมรัฐสภา ทรงปิดและทรงเปิดประชุม” มาตรา 164 บัญญัติว่า “ภายใต้บังคับมาตรา 163 การเรียกประชุม การขยายเวลาประชุม และการปิดประชุมรัฐสภา ให้กระทำโดยพระราชกฤษฎีกา” และมาตรา 231 บัญญัติว่า “บทกฎหมาย พระราชหัตถเลขา และพระบรมราชโองการอันเกี่ยวกับราชการแผ่นดิน ต้องมีรัฐมนตรีลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ เว้นแต่ที่มีบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่นในรัฐธรรมนูญนี้”

พิจารณาบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญดังกล่าวข้างต้นแล้ว เห็นว่า รัฐธรรมนูญบัญญัติให้การประชุมรัฐสภามีสมัยประชุมสามัญทั่วไปและสมัยประชุมสามัญนิติบัญญัติ พระมหากษัตริย์ทรงเรียกประชุมรัฐสภา การเรียกประชุมรัฐสภาให้กระทำโดยพระราชกฤษฎีกา และให้สภาผู้แทนราษฎรเป็นผู้กำหนดวันเริ่มสมัยประชุมสามัญนิติบัญญัติ ซึ่งการดำเนินการเพื่อให้มีการตราพระราชกฤษฎีกาเรียกประชุมรัฐสภานั้น เป็นอำนาจหน้าที่ของคณะรัฐมนตรีที่จะนำขึ้นทูลเกล้าฯ ถวาย และนายกรัฐมนตรีเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ ดังนั้น การเรียกประชุมรัฐสภาจึงมีความหมายว่าเป็นการแจ้งกำหนดวันเริ่มสมัยประชุมเพื่อให้สมาชิกมาประชุมเพื่อปฏิบัติหน้าที่ตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ

ดังนั้น เมื่อสภาผู้แทนราษฎรได้ลงมติกำหนดให้วันที่ 24 มิถุนายน เป็นวันเริ่มสมัยประชุมสามัญนิติบัญญัติ ในคราวประชุมครั้งที่ 27 (สมัยประชุมสามัญทั่วไป) เมื่อวันที่ 11 มีนาคม 2541 จึงเห็นว่า คณะรัฐมนตรีซึ่งมีอำนาจหน้าที่ในการดำเนินการเพื่อให้มีการตราและประกาศใช้พระราชกฤษฎีกาเรียกประชุมรัฐสภาสมัยประชุมสามัญนิติบัญญัติ เพื่อให้มีการตราและประกาศใช้พระราชกฤษฎีกาดังกล่าวให้เป็นไปตามมติที่สภาผู้แทนราษฎรกำหนด ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 159 วรรคสาม ได้

2.2 สำหรับประเด็นที่สอง พิจารณาตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 90 วรรคสอง ซึ่งบัญญัติให้รัฐสภาจะประชุมร่วมกันหรือแยกกัน ย่อมเป็นไปตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ เห็นว่า รัฐสภาซึ่งประกอบด้วยสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภามีการประชุมร่วมกัน หรือจะประชุมแยกกันได้ ดังนั้น ในระหว่างที่องค์ประกอบของวุฒิสภายังไม่ครบถ้วน สภาผู้แทนราษฎรที่ยังคงทำหน้าที่อยู่ในขณะนั้น สามารถจัดให้มีการประชุมสภาผู้แทนราษฎรตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ได้

อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ศาลรัฐธรรมนูญจึงวินิจฉัยว่า คณะรัฐมนตรีสามารถดำเนินการเพื่อให้มีการตราและประกาศใช้พระราชกฤษฎีกา

เรียกประชุมรัฐสภาสมัยประชุมสามัญนิติบัญญัติในวันที่ 24 มิถุนายน 2543 เพื่อให้เป็นไปตามมติที่สภาผู้แทนราษฎรกำหนดไว้ได้ และสภาผู้แทนราษฎรจัดให้มีการประชุมสภาผู้แทนราษฎรได้โดยไม่ต้องรอให้ครบองค์ประกอบของวุฒิสภาครบถ้วน

10. ประธานรัฐสภาขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 266 กรณีคณะกรรมการวิสามัญพิจารณาร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. . . . ของสภาผู้แทนราษฎร และกรรมการวิสามัญฯ มีอำนาจขอหรือเพิ่มเติมรายการหรือจำนวน ในรายการของร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายฯ ได้หรือไม่ (คำวินิจฉัยที่ 32/2543)

1. ประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัย มีดังนี้

ในขั้นตอนการพิจารณาของคณะกรรมการวิสามัญฯ คณะกรรมการวิสามัญฯ และกรรมการวิสามัญฯ ที่เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จะแปรญัตติเพิ่มเติมรายการหรือจำนวนในรายการของร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายฯ ได้หรือไม่ เพราะว่าเมื่อสภาผู้แทนราษฎรมีมติรับหลักการแห่งร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายฯ แล้ว และคณะกรรมการวิสามัญฯ ไปพิจารณาปรับลดงบประมาณของส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐและรัฐวิสาหกิจลงจากวงเงินที่ตั้งงบประมาณไว้ ต่อจากนั้นก็จะมีส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐและรัฐวิสาหกิจเสนอคำขอของงบประมาณเพิ่มเติมในขั้นตอนการพิจารณาของคณะกรรมการวิสามัญฯ อยู่เสมอ จึงเป็นปัญหาว่า

1.1 ส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐและรัฐวิสาหกิจจะเสนอคำขอของงบประมาณเพิ่มเติมโดยตรงต่อคณะกรรมการวิสามัญฯ ได้หรือไม่

1.2 คณะกรรมการวิสามัญฯ จะยกคำขอของงบประมาณเพิ่มเติมของส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ และรัฐวิสาหกิจขึ้นพิจารณาได้หรือไม่

1.3 กรรมการวิสามัญฯ ทั้งที่เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและมิได้เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจะเสนอให้คณะกรรมการวิสามัญฯ พิจารณาคำขอของงบประมาณเพิ่มเติมของส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ และรัฐวิสาหกิจได้หรือไม่

1.4 คำของบประมาณเพิ่มเติมของส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ จะต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรีก่อนหรือไม่

1.5 กรรมการวิสามัญฯ แต่ละคนไม่ว่าจะเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือไม่จะมีสิทธิขอแปรญัตติเพิ่มเติมรายการหรือจำนวนในรายการของร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายฯ ได้หรือไม่

2. การวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ

ปัญหาว่าคณะกรรมการวิสามัญฯ ซึ่งได้รับแต่งตั้งจากสภาผู้แทนราษฎรจะมีอำนาจขอหรือเพิ่มเติมรายการหรือจำนวนในรายการของร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายฯ หรือไม่นั้น เป็นปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งเป็นองค์กรตามรัฐธรรมนูญและประธานรัฐสภาเป็นผู้มีอำนาจเสนอเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยได้ จึงเป็นการเสนอเรื่องพร้อมความเห็นตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 266 และเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นแล้ว ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจพิจารณาวินิจฉัยเรื่องนี้ได้

รัฐธรรมนูญ มาตรา 180 วรรคห้า บัญญัติว่า “ในการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ ร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติมและร่างพระราชบัญญัติโอนงบประมาณรายจ่ายสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จะแปรญัตติเพิ่มเติมรายการหรือจำนวนในรายการมิได้ แต่อาจแปรญัตติได้ในทางลดหรือตัดทอนรายจ่ายซึ่งมิใช่รายจ่ายตามข้อผูกพันอย่างใดอย่างหนึ่ง ดังต่อไปนี้

- (1) เงินสงฆ์ใช้ต้นเงินกู้
- (2) ดอกเบี้ยเงินกู้
- (3) เงินที่กำหนดให้จ่ายตามกฎหมาย”

และวรรคหก บัญญัติว่า “ในการพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎรหรือของคณะกรรมการ การเสนอ การแปรญัตติหรือการกระทำด้วยประการใดๆ ที่มีผลให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภาหรือกรรมการมีส่วนไม่ว่าโดยตรงหรือโดยอ้อมในการใช้งบประมาณรายจ่ายจะกระทำมิได้”

จากบทบัญญัติดังกล่าวข้างต้น พิจารณาแล้วเห็นว่า

2.1 รัฐธรรมนูญบัญญัติห้ามสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแปรญัตติเพิ่มเติมรายการหรือจำนวนในรายการของร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายฯ โดยให้แปรญัตติได้เฉพาะในทางลดหรือตัดทอนรายจ่ายซึ่งมิใช่รายจ่ายตามข้อผูกพันตาม

มาตรา 180 วรรคห้า (1) ถึง (3) เท่านั้น

2.2 ในการพิจารณา สภาผู้แทนราษฎรหรือคณะกรรมการวิสามัญฯ ต้องห้ามการเสนอ การแปรญัตติ หรือการกระทำด้วยประการใดๆ ที่มีผลให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือกรรมการวิสามัญฯ มีส่วนไม่ว่าโดยตรงหรือโดยอ้อม ในการใช้งบประมาณรายจ่าย ทั้งนี้ เพื่อป้องกันมิให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรใช้วิธีการดังกล่าวเป็นเครื่องมือในการแปรญัตติงบประมาณรายจ่ายจนมีผลให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสมาชิกวุฒิสภา หรือกรรมการวิสามัญฯ มีส่วนในการใช้งบประมาณรายจ่าย

2.3 หลักการจัดทำและการอนุมัติงบประมาณ รัฐธรรมนูญและกฎหมายว่าด้วยวิธีการงบประมาณบัญญัติให้

2.3.1 ฝ่ายบริหาร (คณะรัฐมนตรี) เป็นผู้มีอำนาจจัดทำงบประมาณรายจ่าย เพราะเป็นผู้ดำเนินการจัดเก็บภาษีอากรและรายได้อื่น เพื่อนำมาใช้ในการบริหารประเทศ

2.3.2 ฝ่ายนิติบัญญัติ (รัฐสภา) เป็นผู้มีอำนาจอนุมัติงบประมาณรายจ่ายตามที่คณะรัฐมนตรีเสนอไม่อาจมีอำนาจเพิ่มเติมรายการหรือจำนวนในรายการของร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายฯ

2.4 จากหลักการดังกล่าว เกิดผลดังต่อไปนี้

2.4.1 ทำให้ส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ และรัฐวิสาหกิจ ไม่อาจเสนอค่าของงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติมโดยตรงต่อคณะกรรมการวิสามัญฯ ได้ โดยต้องเสนอต่อคณะรัฐมนตรีให้ความเห็นชอบก่อนนำเสนอคณะกรรมการวิสามัญฯ พิจารณา

2.4.2 เมื่อสภาผู้แทนราษฎรซึ่งเป็นผู้มีอำนาจพิจารณาร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายฯ ไม่มีอำนาจเพิ่มเติมรายการหรือจำนวนในรายการของร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายฯ ด้วยตนเอง คณะกรรมการวิสามัญฯ ในฐานะที่ได้รับแต่งตั้งจากสภาผู้แทนราษฎรให้ปฏิบัติหน้าที่พิจารณาร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายฯ ก่อนเสนอสภาผู้แทนราษฎรพิจารณา ย่อมไม่มีอำนาจขอ หรือเพิ่มเติมรายการหรือจำนวนในรายการของร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายฯ ได้ ส่วนคณะกรรมการวิสามัญฯ และกรรมการวิสามัญฯ ทั้งที่เป็นและมิได้เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรก็ไม่อาจเสนอหรือยกค่าของงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติมของส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ และรัฐวิสาหกิจที่คณะรัฐมนตรียังไม่ได้ให้ความเห็นชอบ

ชั้นพิจารณาได้เช่นกัน

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ศาลรัฐธรรมนูญจึงวินิจฉัยว่า คณะกรรมการวิสามัญพิจารณาร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. . . . . ของสภาผู้แทนราษฎร และกรรมการวิสามัญฯ ไม่มีอำนาจขอ หรือเพิ่มเติมรายการหรือจำนวนในรายการของร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. . . . . ได้

11. วุฒิสภาขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของ วุฒิสภามารัฐธรรมนูญ มาตรา 266 และประธานวุฒิสภาส่งความเห็นของสมาชิกวุฒิสภา ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 262 วรรคหนึ่ง (1) (กรณีสภาผู้แทนราษฎรยืนยันร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองการดำเนินงานขององค์การห้ามอาวุธเคมี พ.ศ. . . . . โดยไม่รอผลการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวที่คณะกรรมการร่วมกันพิจารณาเสร็จแล้วของวุฒิสภา
(คำวินิจฉัยที่ 3-4/2545)

1. ประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัย มีดังนี้

1.1 การที่สภาผู้แทนราษฎรลงมติไม่เห็นชอบด้วยกับร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองการดำเนินงานขององค์การห้ามอาวุธเคมี พ.ศ. . . . . ของคณะกรรมการร่วมกันโดยวุฒิสภายังไม่ได้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวที่คณะกรรมการร่วมกันพิจารณาเสร็จแล้ว จะถือว่าร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวถูกยับยั้งตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 175 วรรคหนึ่ง (3) หรือไม่

1.2 การที่สภาผู้แทนราษฎรลงมติยืนยันร่างเดิมของสภาผู้แทนราษฎรด้วยคะแนนเสียงมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร โดยวุฒิสภายังไม่ได้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติที่คณะกรรมการร่วมกันพิจารณาเสร็จแล้ว กระบวนการตราพระราชบัญญัติดังกล่าวชอบด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา 175 วรรคหนึ่ง (3) และมาตรา 176 หรือไม่

2. การวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ

กระบวนการตราพระราชบัญญัติจะต้องผ่านการพิจารณาของทั้งสองสภาก่อนจึงจะถือว่าได้รับความเห็นชอบของรัฐสภาแล้วซึ่งเป็นไปตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 92 ที่บัญญัติว่า “ร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญจะตราขึ้นเป็นกฎหมายได้ก็แต่โดยคำแนะนำและยินยอมของรัฐสภา” และมาตรา 90 วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “รัฐสภาประกอบด้วยสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา”

กรณีร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองการดำเนินงานขององค์การห้ามอาวุธเคมี พ.ศ. . . . . เป็นเรื่องที่วุฒิสภาแก้ไขเพิ่มเติมร่างพระราชบัญญัติที่สภาผู้แทนราษฎรเห็นชอบแล้ว และสภาผู้แทนราษฎรไม่เห็นชอบด้วยกับการแก้ไขเพิ่มเติมของวุฒิสภา จึงมีการตั้งคณะกรรมการร่วมกันเพื่อพิจารณาร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 175 วรรคหนึ่ง (3) เมื่อคณะกรรมการร่วมกันพิจารณาร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวเสร็จแล้วจึงเสนอรายงานและร่างพระราชบัญญัติที่คณะกรรมการร่วมกันได้พิจารณาแล้วต่อสภาทั้งสอง ซึ่งรัฐธรรมนูญ มาตรา 175 วรรคหนึ่ง (3) บัญญัติให้ทั้งสองสภา คือ สภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา พิจารณาร่างพระราชบัญญัติที่คณะกรรมการร่วมกันได้พิจารณาแล้วเสียก่อน

ถ้าสภาทั้งสองต่างเห็นชอบด้วยกับร่างพระราชบัญญัติที่คณะกรรมการร่วมกันได้พิจารณาแล้วให้ดำเนินการต่อไปตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 93

แต่ถ้าสภาใดสภาหนึ่งไม่เห็นชอบด้วยก็ให้ยับยั้งร่างพระราชบัญญัตินั้นไว้ก่อน ซึ่งหมายความว่า การที่สภาใดสภาหนึ่งไม่เห็นชอบด้วยกับร่างพระราชบัญญัติที่คณะกรรมการร่วมกันได้พิจารณาแล้วอันเป็นผลให้ร่างพระราชบัญญัติถูกยับยั้งนั้นทั้งสองสภาจะต้องได้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติที่คณะกรรมการร่วมกันพิจารณาแล้วให้ครบถ้วนตามขั้นตอนการตราพระราชบัญญัติรัฐธรรมนูญบัญญัติไว้เสียก่อนซึ่งเป็นไปตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 92 และหากปรากฏผลว่าสภาใดสภาหนึ่งไม่เห็นชอบด้วยจึงให้ยับยั้งร่างพระราชบัญญัตินั้นไว้

ดังนั้น การที่สภาผู้แทนราษฎรได้พิจารณาและลงมติไม่เห็นชอบด้วยกับร่างพระราชบัญญัติที่คณะกรรมการร่วมกันเสนอในคราวประชุมสภาผู้แทนราษฎร เมื่อวันที่ 21 พฤศจิกายน 2544 จึงยังถือไม่ได้ว่าร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองการดำเนินงานขององค์การห้ามอาวุธเคมี พ.ศ. . . . . ถูกยับยั้งจนกว่าวุฒิสภาจะได้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวที่คณะกรรมการร่วมกันได้พิจารณาแล้ว

เสียก่อน ทั้งนี้ เป็นไปตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 175 วรรคหนึ่ง (3) เมื่อร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวยังไม่ถูกยับยั้ง สภาผู้แทนราษฎรจึงไม่สามารถยกร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวขึ้นพิจารณาใหม่ในทันทีและลงมติยืนยันให้ใช้ร่างเดิมของสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 176 ได้ แม้ร่างพระราชบัญญัตินั้นจะเป็นร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการเงินก็ตาม เพราะเป็นการตัดทอนอำนาจหน้าที่ของวุฒิสภามาตรามรัฐธรรมนูญ มาตรา 175 วรรคหนึ่ง (3) ประกอบมาตรา 90 และมาตรา 92 ดังนั้น กรณีจึงยังถือไม่ได้ว่าร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองการดำเนินงานขององค์การห้ามอาวุธเคมี พ.ศ. . . . . ได้รับความเห็นชอบของรัฐสภาตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 176

12. คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 266 เกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กรตามรัฐธรรมนูญ (คำวินิจฉัยที่ 2/2546)

1. ประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัย มีดังนี้

1.1 อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ในการไต่สวนและวินิจฉัยว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่หรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 301 (3) และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 มาตรา 19 (3) เมื่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ไต่สวนและวินิจฉัยแล้วเป็นอันยุติตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 301 (3) แล้วหรือไม่

1.2 การที่ ก.พ. พิจารณากลับฐานความผิดเป็นวินัยไม่ร้ายแรง และคณะรัฐมนตรีซึ่งเป็นองค์กรตามรัฐธรรมนูญได้มีมติให้นายวีรพล ดวงสูงเนิน กลับเข้ารับราชการนั้น เป็นการถูกต้องหรือไม่

2. การวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ

รัฐธรรมนูญ มาตรา 301 (3) บัญญัติให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติมีอำนาจหน้าที่ไต่สวนและวินิจฉัยว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐร้าย

ผิดปกติ กระทำความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่ หรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม เพื่อดำเนินการต่อไปตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 มาตรา 19 (3) บัญญัติให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีอำนาจหน้าที่ไต่สวนและวินิจฉัยว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐร้ายผิดปกติ กระทำความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่ หรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการหรือความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม

2.1 พิจารณาแล้วรัฐธรรมนูญ มาตรา 301 (3) และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฯ มาตรา 19 (3) มีบทบัญญัติที่มีความเช่นเดียวกัน ดังนั้น เมื่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้ดำเนินการไต่สวนและวินิจฉัยตามอำนาจหน้าที่ที่รัฐธรรมนูญ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฯ บัญญัติไว้ โดยการวินิจฉัยว่าผู้ถูกกล่าวหา ซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำการทุจริตต่อหน้าที่ราชการและประพฤติชั่วอย่างร้ายแรง ซึ่งเป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรงตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2535 มาตรา 82 วรรคสาม และมาตรา 98 วรรคสอง และกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการซึ่งเป็นความผิดอาญา จึงส่งรายงานการไต่สวนไปยังผู้บังคับบัญชาเพื่อพิจารณาโทษทางวินัยตามฐานความผิดที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีมติ กับส่งเอกสารและความเห็นในส่วนคดีอาญาไปยังอัยการสูงสุดตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฯ มาตรา 92 และมาตรา 97

การปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ดังกล่าว เป็นการที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. ดำเนินการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฯ มาตรา 92 วรรคหนึ่ง ซึ่งบัญญัติว่า “ในกรณีมีมูลความผิดทางวินัย เมื่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้พิจารณาพฤติการณ์แห่งการกระทำความผิดแล้วมีมติว่าผู้ถูกกล่าวหาผู้ใดได้กระทำความผิดวินัย ให้ประธานกรรมการส่งรายงานและเอกสารที่มีอยู่พร้อมทั้งความเห็นไปยังผู้บังคับบัญชาหรือผู้มีอำนาจแต่งตั้งถอดถอนผู้ถูกกล่าวหาผู้นั้นเพื่อพิจารณาโทษทางวินัยตามฐานความผิดที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้มีมติโดยไม่ต้องแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนวินัยอีก ในการพิจารณาโทษทางวินัยแก่ผู้ถูกกล่าวหาให้ถือว่ารายงานเอกสารและความเห็นของคณะกรรมการ ป.ป.ช. เป็นสำนวนการสอบสวนทางวินัยของคณะกรรมการสอบสวนวินัยตามกฎหมายหรือระเบียบหรือข้อบังคับว่าด้วยการบริหารงานบุคคลของผู้ถูกกล่าวหาผู้นั้นๆ แล้วแต่กรณี”

เมื่อผู้บังคับบัญชาของผู้ถูกกล่าวหาได้รับรายงานตามที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฯ มาตรา 92 บัญญัติแล้ว มาตรา 93 บัญญัติว่า “เมื่อได้รับรายงานตามมาตรา 92 วรรคหนึ่งและวรรคสามแล้ว ให้ผู้บังคับบัญชาหรือผู้มีอำนาจแต่งตั้งถอดถอน พิจารณาลงโทษ ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับเรื่อง และให้ผู้บังคับบัญชาหรือผู้มีอำนาจแต่งตั้งถอดถอนส่งสำเนาคำสั่งลงโทษดังกล่าวไปให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ทราบภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้ออกคำสั่ง” ซึ่งปรากฏว่าผู้บังคับบัญชาของผู้ถูกกล่าวหาได้มีคำสั่งลงโทษไล่ผู้ถูกกล่าวหาออกจากราชการตามฐานความผิดที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีมติ

2.2 หลักการและเหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฯ และพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือนฯ มีสาระสำคัญที่แตกต่างกัน กล่าวคือพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฯ ให้อำนาจคณะกรรมการ ป.ป.ช. ในการไต่สวนและวินิจฉัยว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐรั่วรัยผิดปกติ กระทำความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่ กระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม ซึ่งเป็นไปตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญที่มุ่งเน้นการปฏิรูปการเมืองด้วยการกำหนดให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. เป็นกลไกในการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐป้องกันและปราบปรามการทุจริต ทั้งนี้ โดยมีพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฯ เป็นกฎหมายเฉพาะที่บัญญัติรายละเอียดในเรื่องดังกล่าวไว้สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ แต่พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือนฯ เป็นกฎหมายทั่วไปที่กำหนดอำนาจหน้าที่ของ ก.พ. เกี่ยวกับการบริหารงานบุคคล วินัย และการรักษาวินัย

2.3 เนื่องจากพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฯ ฉบับนี้ เป็นกฎหมายเฉพาะเรื่องที่มีลักษณะพิเศษต่างจากพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือนฯ ซึ่งเป็นกฎหมายทั่วไป การที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. ดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ตามที่รัฐธรรมนูญบัญญัติเป็นหลักและดำเนินการตามกระบวนการที่บัญญัติในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฯ โดยการไต่สวนและวินิจฉัยว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้ใดทุจริตต่อหน้าที่ซึ่งเป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง ถือได้ว่า คณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้ดำเนินการตามที่รัฐธรรมนูญและพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฯ บัญญัติไว้ครบถ้วนแล้ว ดังนั้น การวินิจฉัยข้อเท็จจริงและการมีมติของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ว่าผู้ถูกกล่าวหากระทำความผิดวินัยอย่างร้ายแรงฐานทุจริตต่อหน้าที่และประพฤติชั่วอย่างร้ายแรง จึงต้องฟังเป็นที่ยุติ

2.4 ส่วนผู้ถูกกล่าวหาผู้ใดที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีมติว่ากระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรงฐานทุจริตต่อหน้าที่ และผู้บังคับบัญชาพิจารณาลงโทษไล่ออกนั้น พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฯ มิได้ตัดสิทธิผู้นั้นในการอุทธรณ์ โดยมาตรา 96 บัญญัติให้ผู้ถูกกล่าวหาที่ถูกลงโทษตามมาตรา 93 ใช้สิทธิอุทธรณ์ดุลพินิจในการส่งลงโทษของผู้บังคับบัญชาตามกฎหมาย ระเบียบ หรือข้อบังคับว่าด้วยการบริหารงานบุคคลสำหรับผู้ถูกกล่าวหาอื่นๆ ก็ได้ ขณะที่พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือนฯ มาตรา 124 บัญญัติว่า “ผู้ใดถูกส่งลงโทษตามพระราชบัญญัตินี้ ให้ผู้นั้นมีสิทธิอุทธรณ์ได้ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่บัญญัติไว้ในหมวดนี้” และมาตรา 126 บัญญัติว่า “การอุทธรณ์คำสั่งลงโทษปลดออกหรือไล่ออก ให้อุทธรณ์ต่อ ก.พ. ภายในสามสิบวันนับแต่วันรับทราบคำสั่ง ...”

พิจารณาแล้วเห็นว่าการอุทธรณ์ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฯ และการอุทธรณ์ตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือนฯ มีความแตกต่างกัน กล่าวคือ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฯ ใช้คำว่า “อุทธรณ์ดุลพินิจในการส่งลงโทษ” พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือนฯ ใช้คำว่า “อุทธรณ์คำสั่งลงโทษ” การใช้สิทธิอุทธรณ์ของผู้ถูกกล่าวหาอันเนื่องมาจากการลงโทษทางวินัยของผู้บังคับบัญชาตามฐานความผิดที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีมติ มิใช่ฐานความผิดจากการสอบสวนวินัยโดยผู้บังคับบัญชาของผู้ถูกกล่าวหาเองและมีใช้กรณีที่ถูกกล่าวหาถูกส่งลงโทษตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือนฯ การอุทธรณ์จึงต้องอยู่ในขอบเขตที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฯ บัญญัติไว้ โดยมีสิทธิอุทธรณ์ดุลพินิจในการส่งลงโทษของผู้บังคับบัญชาเท่านั้น กล่าวคือ อุทธรณ์ได้เฉพาะระดับโทษตามฐานความผิดที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีมติ องค์กรกลางในการบริหารงานบุคคลของผู้ถูกกล่าวหา (ก.พ.) และองค์กรที่มีอำนาจพิจารณาอุทธรณ์ของผู้ถูกกล่าวหาตามขั้นตอนต่อจากกระบวนการที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. ดำเนินการสมบูรณ์เสร็จสิ้นแล้วจึงมีอำนาจพิจารณาเฉพาะเรื่องดุลพินิจในการส่งลงโทษของผู้บังคับบัญชาหรือผู้มีอำนาจแต่งตั้ง ถอดถอนตามฐานความผิดเดิมที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีมติเท่านั้น การที่องค์กรที่มีอำนาจพิจารณาอุทธรณ์ใช้อำนาจหน้าที่ล่วงล้ำ หรือกระทบกระเทือนอำนาจหน้าที่ที่รัฐธรรมนูญบัญญัติรับรองว่าเป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ ป.ป.ช. เป็นการเฉพาะโดยการวินิจฉัยในปัญหาข้อเท็จจริงใหม่แล้วเปลี่ยนฐานความผิดเพื่อกำหนดโทษใหม่ จึงไม่เป็นไปตามรัฐธรรมนูญ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542

อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ศาลรัฐธรรมนูญจึงวินิจฉัยว่าอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ในการไต่สวนและวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 301 (3) เพื่อดำเนินการต่อไปตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต เมื่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้ไต่สวนและวินิจฉัยว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่จึงเป็นอันยุติ ดังนั้น องค์การที่มีอำนาจพิจารณาอุทธรณ์จึงไม่อาจพิจารณาเปลี่ยนแปลงฐานความผิดทางวินัยตามที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. วินิจฉัยยุติแล้วให้เป็นประการอื่นได้อีก

13. สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเสนอความเห็นขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณา วินิจฉัยว่า ในการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2547 มาตรา 17 เฉพาะกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ในส่วนของเงินอุดหนุนเฉพาะกิจเพื่อพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ และเงินอุดหนุนเฉพาะกิจเพื่อพัฒนาด้านการท่องเที่ยวขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวไทยมีการกระทำฝ่าฝืนบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ มาตรา 180 วรรคหก หรือไม่ (คำวินิจฉัยที่ 32/2546)

1. ประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัย มีดังนี้

ในการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี ในส่วนของเงินอุดหนุนเฉพาะกิจเพื่อพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ และเงินอุดหนุนเฉพาะกิจเพื่อพัฒนาด้านการท่องเที่ยวขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวไทย มีการกระทำฝ่าฝืนบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ มาตรา 180 วรรคหก หรือไม่

2. การวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ

2.1 รัฐธรรมนูญ มาตรา 180 บัญญัติว่า “ร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ ร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม

และร่างพระราชบัญญัติโอนงบประมาณรายจ่าย สภาผู้แทนราษฎรจะต้องพิจารณาให้เสร็จภายในหนึ่งร้อยห้าวันนับแต่วันที่ร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวมาถึงสภาผู้แทนราษฎร

ถ้าสภาผู้แทนราษฎรพิจารณาร่างพระราชบัญญัตินั้นไม่เสร็จภายในกำหนดเวลาที่กล่าวในวรรคหนึ่ง ให้ถือว่าสภาผู้แทนราษฎรได้ให้ความเห็นชอบในร่างพระราชบัญญัตินั้นและให้เสนอร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวต่อวุฒิสภา

ในการพิจารณาของวุฒิสภา วุฒิสภาจะต้องให้ความเห็นชอบหรือไม่ให้ความเห็นชอบภายในยี่สิบวันนับแต่วันที่ร่างพระราชบัญญัตินั้นมาถึงวุฒิสภา โดยจะแก้ไขเพิ่มเติมใดๆ มิได้ ถ้าพ้นกำหนดเวลาดังกล่าวให้ถือว่าวุฒิสภาได้ให้ความเห็นชอบในร่างพระราชบัญญัตินั้น ในกรณีเช่นนี้และในกรณีที่วุฒิสภาให้ความเห็นชอบ ให้ดำเนินการต่อไปตามมาตรา 93

ถ้าร่างพระราชบัญญัติดังกล่าววุฒิสภาไม่เห็นชอบด้วยให้นำบทบัญญัติมาตรา 176 วรรคสอง มาใช้บังคับโดยอนุโลม

ในการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ ร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม และร่างพระราชบัญญัติโอนงบประมาณรายจ่าย สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจะแปรญัตติเพิ่มเติมรายการหรือจำนวนในรายการมิได้ แต่อาจแปรญัตติได้ในทางลดหรือตัดทอนรายจ่ายซึ่งมิใช่รายจ่ายตามข้อผูกพันอย่างใดอย่างหนึ่ง ดังต่อไปนี้

- (1) เงินสงฆ์เงินกู้
- (2) ดอกเบี้ยเงินกู้
- (3) เงินที่กำหนดให้จ่ายตามกฎหมาย

ในการพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎรหรือของคณะกรรมการ การเสนอ การแปรญัตติหรือการกระทำด้วยประการใดๆ ที่มีผลให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือกรรมการ มีส่วนไม่ว่าโดยตรงหรือโดยอ้อมในการใช้งบประมาณรายจ่ายจะกระทำมิได้

ในกรณีที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภามีจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของแต่ละสภาเห็นว่าการกระทำฝ่าฝืนบทบัญญัติตามวรรคหก ให้เสนอความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณา และศาลรัฐธรรมนูญต้องพิจารณาวินิจฉัยภายในเจ็ดวันนับแต่วันที่ได้รับความเห็นดังกล่าว ในกรณี

ที่ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่ามีการกระทำฝ่าฝืนบทบัญญัติตามวรรคหกให้การเสนอการแปรญัตติหรือการกระทำดังกล่าวสิ้นผลไป”

2.2 กระบวนการงบประมาณรายจ่ายโดยสังเขปมีว่าเมื่อคณะรัฐมนตรีเห็นชอบวงเงินงบประมาณรายจ่ายประจำปีแล้วจะมอบนโยบายให้กระทรวงและหน่วยงานไปกำหนดยุทธศาสตร์การจัดสรรงบประมาณรายจ่ายประจำปี โดยต้องพิจารณาจัดทำคำขอของงบประมาณรายจ่ายประจำปีเสนอต่อคณะรัฐมนตรี และเมื่อคณะรัฐมนตรีเห็นชอบ สำนักงบประมาณจะดำเนินการจัดพิมพ์ร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายฯ ให้คณะรัฐมนตรีเห็นชอบก่อนนำเสนอให้สภาผู้แทนราษฎรพิจารณาเป็น 3 วาระ

วาระที่หนึ่ง เป็นขั้นรับหลักการ เมื่อรับหลักการแล้ว สภาผู้แทนราษฎรจะตั้งกรรมาธิการวิสามัญขึ้นคณะหนึ่งเพื่อพิจารณาร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายฯ โดยมีอำนาจพิจารณารายละเอียดและปรับลดงบประมาณของกระทรวงและหน่วยงานในรายการต่างๆ เมื่อปรับลดได้จำนวนเท่าใด คณะรัฐมนตรีจะขอเพิ่มงบประมาณรายจ่ายโดยมอบหลักเกณฑ์และเงื่อนไขในการขอเพิ่มงบประมาณรายจ่ายให้แก่กระทรวงหรือหน่วยงานต่างๆ เพื่อจัดทำคำขอของงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติมไปยังสำนักงบประมาณเพื่อรวบรวมเสนอขออนุมัติจากคณะรัฐมนตรีก่อนนำเสนอให้คณะกรรมาธิการวิสามัญของสภาผู้แทนราษฎรพิจารณา เมื่อคณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาเสร็จแล้วจะเสนอรายงานพร้อมร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายฯ ที่ผ่านความเห็นชอบของคณะกรรมาธิการวิสามัญให้สภาผู้แทนราษฎรพิจารณาเรียงลำดับมาตราในวาระที่สอง จากนั้นจะพิจารณาให้ความเห็นชอบในวาระที่สามก่อนให้วุฒิสภาพิจารณาต่อไป

2.3 ในการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2547 มาตรา 17 เฉพาะกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นในส่วน of เงินอุดหนุนเฉพาะกิจเพื่อการพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศและเงินอุดหนุนเฉพาะกิจเพื่อพัฒนาด้านการท่องเที่ยวขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวไทย ข้อเท็จจริงฟังได้ว่า กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นผู้จัดทำโครงการในส่วน of เงินอุดหนุนเฉพาะกิจทั้งสองกรณีดังกล่าว โดยมีหลักเกณฑ์ที่ต้องเป็นไปตามแผนยุทธศาสตร์ของกระทรวงซึ่งจะต้องสอดคล้องกับแผนพัฒนาตามยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศและแผนการพัฒนาการท่องเที่ยวตามที่คณะรัฐมนตรีวางไว้ ทั้งนี้ได้ผ่านการพิจารณากลับกรองของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยตามที่คณะรัฐมนตรีมอบหมายและจัดส่งสำนักงบประมาณเพื่อนำเสนอ

ต่อคณะกรรมการวิสามัญเพื่อประกอบการพิจารณาให้ความเห็นชอบ และไม่ปรากฏว่ามีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือกรรมการวิสามัญพิจารณาร่างพระราชบัญญัติในเรื่องนี้หรืออนุกรรมการพิจารณาจัดสรรงบประมาณให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใช้อำนาจหน้าที่เพิ่มเติมรายการและกระทำด้วยประการใด ๆ ในงบประมาณรายจ่ายของกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่นในส่วนของเงินอุดหนุนเฉพาะกิจทั้งสอง อันมีผลให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภาหรือกรรมการ มีส่วนไม่ว่าโดยตรงหรือโดยอ้อมในการใช้งบประมาณรายจ่ายตามร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ ตามที่กล่าวอ้างแต่อย่างใด

อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ศาลรัฐธรรมนูญโดยมติเอกฉันท์จึงวินิจฉัยว่า ในการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2547 มาตรา 17 เฉพาะกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นในส่วนของเงินอุดหนุนเฉพาะกิจเพื่อการพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศและเงินอุดหนุนเฉพาะกิจเพื่อพัฒนาด้านการท่องเที่ยวขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวไทย ไม่ปรากฏว่ามีการกระทำฝ่าฝืนบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ มาตรา 180 วรรคหก

14. ประธานรัฐสภาขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 266 กรณีการใช้อำนาจหน้าที่ของวุฒิสภาในการพิจารณาญัตติตั้งคณะกรรมการวิสามัญประจำวุฒิสภา จำนวน 21 คณะ ในสมัยประชุมสามัญนิติบัญญัติขัดต่อรัฐธรรมนูญมาตรา 159 วรรคสี่ หรือไม่ (คำวินิจฉัยที่ 43/2546)

1. ประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัย มีดังนี้

1.1 การใช้อำนาจหน้าที่ของวุฒิสภาในการพิจารณาญัตติตั้งคณะกรรมการวิสามัญประจำวุฒิสภา จำนวน 21 คณะ ในสมัยประชุมสามัญนิติบัญญัติขัดต่อรัฐธรรมนูญมาตรา 159 วรรคสี่ หรือไม่

1.2 หากการใช้อำนาจหน้าที่ของวุฒิสภาตามข้อ 1 เป็นไปโดยมิชอบด้วยบทบัญญัติของสภาโดยรวมแล้ว ผลหรือมติของวุฒิสภาจากการประชุมดังกล่าวจะใช้บังคับได้หรือไม่

2. การวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ

วุฒิสภาเป็นองค์กรตามรัฐธรรมนูญ เมื่อประธานรัฐสภาเห็นว่าปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของวุฒิสภา ประธานรัฐสภาจึงจะเสนอเรื่องพร้อมความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 266 แต่การที่ศาลรัฐธรรมนูญจะรับคำวินิจฉัยไว้พิจารณาจะต้องเป็นกรณีที่มีปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของวุฒิสภาเกิดขึ้นเสียก่อน โดยปัญหานั้นอาจเป็นลักษณะของการมีปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กรตามรัฐธรรมนูญว่า องค์กรหนึ่งองค์กรใดมีอำนาจกระทำการในเรื่องหนึ่งเรื่องใดหรือไม่เพียงใด หรือเป็นลักษณะของกรณีองค์กรตามรัฐธรรมนูญตั้งแต่สององค์กรขึ้นไปมีปัญหาโต้แย้งเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ระหว่างกัน กรณีในเรื่องนี้เป็นเรื่องที่ประธานรัฐสภารับคำร้องของวุฒิสภา จำนวน 31 คน ซึ่งเป็นสมาชิกวุฒิสภาฝ่ายที่ไม่เห็นด้วยกับผลหรือมติของวุฒิสภาอันเป็นเรื่องการปฏิบัติหน้าที่ภายในองค์กร ไม่ใช่กรณีมีปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของวุฒิสภา และไม่ใช่เป็นเรื่องที่วุฒิสภามีปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของตนว่าสามารถกระทำได้หรือไม่ กรณีจึงไม่ใช่ปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของวุฒิสภาที่ศาลรัฐธรรมนูญจะรับไว้พิจารณาวินิจฉัยได้ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 266

15. กรณีมีปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กรตามรัฐธรรมนูญในการตรา
ร่างพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยราชภัฏ พ.ศ. . . . .
(คำวินิจฉัยที่ 31/2547)

1. ประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัย มีดังนี้

การที่รัฐสภาได้ให้ความเห็นชอบร่างพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยราชภัฏ พ.ศ. . . . . พร้อมส่งร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวไปยังสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีเพื่อนายกรัฐมนตรีนำขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายเพื่อพระมหากษัตริย์ทรงลงพระปรมาภิไธย ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 93 หากก่อนที่นายกรัฐมนตรีจะนำขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวาย ได้ตรวจพบปัญหาข้อความที่ขัดแย้งกันในร่างพระราชบัญญัติ รัฐสภานำร่างพระราชบัญญัตินั้นกลับคืนมาพิจารณาปรับปรุงให้ถูกต้องสมบูรณ์ก่อนแล้วจึงส่งให้นายกรัฐมนตรีนำขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายเพื่อพระมหากษัตริย์ทรงลงพระปรมาภิไธยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 93 ได้หรือไม่

2. การวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ

ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้วเห็นว่า ตามมาตรา 92 บัญญัติให้การตราพระราชบัญญัติจะกระทำได้อีกแต่โดยคำแนะนำและยินยอมของรัฐสภา และมาตรา 175 วรรคหนึ่ง (3) บัญญัติกระบวนการตราพระราชบัญญัติของรัฐสภาไว้ในกรณีวุฒิสภาพิจารณาร่างพระราชบัญญัติเสร็จแล้วมีมติให้แก้ไขเพิ่มเติมถ้าสภาผู้แทนราษฎรเห็นชอบด้วยการแก้ไขเพิ่มเติมนั้นให้ดำเนินการต่อไปตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 93

ดังนั้น รัฐสภามีหน้าที่ดำเนินการให้ถูกต้องตรงตามมติของรัฐสภา ก่อนที่จะส่งให้นายกรัฐมนตรีเพื่อนำร่างพระราชบัญญัติที่ได้รับความเห็นชอบของรัฐสภาแล้ว ขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายเพื่อพระมหากษัตริย์ทรงลงพระปรมาภิไธยตามมาตรา 93 เมื่อรัฐสภามีหน้าที่ดังกล่าวทำให้การดำเนินการเพื่อให้ร่างพระราชบัญญัติถูกต้องตรงตามมติของรัฐสภาเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการตราพระราชบัญญัติ หากมีปัญหาความคลาดเคลื่อนในการดำเนินการก็ต้องดำเนินการให้ถูกต้องเพื่อให้ร่างพระราชบัญญัติที่ถูกต้องตรงตามมติของรัฐสภาโดยแท่งก่อนส่งไปยังนายกรัฐมนตรี ดังนั้น ย่อมถือได้ว่าร่างพระราชบัญญัติที่ส่งไปยังนายกรัฐมนตรีนั้นมิใช่ร่างพระราชบัญญัติที่ถูกต้องตรงตามมติของรัฐสภาตามรัฐธรรมนูญมาตรา 175 วรรคหนึ่ง (3) รัฐสภาในฐานะที่เป็นองค์กรให้คำแนะนำและความยินยอมในการตราร่างพระราชบัญญัติตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 92 จึงรับร่างพระราชบัญญัตินั้นกลับคืนมาดำเนินการให้ถูกต้องตรงตามมติของรัฐสภาเฉพาะส่วนที่เป็นความคลาดเคลื่อนในการดำเนินการให้ถูกต้องตรงตามมติของรัฐสภาเพื่อให้เป็นร่างพระราชบัญญัติที่รัฐสภาได้ให้ความเห็นชอบแล้วโดยสมบูรณ์ก่อนจึงจะดำเนินการตามรัฐธรรมนูญมาตรา 93 ต่อไปได้

16. ประธานวุฒิสภาส่งคำร้องของสมาชิกวุฒิสภาที่เข้าชื่อร้อง เพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าความเป็นรัฐมนตรีของนายกรัฐมนตรีสิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ (คำวินิจฉัยที่ 4/2549)

1. ประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัย มีดังนี้

ตามที่รัฐธรรมนูญ มาตรา 209 ได้บัญญัติห้ามมิให้รัฐมนตรีถือครองหุ้นในบริษัทใดเกินจำนวนที่กฎหมายกำหนด คือร้อยละห้า หรือหากถือครองอยู่ก่อนก็ต้องไม่คงไว้ต่อไปซึ่งการถือครองนั้น แต่ถ้ายังประสงค์จะรักษาประโยชน์ของตนในหุ้นนั้นไว้ก็ต้องแจ้งให้ประธาน ป.ป.ช. ทราบภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับแต่งตั้ง และโอนหุ้นดังกล่าวให้นิติบุคคลรับจัดการทรัพย์สินรับไปจัดการต่อไป โดยจะต้องไม่เข้าไปเกี่ยวข้องจัดการในหุ้นหรือกิจการของบริษัทดังกล่าว

บทบัญญัติรัฐธรรมนูญที่กล่าวมาเป็นการตัดขาดความสัมพันธ์ระหว่างรัฐมนตรีกับหุ้นของบริษัทที่จะต้องตีความให้เป็นผลโดยเด็ดขาดหรือไม่ หากรัฐมนตรีผู้ใดยังคงความสัมพันธ์นี้ไว้ไม่ว่าโดยตรงหรือโดยอ้อมเป็นการกระทำอันต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 209 ความเป็นรัฐมนตรีของนายกรัฐมนตรีสิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 96 ประกอบมาตรา 216 และมาตรา 209 หรือไม่

2. การวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ

ศาลรัฐธรรมนูญได้พิจารณาจากคำร้องและเอกสารประกอบคำร้องของผู้ร้องแล้ว เห็นว่า ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจวินิจฉัยความสิ้นสุดลงของความเป็นรัฐมนตรีของนายกรัฐมนตรี หากมีการกระทำอันเป็นการต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 216 ประกอบมาตรา 209 โดยผู้ร้องจะต้องแสดงข้อเท็จจริงและพฤติการณ์ของผู้ถูกกล่าวหาซึ่งเป็นนายกรัฐมนตรีตลอดจนพยานหลักฐานที่ชัดเจนตามสมควรให้ปรากฏต่อศาลรัฐธรรมนูญ

การที่ผู้ร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญทำการไต่สวนเอง ซึ่งแม้ว่าศาลรัฐธรรมนูญจะมีอำนาจในการเรียกเอกสารหรือหลักฐานที่เกี่ยวข้องจากบุคคลใด หรือเรียกบุคคลใดมาให้ถ้อยคำเพื่อประโยชน์แห่งการพิจารณาตามที่รัฐธรรมนูญมาตรา 265

บัญญัติไว้ แต่การดำเนินกระบวนการพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญต้องทำการได้สวนตาม ประเด็นข้อกล่าวหาในคำร้องที่มีความชัดเจน ไม่เคลือบคลุมเป็นหลัก และต้องส่งสำเนา คำร้องให้ผู้ถูกร้องยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา เพื่อกำหนดประเด็นแห่งคดีที่จะนำไปสู่การ สืบพยานตามประเด็นในคำร้อง ซึ่งคำร้องของผู้ร้องต้องแสดงให้เห็นให้ผู้ถูกร้องเข้าใจได้ว่า ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 216 วรรคหนึ่ง (6) ประกอบ มาตรา 209 อย่างไร แต่โดยที่คำร้องมิได้แสดงให้เห็นได้ว่า การกระทำใดของ นายกรัฐมนตรีมีลักษณะเป็นการเข้าไปบริหารจัดการใด ๆ เกี่ยวกับหุ้น หรือกิจการของ ห้างหุ้นส่วน หรือบริษัท หรือยังคงไว้ซึ่งความเป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือ บริษัทใดเกินกว่าจำนวนที่กฎหมายบัญญัติ หรือไม่แจ้งให้ประธานกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติในกรณีที่นายกรัฐมนตรีประสงค์จะได้รับประโยชน์จากการ เป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท หรือคงไว้ซึ่งความเป็นหุ้นส่วน หรือ ผู้ถือหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทต่อไป อันเป็นเงื่อนไขสำคัญที่จะนำไปสู่การวินิจฉัยความ เป็นรัฐมนตรีของนายกรัฐมนตรีสิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 216 วรรคหนึ่ง (6) ประกอบมาตรา 209

ดังนั้น เมื่อคำร้องของผู้ร้องและเอกสารประกอบไม่ได้ระบุข้อเท็จจริง และพฤติการณ์ที่เกี่ยวข้องที่แสดงให้เห็นได้ว่า นายกรัฐมนตรีกระทำความผิดบทบัญญัติ รัฐธรรมนูญ มาตรา 216 วรรคหนึ่ง (6) ประกอบมาตรา 209 อย่างไร จึงไม่เป็นไปตาม ข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2546 ข้อ 6 ที่กำหนดว่า “คำร้องต้องทำเป็นหนังสือ ใช้ถ้อยคำสุภาพและมีรายการ ดังต่อไปนี้...(3) ระบุเรื่องอันเป็นเหตุให้ต้องใช้สิทธิพร้อมทั้งข้อเท็จจริง หรือพฤติการณ์ที่เกี่ยวข้อง (4) มีคำขอที่ระบุความประสงค์จะให้ศาลดำเนินการอย่างไร พร้อมทั้งเหตุผลสนับสนุนโดย ชัดแจ้ง” ประกอบข้อ 12 วรรคสอง ที่กำหนดว่า “เมื่อศาลมีคำสั่งรับคำร้องไว้ดำเนินการ ตามวรรคหนึ่ง ศาลอาจมีคำสั่งรับหรือไม่รับไว้พิจารณาวินิจฉัยในคราวเดียวกันก็ได้” ซึ่งข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญดังกล่าวออกตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 269 ศาลรัฐธรรมนูญ จึงไม่อาจรับคำร้องไว้วินิจฉัยให้ได้ แต่ไม่กระทบสิทธิของผู้ร้องในฐานะสมาชิกวุฒิสภา ที่จะเข้าชื่อร้องต่อประธานวุฒิสภาได้อีก หากปรากฏข้อเท็จจริงหรือพฤติการณ์ ที่เกี่ยวข้องเพียงพอที่ศาลรัฐธรรมนูญจะพึงรับคำร้องไว้วินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 209 มาตรา 216 วรรคหนึ่ง (6) และวรรคสอง ประกอบมาตรา 96

17. คณะกรรมการการเลือกตั้งขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 266 เกี่ยวกับการจัดการการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นการเลือกตั้งทั่วไป (คำวินิจฉัยที่ 6/2549)

1. ประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัย มีดังนี้

1.1 กรณีคณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศกำหนดสมัครรับเลือกตั้งสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง เมื่อครบกำหนดวันสมัครรับเลือกตั้งแล้ว ปรากฏว่าเขตเลือกตั้งที่ 3 จังหวัดสมุทรสาคร มีผู้สมัครรับเลือกตั้งเพียงคนเดียว คือ นายอุดม ไกรวัตนุสสรณ์ แต่เมื่อตรวจสอบคุณสมบัติแล้ว ปรากฏว่ามีชื่อนายอุดมฯ อยู่ในบัญชีรายชื่อผู้เสียสิทธิ ผู้อำนวยการเลือกตั้งประจำเขตเลือกตั้งจึงประกาศไม่รับสมัคร ต่อมา นายอุดมฯ ได้ยื่นคำร้องต่อศาลฎีกา และศาลฎีกาได้มีคำสั่งว่านายอุดมฯ เป็นผู้เสียสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ดังนั้น ในเขตเลือกตั้งดังกล่าวจึงไม่มีผู้สมัครรับเลือกตั้งเหลืออยู่ ดังนี้ คณะกรรมการการเลือกตั้งจะจัดให้มีการเลือกตั้งในวันที่ 2 เมษายน 2549 ตามพระราชกฤษฎีกายุบสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2549 โดยไม่มีการเปิดรับสมัครผู้สมัครรับเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งดังกล่าว สามารถกระทำได้โดยชอบด้วยรัฐธรรมนูญ หรือไม่

1.2 กรณีเขตเลือกตั้งใดที่มีผู้สมัครรับเลือกตั้งเพียงคนเดียวได้รับคะแนนเสียงน้อยกว่าร้อยละยี่สิบของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งนั้น เมื่อคณะกรรมการการเลือกตั้งจัดให้มีการเลือกตั้งใหม่ในเขตเลือกตั้งนั้นตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2542 มาตรา 74 วรรคสอง จนครบกำหนด 30 วัน นับแต่วันเลือกตั้งตามมาตรา 7/1 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าว ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2543 แล้ว ปรากฏข้อเท็จจริงว่า ยังไม่มีผู้สมัครรับเลือกตั้งคนใดได้รับคะแนนเสียงตั้งแต่ร้อยละยี่สิบของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งของเขตเลือกตั้งนั้น ซึ่งอาจทำให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไม่ครบจำนวน 500 คน ตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ มาตรา 98 และทำให้ไม่สามารถเรียกประชุมรัฐสภาได้ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 159 ดังนี้ จะถือได้หรือไม่ว่าคณะกรรมการการเลือกตั้งได้ดำเนินการจัดการเลือกตั้งแล้วเสร็จหรือไม่

1.3 กรณีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อ เมื่อพิจารณาจากบัญชีรายชื่อผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อของพรรคการเมืองที่ส่งผู้สมัครแล้ว เป็นที่คาดหมายได้ว่าเมื่อเลือกตั้งเสร็จแล้ว จะได้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อไม่ครบจำนวน 100 คน อย่างแน่นอน กรณีนี้ คณะกรรมการการเลือกตั้ง จะเปิดรับสมัครเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อใหม่ที่ยังขาดอยู่ได้ หรือไม่

2. การวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ

2.1 รัฐธรรมนูญ มาตรา 144 บัญญัติให้คณะกรรมการการเลือกตั้ง เป็นผู้ควบคุมและดำเนินการจัดหรือจัดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เมื่อมีพระราชกฤษฎีกายุบสภาผู้แทนราษฎรฯ ให้ยุบสภาผู้แทนราษฎร เพื่อให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรใหม่ โดยกำหนดให้มีการเลือกตั้งเป็นการเลือกตั้งทั่วไปในวันที่ 2 เมษายน 2549 คณะกรรมการการเลือกตั้งก็มีหน้าที่จัดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งเป็นอำนาจหน้าที่ตามที่รัฐธรรมนูญ มาตรา 144 ใต้บัญญัติให้ไว้ ดังนั้น ปัญหาใดๆ ที่เกิดขึ้นจากการรับสมัครดังกล่าว จึงยังอยู่ในอำนาจการพิจารณา ดำเนินการของคณะกรรมการการเลือกตั้งซึ่งเป็นองค์กรตามรัฐธรรมนูญที่ต้องรับผิดชอบ ในการจัดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นการเลือกตั้งทั่วไปให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

การที่คณะกรรมการการเลือกตั้งขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย ว่าคณะกรรมการการเลือกตั้งจะจัดให้มีการเลือกตั้งในวันที่ 2 เมษายน 2549 ตามพระราชกฤษฎีกายุบสภาผู้แทนราษฎรฯ โดยไม่มีการเปิดรับสมัครผู้สมัครรับเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งที่ 3 จังหวัดสมุทรสาคร ซึ่งไม่มีผู้สมัครรับเลือกตั้งเหลืออยู่ดังกล่าว สามารถกระทำได้โดยชอบด้วยรัฐธรรมนูญหรือไม่ โดยที่คณะกรรมการการเลือกตั้งยังไม่ได้ใช้อำนาจหน้าที่ของตนตามรัฐธรรมนูญและกฎหมายที่เกี่ยวข้องในการตัดสินใจดำเนินการ อย่างใดอย่างหนึ่งเกี่ยวกับปัญหาของการไม่มีผู้สมัครเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งที่ 3 จังหวัดสมุทรสาคร กรณีคำร้องประเด็นที่หนึ่งนี้ จึงยังไม่มีปัญหาเกี่ยวกับการใช้อำนาจหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญของคณะกรรมการการเลือกตั้งซึ่งเป็นองค์กรตามรัฐธรรมนูญเกิดขึ้น จึงไม่รับคำร้องในประเด็นที่หนึ่งไว้พิจารณาตามรัฐธรรมนูญมาตรา 266

2.2 ตามประเด็นที่สองและที่สาม คณะกรรมการการเลือกตั้งเพียงแต่ คาดการณ์ว่าเมื่อได้มีการเลือกตั้งทั่วไปในวันที่ 2 เมษายน 2549 แล้ว จะเกิดเหตุการณ์

ดังกล่าวขึ้น ซึ่งขณะที่เสนอคำร้องนี้ ยังไม่ได้มีการเลือกตั้งตามวันเวลาดังกล่าว จึงยังไม่มีปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้งเกิดขึ้น กรณีคำร้องตามประเด็นที่สองนี้มีลักษณะเป็นการหารือ โดยไม่เป็นประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญจะรับไว้พิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 266 ให้ได้

18. คณะกรรมการการเลือกตั้งขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 266 เกี่ยวกับการจัดการการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นการเลือกตั้งทั่วไป (คำวินิจฉัยที่ 9/2549)

1. ประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัย มีดังนี้

ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา (ผู้ร้อง) ยื่นคำร้องพร้อมความเห็นขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 198 กรณีการดำเนินการของคณะกรรมการการเลือกตั้งที่เกี่ยวกับการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ตั้งแต่วันที่ 2 เมษายน 2549 จนถึงปัจจุบัน มีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ โดยมีการดำเนินการอันเป็นเหตุแห่งคำร้อง รวม 4 ข้อ ดังนี้

1.1 เหตุแห่งคำร้องที่ว่า คณะกรรมการการเลือกตั้งให้ความเห็นในเรื่องการกำหนดระยะเวลาสำหรับการเตรียมการจัดการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร อันนำไปสู่การประกาศกำหนดวันเลือกตั้งในพระราชกฤษฎีกายุบสภาผู้แทนราษฎรโดยไม่เหมาะสมและไม่เที่ยงธรรม ขัดกับหลักการเรื่องความเป็นกลางในทางการเมืองของคณะกรรมการการเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 136 และขัดกับหลักการเรื่องการควบคุมและดำเนินการจัดให้มีการเลือกตั้งให้เป็นไปโดยสุจริต และเที่ยงธรรมตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 144

1.2 เหตุแห่งคำร้องที่ว่า การจัดหาเลือกตั้งที่ให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งหันหน้าเข้าคูหาลงคะแนนและหันหลังให้คณะกรรมการประจำหน่วยเลือกตั้งและประชาชนผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้งกับบุคคลภายนอกที่มาสังเกตการณ์การเลือกตั้งหน้าหน่วย เป็นการละเมิดหลักการเรื่องการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ซึ่งจะต้องดำเนินการโดยใช้วิธีการออกเสียงลงคะแนนโดยตรงและลับตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ มาตรา 104 วรรคสาม

1.3 เหตุแห่งคำร้องที่ว่า พรรคการเมืองขนาดใหญ่ที่ส่งผู้สมัครในทุกเขตทั่วประเทศว่าจ้างให้ผู้สมัครจากพรรคการเมืองขนาดเล็กหลายพรรคส่งผู้สมัครเข้าแข่งขันในการเลือกตั้งตามที่พรรคการเมืองขนาดใหญ่กำหนด เป็นการละเมิดหลักการของรัฐธรรมนูญที่กำหนดว่า พรรคการเมืองจะส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งได้เพียงคนเดียวในเขตเลือกตั้งหนึ่งตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ มาตรา 108 และเป็นการกระทำผิดตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2541

1.4 เหตุแห่งคำร้องที่ว่าคณะกรรมการการเลือกตั้งได้มีมติสั่งการ ออกประกาศและออกคำสั่งในเรื่องต่างๆ เกี่ยวกับการเลือกตั้ง การสืบสวนสอบสวน เพื่อวินิจฉัยข้อปัญหาโต้แย้งเกี่ยวกับการเลือกตั้ง ตลอดจนการพิจารณาประกาศและรับรองผลการเลือกตั้งไปโดยไม่มีการประชุมปรึกษาหารือ หรือมิได้มีการปรึกษาหารือกันโดยกรรมการการเลือกตั้งครบถ้วนตามจำนวนที่มีอยู่ และการพิจารณาประกาศรับรองผลการเลือกตั้งมิได้ดำเนินการโดยคณะกรรมการการเลือกตั้งทั้งหมดโดยมติเอกฉันท์ตามหลักเกณฑ์ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. 2541 มาตรา 10 ประกอบกับบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ มาตรา 145 (6) และขัดแย้งกับการปฏิบัติหน้าที่ขององค์กรกลุ่มตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 136

2. การวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ

2.1 พระราชกฤษฎีกายุบสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2549 ประกอบด้วยบทบัญญัติที่เป็นสาระสำคัญสองส่วน คือ ส่วนที่หนึ่ง มาตรา 3 บัญญัติให้ยุบสภาผู้แทนราษฎรเพื่อให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรใหม่ ส่วนที่สอง มาตรา 4 กำหนดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นการทั่วไปในวันที่ 2 เมษายน 2549

บทบัญญัติในส่วนที่หนึ่งที่ให้ยุบสภาผู้แทนราษฎรนั้น การยุบสภาเป็นการกระทำของรัฐบาล โดยนายกรัฐมนตรีซึ่งเป็นหัวหน้าของฝ่ายบริหารเป็นผู้ถวายคำแนะนำพระมหากษัตริย์เพื่อทรงยุบสภาผู้แทนราษฎร เป็นการใช้อำนาจของฝ่ายบริหารโดยแท้ที่กำหนดไว้ในระบบรัฐสภา เพื่อให้ฝ่ายบริหารถ่วงดุลหรือคานอำนาจกับฝ่ายนิติบัญญัติ เป็นเรื่องของความสัมพันธ์ระหว่างรัฐสภาซึ่งเป็นฝ่ายนิติบัญญัติกับรัฐบาลซึ่งเป็นฝ่ายบริหาร จึงเป็นดุลพินิจของฝ่ายบริหารอย่างแท้จริงไม่อยู่ภายใต้การตรวจสอบการใช้อำนาจโดยศาลซึ่งเป็นองค์กรฝ่ายตุลาการ

ส่วนบทบัญญัติในส่วนที่สอง ซึ่งเป็นเรื่องของการกำหนดวันเลือกตั้งนั้น แม้เป็นการกำหนดโดยรัฐบาลเนื่องจากเป็นผู้รับสนองพระบรมราชโองการพระราชกฤษฎีกาดังกล่าว แต่การกำหนดวันเลือกตั้งมีความสัมพันธ์กับการจัดการการเลือกตั้งซึ่งเป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้งตามที่รัฐธรรมนูญได้ให้อำนาจไว้ และมีกำหนดระยะเวลาที่คณะกรรมการการเลือกตั้งต้องดำเนินการในกระบวนการจัดการเลือกตั้งหลายประการ ดังนั้น การที่รัฐบาลจะต้องกำหนดวันเลือกตั้งในพระราชกฤษฎีกายุบสภาผู้แทนราษฎร จึงจำเป็นต้องประสานงานกับคณะกรรมการการเลือกตั้งก่อน ทั้งนี้ เมื่อกำหนดวันเลือกตั้งแล้ว การดำเนินการเกี่ยวกับการควบคุมและดำเนินการจัดหรือจัดให้มีการเลือกตั้ง ก็จะเป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้งตามที่รัฐธรรมนูญบัญญัติไว้ หากมีปัญหาเกิดขึ้นจากการดำเนินการเกี่ยวกับการเลือกตั้ง คณะกรรมการการเลือกตั้งในฐานะผู้ใช้อำนาจควบคุมและดำเนินการจัดหรือจัดให้มีการเลือกตั้งย่อมมีอำนาจพิจารณาดำเนินการสั่งการปัญหาดังกล่าว และหากมีปัญหาเกิดขึ้นจากการใช้อำนาจในการดำเนินการเกี่ยวกับการเลือกตั้งของคณะกรรมการการเลือกตั้ง ย่อมอยู่ภายใต้การตรวจสอบขององค์กรฝ่ายตุลาการ

การที่พระราชกฤษฎีกายุบสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2549 มาตรา 4 กำหนดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นการเลือกตั้งทั่วไปในวันที่ 2 เมษายน 2549 ซึ่งเป็นระยะเวลาหลังจากพระราชกฤษฎีกายุบสภาผู้แทนราษฎรฯ ใช้บังคับจำนวน 37 วัน นั้น การกำหนดวันเลือกตั้งดังกล่าวเป็นไปตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 116 วรรคสอง ซึ่งบัญญัติให้กำหนดวันเลือกตั้งภายใน 60 วัน ดังนั้น รัฐบาลและคณะกรรมการการเลือกตั้งจึงได้ดำเนินการในส่วนของพระราชกฤษฎีกายุบสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2549 มาตรา 4 ให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 116 วรรคสองแล้ว ส่วนผลที่เกิดขึ้นจากการดำเนินการของคณะกรรมการการเลือกตั้งเพื่อให้การเลือกตั้งเป็นไปตามรัฐธรรมนูญ และพระราชกฤษฎีกาดังกล่าว เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรมหรือไม่นั้น เมื่อพิจารณาข้อมูลการใช้สิทธิเลือกตั้งที่ปรากฏจำนวนบัตรที่ไม่ประสงค์ลงคะแนนประมาณครึ่งหนึ่งของจำนวนบัตรที่มีผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้งที่เป็นบัตรดี และหากรวมจำนวนบัตรที่ไม่ประสงค์ลงคะแนนเข้ากับบัตรเสียแล้ว ก็จะเกินครึ่งหนึ่งของจำนวนบัตรที่มีผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้งที่เป็นบัตรดี รวมทั้งข้อมูลการดำเนินการเลือกตั้งในวันที่ 2 เมษายน 2549 ปรากฏชัดเจนว่ามีเขตเลือกตั้งหลายเขตที่มีผู้สมัครรับเลือกตั้งเพียงคนเดียวจากพรรคการเมืองเดียว ซึ่งเป็นพรรคที่ส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งทุกเขตเลือกตั้ง คือ พรรคไทยรักไทย และผู้สมัครรับเลือกตั้งนั้นไม่ได้คะแนนเสียงตามที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้ง

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2541 มาตรา 74 บัญญัติไว้ ประกอบกับความผิดปกติของผลการเลือกตั้งข้างต้น ส่งผลให้การปกครองในระบอบประชาธิปไตยโดยประชาชนเลือกผู้แทนเข้าไปปกครองประเทศนั้น ไม่อาจเป็นไปดังเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญที่ต้องการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองและตรวจสอบอำนาจรัฐเพิ่มขึ้น ตลอดทั้งปรับปรุงโครงสร้างทางการเมืองให้มีเสถียรภาพและประสิทธิภาพยิ่งขึ้น โดยคำนึงถึงความคิดเห็นของประชาชนเป็นสำคัญ การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นการเลือกตั้งทั่วไปที่ได้ดำเนินการตามพระราชกฤษฎีกายุบสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2549 เฉพาะในส่วนมาตรา 4 ที่กำหนดวันเลือกตั้งทั่วไปนี้ จึงเป็นการเลือกตั้งที่ไม่เที่ยงธรรมและไม่เป็นประชาธิปไตยอย่างแท้จริง เนื่องจากผู้สมัครรับเลือกตั้งไม่ได้รับเลือกตั้งจากประชาชนอย่างแท้จริงตามระบอบประชาธิปไตย

ดังนั้น แม้พระราชกฤษฎีกายุบสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2549 จะตราขึ้นตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ และคณะกรรมการการเลือกตั้งซึ่งเป็นองค์กรที่รัฐธรรมนูญบัญญัติให้มีอำนาจหน้าที่ในการจัดการการเลือกตั้งจะได้ดำเนินการเลือกตั้งเป็นไปตามรัฐธรรมนูญและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง แต่ข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นในการเลือกตั้งตามพระราชกฤษฎีกาดังกล่าว ก็ทำให้เกิดผลของการเลือกตั้งที่ไม่เที่ยงธรรม ไม่ได้ผู้แทนปวงชนอย่างแท้จริงตามระบอบประชาธิปไตย อันนำไปสู่การเลือกตั้งที่ไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ มาตรา 2 มาตรา 3 และมาตรา 144 วรรคหนึ่ง

2.2 รูปแบบการจับคู่หาเลือกตั้งในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเมื่อวันที่ 2 เมษายน 2549 นั้น ทำให้การลงคะแนนของผู้มีสิทธิเลือกตั้งอยู่ในระยะห่างที่กรรมการการเลือกตั้งประจำเขตเลือกตั้ง อันมีผู้แทนพรรคการเมืองที่ส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งนั้นหรือที่ส่งสมัครแบบบัญชีรายชื่อ ซึ่งถือว่าเป็นผู้มีส่วนได้เสียในการเลือกตั้งร่วมเป็นกรรมการอยู่ด้วย และอยู่ในวิสัยที่สามารถมองเห็นการลงคะแนนของผู้มีสิทธิเลือกตั้งได้ การจับคูหารูปแบบใหม่นี้จึงมีผลทำให้การลงคะแนนเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรดังกล่าวไม่เป็นการลงคะแนนโดยลับตามที่รัฐธรรมนูญ มาตรา 104 วรรคสาม บัญญัติไว้

เมื่อพิจารณาเหตุผลในการดำเนินการของคณะกรรมการการเลือกตั้งเกี่ยวกับพระราชกฤษฎีกายุบสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2549 มาตรา 4 ตามเหตุแห่งคำร้อง

ข้อ 1 และเหตุผลในการดำเนินการของคณะกรรมการการเลือกตั้งเกี่ยวกับมติในการจัดคูหาเลือกตั้งตามเหตุแห่งคำร้องข้อ 2 นี้ ประกอบกันแล้ว เห็นว่าการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นการทั่วไปตามที่พระราชกฤษฎีกายุบสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2549 มาตรา 4 กำหนดไว้ให้มีขึ้นในวันที่ 2 เมษายน 2549 ประกอบกับการจัดคูหาเลือกตั้งตามมติของคณะกรรมการการเลือกตั้งนั้น เป็นการเลือกตั้งที่ทำให้เกิดผลของการเลือกตั้งที่ไม่เที่ยงธรรมไม่เป็นประชาธิปไตยอย่างแท้จริง จึงเป็นการเลือกตั้งที่ไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ

2.3 รัฐธรรมนูญ มาตรา 108 เป็นบทบัญญัติที่กำหนดวิธีการส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งของพรรคการเมืองแต่ละพรรคที่ส่งสมาชิกเข้าสมัครรับเลือกตั้งไว้ส่วนประเด็นตามคำร้องที่ร้องว่าพรรคการเมืองขนาดใหญ่ที่ส่งผู้สมัครในทุกเขตทั่วประเทศว่าจ้างให้ผู้สมัครขนาดเล็กหลายพรรคส่งผู้สมัครเข้าแข่งขันในการเลือกตั้งตามที่พรรคการเมืองขนาดใหญ่กำหนดนั้น มิได้เป็นปัญหาที่เกี่ยวข้องกับรัฐธรรมนูญ มาตรา 108 แต่อย่างใด และปัญหาที่เกิดขึ้นนี้เป็นกรณีที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้งต้องพิจารณาดำเนินการตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ในขณะที่ยังมิได้เป็นกรณีที่มีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ อันอยู่ในอำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญแต่อย่างใด ศาลรัฐธรรมนูญจึงไม่รับวินิจฉัยคำร้องข้อนี้

อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ศาลรัฐธรรมนูญจึงวินิจฉัยว่า สรุปได้ว่า

(1) การดำเนินการเกี่ยวกับการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นการทั่วไปเมื่อวันที่ 2 เมษายน 2549 จนถึงปัจจุบัน มีปัญหาความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับเหตุแห่งคำร้อง คือ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับกำหนดวันเลือกตั้งตามพระราชกฤษฎีกายุบสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2549 เฉพาะมาตรา 4 ตามเหตุแห่งคำร้องข้อ 1 ในการจัดการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นการเลือกตั้งทั่วไปเมื่อวันที่ 2 เมษายน 2549 ตลอดจนการดำเนินการเลือกตั้งที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้งดังกล่าว และการดำเนินการของคณะกรรมการการเลือกตั้งเกี่ยวกับมติในการจัดคูหาเลือกตั้งตามเหตุแห่งคำร้องข้อ 2 ไม่เป็นการลงคะแนนโดยลับ เป็นการเลือกตั้งที่ทำให้เกิดผลของการเลือกตั้งที่ไม่เที่ยงธรรม ไม่เป็นการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอย่างแท้จริง จึงเป็นการเลือกตั้งที่ไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 2 มาตรา 3 มาตรา 104 วรรคสาม และมาตรา 144 มาตั้งแต่เริ่มต้นของกระบวนการจัดการเลือกตั้ง คือ ตั้งแต่การกำหนดวันรับสมัครเลือกตั้ง การรับสมัครรับเลือกตั้ง การลงคะแนนเสียง การนับคะแนนเสียง การประกาศผลการเลือกตั้ง

(2) เมื่อวินิจฉัยว่า การดำเนินการเกี่ยวกับการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นการเลือกตั้งทั่วไป เมื่อวันที่ 2 เมษายน 2549 จนถึงปัจจุบัน ไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญเสียแล้ว ย่อมส่งผลให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งที่คณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศรับรองผลดังกล่าวตามประกาศผลการเลือกตั้งของคณะกรรมการการเลือกตั้ง เรื่อง ผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งและแบบบัญชีรายชื่อทั้งหมด ต้องเสียไปด้วย มีผลเป็นการเพิกถอนการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามประกาศผลการเลือกตั้งของคณะกรรมการการเลือกตั้งดังกล่าวและเมื่อกำหนดระยะเวลาที่จะต้องจัดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นการทั่วไปอันเนื่องจากการยุบสภาผู้แทนราษฎรตามพระราชกฤษฎีกายุบสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2549 ได้ล่วงพ้น 60 วัน ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 116 วรรคสอง ไปแล้ว และเพื่อให้การเลือกตั้งที่จะมีขึ้นต่อไป มีความเที่ยงธรรมและเป็นไปตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ ดังนั้น จึงให้องค์กรที่มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดวันเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นการทั่วไป อันเนื่องมาจากการยุบสภาผู้แทนราษฎร ดำเนินการให้มีพระราชกฤษฎีกาแก้ไขเพิ่มเติม กำหนดวันเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นการเลือกตั้งทั่วไปโดยกำหนดวันเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นการเลือกตั้งทั่วไปภายในหกสิบวันนับแต่วันที่พระราชกฤษฎีกาดังกล่าวมีผลใช้บังคับ เพื่อให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญมาตรา 116 วรรคสอง ต่อไป

19. ประธานสภานิติบัญญัติขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. . . . ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 141 (คำวินิจฉัยที่ 2/2551)

1. ประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัย มีดังนี้

1.1 ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฉบับนี้ตราขึ้นโดยถูกต้องตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญหรือไม่ โดยพิจารณาจากกระบวนการตราร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฉบับนี้ ตามที่รัฐธรรมนูญกำหนด

1.2 ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฉบับนี้มีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่

2. การวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ

2.1 ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฉบับนี้ตราขึ้นโดยถูกต้องตามบทบัญญัติของศาลรัฐธรรมนูญหรือไม่ ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณา ดังนี้

2.1.1 การออกเสียงลงคะแนนของสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ในวาระที่ 1 ชั้นรับหลักการในวันที่ 14 พฤศจิกายน 2550 ปรากฏว่า สมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติลงชื่อมาประชุม 212 คน จากจำนวนสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติที่มีอยู่จริงในขณะนั้น จำนวน 242 คน (กึ่งหนึ่ง คือ 121 คน)

2.1.2 ในการออกเสียงลงคะแนนในวาระที่ 1 ชั้นรับหลักการ ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฉบับนี้มีจำนวนผู้เข้าร่วมประชุม 86 คน มีผู้เห็นด้วย 86 คน ไม่มีผู้ไม่เห็นด้วย ไม่มีผู้งดออกเสียงและไม่มีผู้ไม่ลงคะแนน

2.1.3 ในการประชุมเพื่อลงมติในวาระที่ 1 มีสมาชิกเข้าร่วมประชุมเพียง 86 คน ไม่ถึงกึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภานิติบัญญัติแห่งชาติในขณะนั้น คือ ไม่ถึง 121 คน จึงไม่ครบองค์ประชุม และไม่อาจถือเป็นมติของสภานิติบัญญัติแห่งชาติได้ ดังนั้น การประชุมจึงไม่ชอบด้วยบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญมาตรา 126 วรรคหนึ่ง ที่บัญญัติให้การประชุมสภาผู้แทนราษฎรและการประชุมวุฒิสภาต้องมีสมาชิกมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกเท่าที่มีอยู่ของแต่ละสภา จึงจะเป็นองค์ประชุม

2.1.4 การลงมติในวาระที่ 1 จึงเป็นการลงมติโดยไม่ถูกต้องตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ มีผลให้กระบวนการตราร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฉบับนี้ในวาระที่ 1 ชั้นรับหลักการ ไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ และไม่สามารถนำไปสู่การพิจารณาในวาระที่ 2 และวาระที่ 3 ต่อไปได้

2.2 ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฉบับนี้มีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่ ไม่จำเป็นต้องวินิจฉัย เพราะไม่อาจทำให้ผลของคำวินิจฉัยเปลี่ยนแปลงไป

3. คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ

ศาลรัฐธรรมนูญจึงวินิจฉัยว่า ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. . . . . ตราขึ้นโดยไม่ถูกต้องตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญและเป็นอันตกไป ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 141 วรรคสอง ที่บัญญัติให้คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญที่วินิจฉัยว่าร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญตราขึ้นโดยไม่ถูกต้องตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ ให้ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้นเป็นอันตกไป

20. ประธานสภานิติบัญญัติขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต (ฉบับที่ ..) พ.ศ. . . . . ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 141 (คำวินิจฉัยที่ 3/2551)

1. ประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัย มีดังนี้

1.1 ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฉบับนี้ตราขึ้นโดยถูกต้องตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญหรือไม่ โดยพิจารณาจากกระบวนการตราร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฉบับนี้ ตามที่รัฐธรรมนูญกำหนด

1.2 ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฉบับนี้มีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่

2. การวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ

2.1 ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฉบับนี้ตราขึ้นโดยถูกต้องตามบทบัญญัติของศาลรัฐธรรมนูญหรือไม่ ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณา ดังนี้

2.1.1 การออกเสียงลงคะแนนของสภานิติบัญญัติแห่งชาติในวาระที่ 1 ขึ้นรับหลักการในวันที่ 19 กันยายน 2550 ปรากฏว่า สมาชิกสภานิติบัญญัติ

แห่งชาติลงชื่อมาประชุม 217 คน จากจำนวนสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติที่มีอยู่จริงในขณะนั้น จำนวน 249 คน (กึ่งหนึ่ง คือ 125 คน)

2.1.2 ในการออกเสียงลงคะแนนในวาระที่ 1 ชั้นรับหลักการ ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฉบับนี้ ปรากฏว่า

(1) ร่างที่คณะรัฐมนตรีเป็นผู้เสนอ มีผู้เข้าประชุม 96 คน เห็นด้วย 95 เสียง ไม่เห็นด้วยไม่มี งดออกเสียงไม่มี ไม่ลงคะแนน 1 เสียง

(2) ร่างที่นางจุรี วิจิตรวาทการ กับคณะ เป็นผู้เสนอ มีผู้เข้าร่วมประชุม 101 คน เห็นด้วย 99 เสียง ไม่เห็นด้วย 1 เสียง งดออกเสียง 1 เสียง ไม่ลงคะแนนไม่มี

(3) ร่างที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. เป็นผู้เสนอ มีผู้เข้าร่วมประชุม 101 คน เห็นด้วย 100 เสียง ไม่เห็นด้วยไม่มี งดออกเสียง 1 เสียง ไม่ลงคะแนนไม่มี

2.1.3 ในการประชุมเพื่อลงมติในวาระที่ 1 มีสมาชิกเข้าร่วมประชุมไม่ถึงกึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ในขณะนั้น คือไม่ถึง 125 คน จึงไม่ครบองค์ประชุม และไม่อาจถือเป็นมติของสภานิติบัญญัติแห่งชาติได้ ดังนั้น การประชุมจึงไม่ชอบด้วยบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ มาตรา 126 วรรคหนึ่ง ที่บัญญัติให้การประชุมสภาผู้แทนราษฎรและการประชุมวุฒิสภาต้องมีสมาชิกมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกเท่าที่มีอยู่ของแต่ละสภา จึงจะเป็นองค์ประชุม

2.1.4 การลงมติในวาระที่ 1 จึงเป็นการลงมติโดยไม่ถูกต้องตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ มีผลให้กระบวนการตราร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฉบับนี้ในวาระที่ 1 ชั้นรับหลักการ ไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ และไม่สามารถนำไปสู่การพิจารณาในวาระที่ 2 และวาระที่ 3 ต่อไปได้

2.2 ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฉบับนี้มีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่ ไม่จำต้องวินิจฉัย เพราะไม่อาจทำให้ผลของคำวินิจฉัยเปลี่ยนแปลงไป

3. คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ

ศาลรัฐธรรมนูญจึงวินิจฉัยว่า ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... ตราขึ้นโดยไม่ถูกต้องตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญและเป็นอันตกไป ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 141 วรรคสอง ที่บัญญัติให้คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญที่วินิจฉัยว่าร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญตราขึ้นโดยไม่ถูกต้องตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ ให้ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้นเป็นอันตกไป

21. ประธานสภานิติบัญญัติขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน พ.ศ. .... ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 141 (คำวินิจฉัยที่ 4/2551)

1. ประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญจะต้องพิจารณาวินิจฉัย มีดังนี้

1.1 ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฉบับนี้ตราขึ้นโดยถูกต้องตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญหรือไม่ โดยพิจารณาจากกระบวนการตราร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฉบับนี้ ตามที่รัฐธรรมนูญกำหนด

1.2 ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฉบับนี้มีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่

2. การวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ

2.1 ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฉบับนี้ตราขึ้นโดยถูกต้องตามบทบัญญัติของศาลรัฐธรรมนูญหรือไม่ ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณา ดังนี้

2.1.1 การออกเสียงลงคะแนนของสภานิติบัญญัติแห่งชาติในวาระที่ 1 ขึ้นรับหลักการในวันที่ 14 พฤศจิกายน 2550 ปรากฏว่า สมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติลงชื่อมาประชุม 212 คน จากจำนวนสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติที่มีอยู่จริงในขณะนั้น จำนวน 242 คน (กึ่งหนึ่ง คือ 121 คน)

2.1.2 ในการออกเสียงลงคะแนนในวาระที่ 1 ชั้นรับหลักการ ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฉบับนี้มีจำนวนผู้เข้าร่วมประชุม 64 คน มีผู้เห็นด้วย 64 คน ไม่มีผู้ไม่เห็นด้วย ไม่มีผู้งดออกเสียงและไม่มีผู้ไม่ลงคะแนน

2.1.3 ในการประชุมเพื่อลงมติในวาระที่ 1 มีสมาชิกเข้าร่วมประชุมเพียง 64 คน ไม่ถึงกึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภานิติบัญญัติแห่งชาติในขณะนั้น คือ ไม่ถึง 121 คน จึงไม่ครบองค์ประชุม และไม่อาจถือเป็นมติของสภานิติบัญญัติแห่งชาติได้ ดังนั้น การประชุมจึงไม่ชอบด้วยบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ มาตรา 126 วรรคหนึ่ง ที่บัญญัติให้การประชุมสภาผู้แทนราษฎรและการประชุมวุฒิสภาต้องมีสมาชิกร่วมประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกเท่าที่มีอยู่ของแต่ละสภา จึงจะเป็นองค์ประชุม

2.1.4 การลงมติในวาระที่ 1 จึงเป็นการลงมติโดยไม่ถูกต้องตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ มีผลให้กระบวนการตราร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฉบับนี้ในวาระที่ 1 ชั้นรับหลักการ ไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ และไม่สามารถนำไปสู่การพิจารณาในวาระที่ 2 และวาระที่ 3 ต่อไปได้

2.2 ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฉบับนี้มีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่ ไม่จำต้องวินิจฉัย เพราะไม่อาจทำให้ผลของคำวินิจฉัยเปลี่ยนแปลงไป

3. คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ

ศาลรัฐธรรมนูญจึงวินิจฉัยว่า ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน พ.ศ. . . . . ตราขึ้นโดยไม่ถูกต้องตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญและเป็นอันตกไป ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 141 วรรคสอง ที่บัญญัติให้คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญที่วินิจฉัยว่าร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญตราขึ้นโดยไม่ถูกต้องตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ ให้ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้นเป็นอันตกไป

◄ ◄ ◄ ◄ ◄ ◄ ◄

บทที่ 5

การเสนอร่างพระราชบัญญัติ และแบบกฎหมายของพระราชบัญญัติ

การเสนอร่างพระราชบัญญัติของคณะรัฐมนตรีไปยังสภาผู้แทนราษฎรนั้น มีขั้นตอนกระบวนการที่มีความซับซ้อนมากกว่าการเสนอร่างพระราชบัญญัติของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เช่น การพิจารณาอนุมัติร่างพระราชบัญญัติโดยคณะรัฐมนตรี การตรวจพิจารณาร่างพระราชบัญญัติโดยสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา เป็นต้น ซึ่งในที่นี่จะขออธิบายโดยแบ่งออกเป็น การเสนอร่างพระราชบัญญัติของคณะรัฐมนตรี และแบบกฎหมายของพระราชบัญญัติ

1. การเสนอร่างพระราชบัญญัติของคณะรัฐมนตรี

การเสนอร่างพระราชบัญญัติของคณะรัฐมนตรี มีขั้นตอนสรุปได้ ดังนี้

1.1 การเสนอร่างพระราชบัญญัติเข้าสู่การพิจารณาของคณะรัฐมนตรี

การเสนอร่างพระราชบัญญัติเข้าสู่การพิจารณาของคณะรัฐมนตรีนั้น ส่วนราชการจะต้องเสนอร่างพระราชบัญญัติโดยผ่านสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี และต้องปฏิบัติตามพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการเสนอเรื่องและการประชุมคณะรัฐมนตรี พ.ศ. 2548 ซึ่งร่างพระราชบัญญัติที่ส่วนราชการเสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณานั้น หากเป็นร่างพระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับนโยบายสำคัญของรัฐบาลหรือมีประเด็นปัญหาที่จะต้องพิจารณาอย่างรอบคอบ ร่างพระราชบัญญัตินั้นจะต้องเข้าสู่การพิจารณาของคณะกรรมการกฤษฎีกาเรื่องเสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อหาข้อสรุปในเบื้องต้นก่อนเสนอคณะรัฐมนตรี

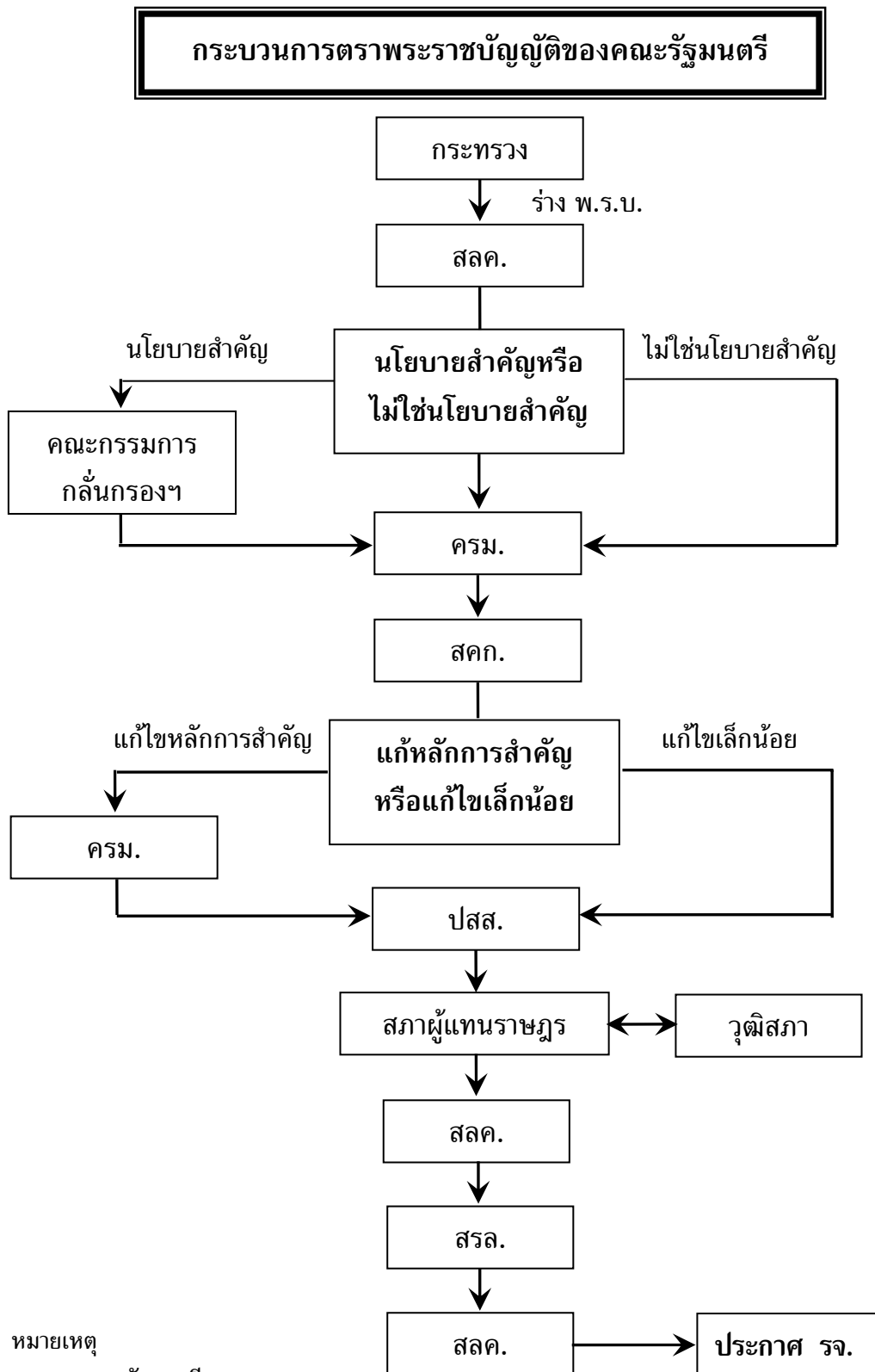
พิจารณา ในทางกลับกัน หากร่างพระราชบัญญัติไม่ใช่นโยบายสำคัญก็สามารถนำร่างพระราชบัญญัตินั้นเข้าสู่การพิจารณาของคณะรัฐมนตรีต่อไป

ร่างพระราชบัญญัติที่คณะรัฐมนตรีพิจารณาแล้วมีมติไม่อนุมัติหลักการร่างพระราชบัญญัติจะเป็นผลให้ร่างพระราชบัญญัตินั้นตกไป ส่วนร่างพระราชบัญญัติที่คณะรัฐมนตรีมีมติอนุมัติหลักการร่างพระราชบัญญัติก็จะส่งให้สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาเพื่อตรวจพิจารณาต่อไป

1.2 การตรวจพิจารณาร่างพระราชบัญญัติของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

การตรวจพิจารณาร่างพระราชบัญญัติของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกานั้น จะเป็นการตรวจพิจารณาทั้งในแง่เนื้อหาและแบบของกฎหมาย โดยร่างพระราชบัญญัติที่คณะรัฐมนตรีอนุมัติหลักการจะถูกจัดเข้าในคณะกรรมการกฤษฎีกาคณะต่างๆ เพื่อตรวจพิจารณา

หลังจากที่คณะกรรมการกฤษฎีกาได้ตรวจพิจารณาร่างพระราชบัญญัตินั้นแล้ว สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาจะส่งร่างพระราชบัญญัติมายังสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ซึ่งหากร่างพระราชบัญญัตินั้นมีการแก้ไขในหลักการสำคัญ สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีจะเสนอร่างพระราชบัญญัติที่ผ่านการตรวจพิจารณาแล้วนั้นเข้าสู่การพิจารณาของคณะรัฐมนตรีอีกครั้งหนึ่ง แต่ถ้าร่างพระราชบัญญัติที่ผ่านการตรวจพิจารณานั้นมีการแก้ไขเล็กน้อยหรือเป็นการแก้ไขตามแบบการร่างกฎหมาย สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีจะเสนอร่างพระราชบัญญัตินั้นต่อคณะกรรมการประสานงานสภาผู้แทนราษฎรและสภาผู้แทนราษฎรต่อไป

หมายเหตุ
 ครม. = คณะรัฐมนตรี
 สค. = สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี
 สคก. = สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา
 ปสส. = คณะกรรมการประสานงานสภาผู้แทนราษฎร
 สรล. = สำนักราชเลขาธิการ

2. แบบกฎหมายของพระราชบัญญัติ

โครงสร้างของพระราชบัญญัติซึ่งถือเป็นรูปแบบการร่างกฎหมาย* นั้น แบ่งออกเป็น

- (1) หลักการและเหตุผล
- (2) ชื่อร่างพระราชบัญญัติ
- (3) คำปรารภ
- (4) วันใช้บังคับของพระราชบัญญัติ
- (5) บทนิยาม
- (6) ผู้รักษาการตามกฎหมาย
- (7) บทเฉพาะกาล

2.1 หลักการและเหตุผล

การเขียนหลักการและเหตุผลของร่างกฎหมายเป็นส่วนสำคัญประการหนึ่ง โดยเป็นการแสดงเนื้อหาสาระของกฎหมายที่เป็นหลักสำคัญ เพื่อให้ผู้พิจารณาร่างกฎหมายสามารถทำความเข้าใจร่างกฎหมายนั้นโดยไม่จำเป็นต้องอ่านเนื้อหาของร่างกฎหมายทั้งฉบับ

2.1.1 การเขียนหลักการ เป็นการกล่าวถึงหลักการของร่างพระราชบัญญัติ เพื่อเป็นการแสดงขอบเขตหรือความประสงค์ของร่างพระราชบัญญัติว่าต้องการให้มีกฎหมาย หรือเพิ่มเติมกฎหมายในเรื่องใดบ้าง โดยหลักการของร่างกฎหมายจะเป็นกรอบใหญ่ของเนื้อหาที่ร่างกฎหมายฉบับนั้นประสงค์จะให้ มี ทั้งนี้ มีการเขียน 3 แบบด้วยกัน ดังนี้

(1) กรณีให้มีกฎหมายนั้นเป็นครั้งแรก ให้ใช้ถ้อยคำว่า “ให้มีกฎหมาย . . .” เช่น ให้มีกฎหมายว่าด้วยวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง ให้มีกฎหมายว่าด้วยวิชาชีพบัญชี เป็นต้น

(2) กรณียกเลิกกฎหมายเดิมทั้งฉบับ และยกร่างขึ้นใหม่ ให้ใช้ถ้อยคำว่า “ปรับปรุงกฎหมายว่าด้วย . . .” เช่น ปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการพลเรือน ปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยตำรวจแห่งชาติ เป็นต้น

---

* เป็นการสรุปเฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้องในเอกสารคู่มือการร่างกฎหมายของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา รายละเอียดโปรดดูใน <http://www.krisdika.go.th/lawForm.jsp>

(3) กรณีการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมาย เป็นการเพิ่มมาตราในพระราชบัญญัติที่ใช้บังคับอยู่หรือแก้ไขบทบัญญัติเดิมบางมาตราให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

2.1.2 การเขียนเหตุผล เป็นการแสดงเจตนารมณ์ของการมีกฎหมายโดยไม่จำเป็นต้องเขียนยาว เช่น

- พระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. ๒๕๕๑
หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้คือ โดยที่บทบัญญัติเกี่ยวกับการทำงานของคนต่างด้าวตามพระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. ๒๕๒๑ ไม่สอดคล้องกับลักษณะการเคลื่อนย้ายแรงงานในระบบเศรษฐกิจโลกในปัจจุบัน และโดยที่แรงงานต่างด้าวเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่ช่วยขับเคลื่อนระบบเศรษฐกิจของประเทศ กรณีจึงมีความจำเป็นต้องปรับปรุงระบบการทำงานของคนต่างด้าวให้เหมาะสมกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

2.2 ชื่อร่างพระราชบัญญัติ

การกำหนดชื่อร่างพระราชบัญญัติควรกำหนดให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์และสาระของกฎหมาย โดยต้องคำนึงถึงความเข้าใจเนื้อหาของกฎหมายของผู้ใช้กฎหมายด้วย

ชื่อร่างพระราชบัญญัตินี้มี 3 แบบ ดังนี้

(1) กรณียกร่างขึ้นใหม่ทั้งฉบับ เช่น

- ร่างพระราชบัญญัติการแข่งขันทางการค้า พ.ศ. ....
- ร่างพระราชบัญญัติการจัดการหุ้นส่วนและหุ้นของรัฐมนตรี พ.ศ. ....

(2) กรณีแก้ไขเพิ่มเติม แนวทางการกำหนดชื่อจะนับฉบับที่ที่แก้ไขเพิ่มเติมต่อไปเรื่อยๆ และฉบับแรกนั้น แม้เป็นฉบับที่ 1 ของการมีกฎหมายนั้นก็ตามแต่จะไม่ระบุว่าฉบับที่ 1 ในกฎหมาย เช่น

- ร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....
- ร่างพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....

(3) กรณีแก้ไขเพิ่มเติมพระราชกำหนด (หรือร่างพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติ) ประมวลกฎหมาย หรือประกาศคณะปฏิวัติ และในการแก้ไขเพิ่มเติมต้องระบุฉบับที่ไว้ด้วย เช่น

- ร่างพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ พ.ศ. ....
- ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมพระราชกำหนดแก้ไขและป้องกันภาวะการขาดแคลนน้ำมันเชื้อเพลิง พ.ศ. ๒๕๑๖ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....

2.3 คำปรารภ

คำปรารภเป็นส่วนของกฎหมายที่กล่าวถึงอำนาจและที่มาในการตราพระราชบัญญัติ ปัจจุบันมีแบบแผน ดังนี้

(1) กรณีตราพระราชบัญญัติขึ้นใช้บังคับครั้งแรก ใช้คำว่า “โดยที่เป็นการสมควรมีกฎหมาย ...” เช่น

- โดยที่เป็นการสมควรมีกฎหมายว่าด้วยการประกอบกิจการโทรคมนาคม

(2) กรณีการปรับปรุงกฎหมาย ใช้คำว่า “โดยที่เป็นการสมควรปรับปรุงกฎหมาย ...” เช่น

- โดยที่เป็นการสมควรปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองเด็ก

(3) กรณีการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมาย ใช้คำว่า “โดยที่เป็นการสมควรแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมาย ...” เช่น

- โดยที่เป็นการสมควรแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา

(4) กรณีเป็นกฎหมายที่มีผลเป็นการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของประชาชน ซึ่งตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙ บัญญัติว่าจะกระทำได้ด้วยเหตุที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้และต้องระบุมাত্রาแห่งรัฐธรรมนูญ ที่ให้อำนาจจำกัดสิทธิและเสรีภาพนั้นไว้ในกฎหมายด้วย เช่น

- พระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. ๒๕๕๑

โดยที่เป็นการสมควรปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยการทำงานของคนต่างด้าว

พระราชบัญญัตินี้มีบทบัญญัติบางประการเกี่ยวกับการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคล ซึ่งมาตรา ๒๙ ประกอบกับมาตรา ๓๒ มาตรา ๓๓ มาตรา ๓๔ และมาตรา ๔๓ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย บัญญัติให้กระทำได้โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

2.4 วันใช้บังคับของพระราชบัญญัติ

วันใช้บังคับของกฎหมายมีเพื่อประกาศแก่ประชาชนถึงการใช้กฎหมาย โดยแบบของวันใช้บังคับจะมี 3 แบบ ได้แก่

(1) ให้ใช้บังคับในวันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา ซึ่งเป็นวันใช้บังคับของพระราชบัญญัติเป็นส่วนใหญ่ เช่น

พระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. ๒๕๕๑

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

(2) ระบุให้ล่วงพ้นไประยะหนึ่งก่อน เช่น

พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙
 มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดหนึ่งร้อย
 แปดสิบวันนับแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

(3) ระบุวันที่แน่นอน ซึ่งอาจกำหนดวันในอนาคตหรือวันที่ย้อนหลัง
 เช่น

อนาคต	พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมพระราชกำหนดแก้ไขและป้องกัน ภาวะการณ้ขาดแคลนน้ำมันเชื้อเพลิง พ.ศ. ๒๕๑๖ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๑๙ มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันที่ ๒๖ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๑๙ เป็นต้นไป
ย้อนหลัง	พระราชบัญญัติเงินเดือนและเงินประจำตำแหน่ง พ.ศ. ๒๕๓๘ มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันที่ ๑ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๓๗

2.5 บทนิยาม

บทนิยามนั้นมีขึ้นเพื่อกำหนดความหมายของถ้อยคำที่ใช้ในการร่างกฎหมาย
 ให้เป็นที่เข้าใจตรงกัน คำนิยามจึงควรอยู่ส่วนต้นของกฎหมายเสมอก่อนที่จะกล่าวถึง
 เนื้อความอันเป็นบทบังคับกฎหมาย บทนิยามมักขึ้นต้นด้วยความว่า “มาตรา . . ใน
 พระราชบัญญัตินี้ . .” แล้วจึงกล่าวถึงนิยามแต่ละคำ เช่น

พระราชบัญญัติการดูแลผลประโยชน์ของคู่สัญญา พ.ศ. ๒๕๕๑
 มาตรา ๓ ในพระราชบัญญัตินี้
 “กิจการดูแลผลประโยชน์” หมายความว่า การทำหน้าที่เป็นคนกลางเพื่อ
 ดูแลการชำระหนี้ของคู่สัญญาให้เป็นไปตามที่ตกลงกันไว้ในสัญญาดูแลผลประโยชน์ โดย
 กระทำเป็นทางคำปกติและได้รับค่าตอบแทนหรือค่าบริการ

ทั้งนี้ นิยามจะเรียงจากคำที่เป็นหัวใจของร่างกฎหมายและมีความสำคัญไป
 ตามลำดับ จนในที่สุดจะกล่าวถึงคณะกรรมการ เลขาธิการ สำนักงาน และรัฐมนตรี
 ตามลำดับ

อย่างก็ดี มีบางกรณีที่เป็นกรเพิ่มคำนิยาม เช่น

พระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๓๕
 มาตรา ๓ ให้ยกเลิกบทนิยามคำว่า “เงินกองทุน” ในมาตรา ๔ แห่ง
 พระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. ๒๕๐๕ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการ
 ธนาคารพาณิชย์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๒๒ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

““เงินกองทุน” หมายความว่า

(๑) ทุนชำระแล้วซึ่งรวมทั้งส่วนล้ามูลค่าหุ้นที่ธนาคารพาณิชย์ได้รับและเงินที่
 ธนาคารพาณิชย์ได้รับจากการออกไปสำคัญแสดงสิทธิที่จะซื้อหุ้นของธนาคารพาณิชย์นั้น

พระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๓๕

มาตรา ๔ ให้เพิ่มบทนิยามคำว่า “บัตรเงินฝาก” ระหว่างคำว่า “ให้
 สิ้นเชื่อ” และคำว่า “รัฐมนตรี” ในมาตรา ๔ แห่งพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์
 พ.ศ. ๒๕๐๕ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ (ฉบับที่ ๒)
 พ.ศ. ๒๕๒๒

““บัตรเงินฝาก” หมายความว่า ตราสารซึ่งเปลี่ยนมือได้ที่ธนาคารพาณิชย์
 ออกให้แก่ผู้ฝากเงินเพื่อเป็นหลักฐานการรับฝากเงินและเพื่อแสดงสิทธิของผู้ทรงตราสาร
 ที่จะได้รับเงินฝากคืนเมื่อสิ้นระยะเวลาอันกำหนดไว้ โดยจะมีการกำหนดดอกเบี้ยไว้ด้วย
 หรือไม่ก็ได้”

2.6 ผู้รักษาการตามพระราชบัญญัติ

ผู้รักษาการตามกฎหมายกำหนดขึ้นเพื่อให้มีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงใด
 กระทรวงหนึ่งหรือหลายกระทรวงเป็นผู้มีหน้าที่ดูแลให้เป็นไปตามกฎหมายนั้น โดยผู้
 รักษาการตามกฎหมายจะเป็นผู้มีอำนาจสั่งการและควบคุมให้มีการปฏิบัติการให้เป็นไปตาม
 กฎหมาย รวมทั้งต้องชี้แจงต่อสภาผู้แทนราษฎรเมื่อมีการตั้งกระทู้ถามหรืออภิปรายทั่วไป
 เกี่ยวกับกฎหมายนั้น

ประโยชน์ของการมีผู้รักษาการ มีดังนี้

- (1) ทำให้มีรัฐมนตรีเจ้าของเรื่องแน่นอน
- (2) ทำให้สภาผู้แทนราษฎรวินิจฉัยได้ว่าสมควรให้เป็นหน้าที่ของรัฐมนตรีใดในการปฏิบัติการให้เป็นไปตามกฎหมาย
- (3) ทำให้สภาควบคุมราชการแผ่นดินได้สะดวกยิ่งขึ้น
- (4) ทำให้ราษฎรติดต่อกับทางราชการเกี่ยวกับการปฏิบัติตามกฎหมายได้ถูกต้อง

ดังนั้น การบัญญัติให้มีรัฐมนตรีเป็นผู้รักษาการพระราชบัญญัติหรือไม่ จึงขึ้นอยู่กับว่าจะให้ประโยชน์ตามที่กล่าวไว้ข้างต้นหรือไม่ พระราชบัญญัติที่วางหลักกลางมิได้กำหนดให้ฝ่ายบริหารปฏิบัติการใดหรือไม่ทำให้ฝ่ายบริหารมีภาระขึ้นใหม่ขึ้นมา จึงไม่มีความจำเป็นต้องมีบทบัญญัติให้รัฐมนตรีเป็นผู้รักษาการตามกฎหมายนั้น ทั้งนี้ ในปัจจุบันผู้รักษาการในพระราชบัญญัติอาจไม่ใช่รัฐมนตรีเสมอไป เช่น ประธานรัฐสภา เป็นผู้รักษาการตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายรัฐสภา พ.ศ. ๒๕๑๘ ประธานศาลฎีกา เป็นผู้รักษาการตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการศาลยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๔๓ เป็นต้น

สำหรับที่อยู่ของมาตรารักษาการนั้น หากเป็นพระราชบัญญัติที่สั้นไม่มีมาตรามาก และไม่มีการแบ่งหมวดหมู่ มาตรารักษาการจะเป็นมาตราท้ายของพระราชบัญญัติ ถ้ามีการแบ่งหมวดหมู่ มาตรารักษาการจะอยู่ตอนต้นก่อนเริ่มเนื้อหาของกฎหมาย (ก่อนหมวดแรก)

2.7 บทเฉพาะกาล

บทเฉพาะกาลเป็นบทบัญญัติที่ใช้เป็นเครื่องมือเชื่อมต่อระหว่างกฎหมาย 2 ฉบับ เมื่อมีการตรากฎหมายหรือเปลี่ยนแปลงกฎหมาย และผู้ร่างกฎหมายต้องการให้มีการบังคับใช้กับเหตุการณ์บางอย่างที่เกิดขึ้นก่อนหรือระหว่างกฎหมายทั้ง 2 ฉบับนั้น ซึ่งการพิจารณาว่าพระราชบัญญัติใดจำเป็นต้องมีบทเฉพาะกาลหรือไม่ จะต้องพิจารณาจากโครงสร้างของกฎหมายเก่าและกฎหมายใหม่ ถ้ามีความแตกต่างในกฎหมายและต้องการให้มีความต่อเนื่องของการบังคับใช้ก็ต้องมีบทเฉพาะกาล เช่น

พระราชบัญญัติรถยนต์ (ฉบับที่ ๑๒) พ.ศ. ๒๕๕๖
มาตรา ๑๗ ผู้ซึ่งได้รับใบอนุญาตขับรถตลอดชีพอยู่ก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้
ใช้บังคับให้ใช้ใบอนุญาตขับรถนั้นได้ต่อไป

◄◄ ◄◄ ◄◄ ◄◄ ◄◄ ◄◄

บรรณานุกรม

เอกสาร

จันทร์ชม จินตตนนท์, บทบาทของคณะกรรมการประสานงานสภาผู้แทนราษฎร (วิปรัฐบาล) ในกระบวนการนิติบัญญัติไทย, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เพื่อความสมบูรณ์แห่งปริญญา ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (รัฐศาสตร์), 2544.

กองการเมืองภายในประเทศ สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี, คณะกรรมการประสานงานสภาผู้แทนราษฎร (ปสส.), มกราคม 2538.

ข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา : www.krisdika.go.th

สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี : www.cabinet.thaigov.go.th

◄◄ ◄ ◄ ◄ ◄ ◄ ◄ ◄◄

ภาคผนวก

ข้อมูลคณะกรรมการประสานงานสภาผู้แทนราษฎร

ลำดับ	วัน/เดือน/ปี	ประธาน	เลขานุการ
1.	พ.ศ. 2523	พลตรี ประมาณ อติเรกสาร รองนายกรัฐมนตรี	นายเทอดพงษ์ ไชยนันท์
2.	23 พ.ค. 2526	นายบุญเท่ง ทองสวัสดิ์ รองนายกรัฐมนตรี	นายปรีดา พัฒนากาบุตร รัฐมนตรีว่าการ ทบวงมหาวิทยาลัย
3.	11 ก.พ. 2529	พลอากาศเอก สิทธิ เสวตศิลา รองนายกรัฐมนตรี	นายปรีดา พัฒนากาบุตร รัฐมนตรีว่าการ ทบวงมหาวิทยาลัย
4.	26 ส.ค. 2529	นายพิชัย รัตตกุล	นายวัชรินทร์ เกตะวันดี รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวง สาธารณสุข
5.	30 ส.ค. 2531	นายบุญเชื้อ ประเสริฐสุวรรณ รัฐมนตรีประจำสำนัก นายกรัฐมนตรี	นายเสริมศักดิ์ การุณ เลขานุการรัฐมนตรีประจำ สำนักนายกรัฐมนตรี
6.	21 พ.ค. 2535	นายณรงค์ วงศ์วรรณ รองนายกรัฐมนตรี	นายวุฒิชัย สงวนวงศ์ชัย
7.	9 ต.ค. 2535	นายเทอดพงษ์ ไชยนันท์ รัฐมนตรีประจำสำนัก นายกรัฐมนตรี	นายพิเชษฐ พันธุ์วิชาติกุล เลขานุการรัฐมนตรีว่าการ กระทรวงอุตสาหกรรม
10.	24 ต.ค. 2538	นายปองพล อติเรกสาร รัฐมนตรีประจำสำนัก นายกรัฐมนตรี	นางพวงเล็ก บุญเชียง
11.	13 ธ.ค. 2539	นายชิงชัย มงคลธรรม	นายเปรมศักดิ์ เพียยุระ

ลำดับ	วัน/เดือน/ปี	ประธาน	เลขานุการ
12.	5 ม.ค. 2541	นายจूरินทร์ ลักษณะวิศิษฐ์	นายประเสริฐ พงษ์สุวรรณศิริ
13.	5 มี.ค. 2544	นายเสนาะ เทียนทอง	นายพงษ์ศักดิ์ รัตพงษ์ไพศาล
14.	30 ม.ค. 2547	นายเสนาะ เทียนทอง	นายวิจิต ปลั่งศรีสกุล
15.	2548	นายพงษ์เทพ เทพกาญจนา	-
16.	17 ส.ค. 2550	หม่อมราชวงศ์ กำลุนเทพ เทวกุล	นายสุรชัย ภูประเสริฐ
17.	18 ก.พ. 2551	นายชัย ชิดชอบ	นายสามารถ แก้วมีชัย

◄ ◄ ◄ ◄ ◄ ◄ ◄